

Energi

21

Förslag till statsbudget för 2008

Energi

Innehållsförteckning

1	Förslag till riksdagsbeslut	7
2	Lagförslag.....	9
2.1	Förslag till lag om fortsatt giltighet av lagen (2003:436) om effektreserv.....	9
3	Energi.....	11
3.1	Omfattning.....	11
3.2	Utgiftsutveckling	11
3.3	Skatteutgifter.....	12
4	Energipolitik	13
4.1	Omfattning.....	13
4.2	Utgiftsutveckling	14
4.3	Skatteutgifter.....	15
4.4	Mål	17
4.4.1	Mål för verksamhetsområdena inom energipolitiken	17
4.4.2	Resultatindikatorer	17
4.5	Resultatredovisning	17
4.5.1	Resultatbedömning.....	17
4.5.2	Analys och slutsatser	22
4.6	Revisionens iakttagelser.....	22
4.7	Politikens inriktning.....	23
5	Elmarknadspolitik	25
5.1	Omfattning.....	25
5.2	Mål	25
5.2.1	Mål för verksamhetsområdet.....	25
5.2.2	Resultatindikatorer	25
5.3	Resultatredovisning	26
5.3.1	Resultat.....	26
5.3.2	Analys och slutsatser	33
5.4	Revisionens iakttagelser.....	33
5.5	Politikens inriktning.....	34
6	Övrig energimarknadspolitik.....	37
6.1	Omfattning.....	37

6.2	Mål.....	37
6.2.1	Mål för verksamhetsområdet	37
6.2.2	Resultatindikatorer	37
6.3	Resultatredovisning	37
6.3.1	Resultat.....	37
6.3.2	Analys och slutsatser.....	40
6.4	Politikens inriktning.....	41
7	Politik för ett uthålligt energisystem	43
7.1	Omfattning	43
7.2	Mål.....	43
7.2.1	Mål för verksamhetsområdet	43
7.3	Resultatredovisning	45
7.3.1	Resultat.....	45
7.3.2	Analys och slutsatser.....	63
7.4	Politikens inriktning.....	65
8	Budgetförslag	69
8.1	Budgetförslag.....	69
8.1.1	35:1 Statens energimyndighet: Förvaltningskostnader	69
8.1.2	35:2 Regionala och lokala insatser för energieffektivisering m.m.	70
8.1.3	35:3 Insatser för uthållig energianvändning.....	72
8.1.4	35:4 Stöd för marknadsintroduktion av vindkraft.....	73
8.1.5	35:5 Energiforskning	74
8.1.6	35:6 Statlig prisgaranti elcertifikat.....	75
8.1.7	35:7 Ersättning för vissa kostnader vid avveckling av Barsebäcksverket	75
8.1.8	35:8 Planeringsstöd för vindkraft m.m.....	76
8.1.9	35:9 Stöd för energiinvesteringar i offentliga lokaler	77
8.1.10	35:10 Stöd för konvertering från direktverkande elvärme m.m.....	78
8.1.11	35:11 Stöd för installation av solvärme	80
8.1.12	35:12 Stöd för installation av energieffektiva fönster m.m. i småhus	81
8.1.13	35:13 Energimarknads-inspektionen: Förvaltnings-kostnader	81
8.2	Förslag avseende Affärsverket svenska kraftnäts verksamhet	82
8.2.1	Investeringsplan.....	82
8.2.2	Finansiella befogenheter	84
8.3	Övriga förslag	85
8.3.1	Förlängning av lagen (2003:436) om effektreserv.....	85

Tabellförteckning

Anslagsbelopp.....	8
3.1 Utgiftsutveckling inom utgiftsområdet	11
3.2 Härledning av ramnivån 2008–2010. Utgiftsområde 21 Energi.....	11
3.3 Ramnivå 2008 realekonomiskt fördelad. Utgiftsområde 21 Energi.....	11
3.4 Skatteutgifter inom utgiftsområde 21 Energi.....	12
4.1 Utgiftsutveckling inom politikområdet	14
4.2 Skatteutgifter och skattesanktioner netto.....	15
4.3 Sveriges energibalans (TWh)	18
4.4 Sveriges elbalans (TWh).....	19
5.1 Verksamhetens rörelseintäkter och rörelseresultat fördelat på verksamhetsområden.....	32
5.2 Översikt av de ekonomiska målen 2004–2007.....	32
7.1 Volymvägt medelpris på elcertifikat, elpris (elspot) och totala intäkter (kronor / MWh).....	49
7.2 Nya anläggningar inom elcertifikatsystemet, 1 maj 2003 – 1 januari 2007.	49
7.3 Antal beviljade projekt och beviljade medel fördelade på utvecklings- och temaområden (miljoner kronor)	59
7.4 Antal forskningsprogram med huvudsaklig finansiering från Energimyndigheten fördelat på temaområden, samt antalet utvecklingsprogram (UTV) och Kompetenscentra (KC)	59
7.5 Beviljade medel för forskning, utveckling och demonstration 2004 – 2006 fördelade på typ av anslagsmottagare (miljoner kronor).....	60
7.6 Energimyndighetens stöd och samfinansiering från företag och branschorgan för forskning, utveckling och demonstration för 2004 – 2006 (miljoner kronor)	60
7.7 Antal hel-/delfinansierade licentiater och doktorsexamina 2003 – 2005 fördelat på utvecklingsområde/temaområde	60
7.8 Finansierade licentiater och doktorsexamina 2003 – 2005 fördelat på kvinnor respektive män, procent av totala antalet finansierade licentiater och doktorsexamina	61
8.1 Anslagsutveckling.....	69
8.2 Utvecklingen av de samlade förvaltningskostnaderna vid Statens energimyndighet.....	69
8.3 Offentligrättslig verksamhet vid Statens energimyndighet	69
8.4 Uppdragsverksamhet vid Statens energimyndighet	70
8.5 Härledning av anslagsnivån 2008 – 2010, för 35:1 Statens energimyndighet: Förvaltningskostnader	70
8.6 Anslagsutveckling.....	70
8.7 Härledning av anslagsnivån 2008 – 2010, för 35:2 Regionala och lokala insatser för energieffektivisering m.m.....	71
8.8 Särskilt bemyndigande om ekonomiska åtaganden 35:2 Regionala och lokala insatser för energieffektivisering m.m.....	71

8.9	Anslagsutveckling.....	72
8.10	Härledning av anslagsnivån 2008–2010, för 35:3 Insatser för uthållig energianvändning	72
8.11	Särskilt bemyndigande om ekonomiska åtaganden 35:3 Insatser för uthållig energianvändning	72
8.12	Anslagsutveckling.....	73
8.13	Härledning av anslagsnivån 2008 – 2010, för 35:4 Stöd för marknadsintroduktion av vindkraft	73
8.14	Särskilt bemyndigande om ekonomiska åtaganden 35:4 Stöd för marknadsintroduktion av vindkraft	73
8.15	Anslagsutveckling 35:5 Energiforskning	74
8.16	Härledning av anslagsnivån 2008 – 2010, för 35:5 Energiforskning	74
8.17	Särskilt bemyndigande om ekonomiska åtaganden 35:5 Energiforskning	75
8.18	Anslagsutveckling.....	75
8.19	Härledning av anslagsnivån 2008 – 2010, för 35:6 Statlig prisgaranti elcertifikat.....	75
8.20	Anslagsutveckling.....	75
8.21	Härledning av anslagsnivån 2008–2010, för 35:7 Ersättning för vissa kostnader vid avveckling av Barsebäcksverket	76
8.22	Anslagsutveckling.....	76
8.23	Härledning av anslagsnivån 2008–2010, för 35:8 Planeringsstöd för vindkraft m.m.....	77
8.24	Anslagsutveckling.....	77
8.25	Härledning av anslagsnivån 2008 – 2010, för 35:9 Stöd för energiinvesteringar i offentliga lokaler	78
8.26	Särskilt bemyndigande om ekonomiska åtaganden 35:9 Stöd för energiinvesteringar i offentliga lokaler	78
8.27	Anslagsutveckling.....	78
8.28	Härledning av anslagsnivån 2008 – 2010, för 35:10 Stöd för konvertering från direktverkande elvärme	79
8.29	Särskilt bemyndigande om ekonomiska åtaganden 35: 10 Stöd för konvertering från direktverkande elvärme	79
8.30	Anslagsutveckling.....	80
8.31	Härledning av anslagsnivån 2008 – 2010, för 35:11 Stöd för installation av solvärme.....	80
8.32	Särskilt bemyndigande om ekonomiska åtaganden 35:11 Stöd för installation av solvärme.....	80
8.33	Anslagsutveckling.....	81
8.34	Härledning av anslagsnivån 2008 – 2010, för 35:12 Stöd för installation av energieffektiva fönster m.m. i småhus	81
8.35	Anslagsutveckling.....	81
8.36	Offentligrättslig verksamhet vid Energimarknadsinspektionen	81
8.37	Investeringsplan.....	83
8.38	Avgiftsinkomster.....	84
8.39	Beräknade inleveranser.....	84

1 Förslag till riksdagsbeslut

Regeringen föreslår att riksdagen

1. antar regeringens förslag till lag om fortsatt giltighet av lagen (2003:436) om effektreserv (avsnitt 2.1 samt 8.3.1),
2. bemyndigar regeringen att under 2008 för ramanslaget 35:2 *Regionala och lokala insatser för energieffektivisering m.m.* besluta om åtgärder som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 120 000 000 kronor 2009 och 360 000 000 kronor under 2010–2012 (avsnitt 8.1.2),
3. bemyndigar regeringen att under 2008 för ramanslaget 35:3 *Insatser för uthållig energianvändning* besluta om åtgärder som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 65 000 000 kronor 2009 och 195 000 000 under 2010–2012 (avsnitt 8.1.3),
4. bemyndigar regeringen att under 2008 för ramanslaget 35:4 *Stöd för marknadsintroduktion av vindkraft* besluta om åtgärder som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 105 000 000 kronor 2009 och 175 000 000 kronor under 2010–2012 (avsnitt 8.1.4),
5. bemyndigar regeringen att under 2008 för ramanslaget 35:5 *Energiforskning* besluta om åtgärder som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 820 000 000 kronor under 2009 och 1445 000 000 kronor under 2010–2012 (avsnitt 8.1.5),
6. godkänner vad regeringen föreslår om planeringsstöd för vindkraft m.m. (avsnitt 8.1.8),
7. bemyndigar regeringen att under 2008 för ramanslaget 35:9 *Stöd för energinvesteringar i offentliga lokaler* besluta om stöd som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 300 000 000 kronor under 2009 (avsnitt 8.1.9),
8. godkänner vad regeringen föreslår om stöd för konvertering från direktverkande elvärme m.m. (avsnitt 8.1.10),
9. bemyndigar regeringen att under 2008 för ramanslaget 35:10 *Stöd för konvertering från direktverkande elvärme m.m.* besluta om stöd som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 250 000 000 kronor under 2009 och 170 000 000 kronor under 2010 (avsnitt 8.1.10),
10. bemyndigar regeringen att under 2008 för ramanslaget 35:11 *Stöd för installation av solvärme* besluta om stöd som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 10 000 000 kronor under 2009 och 12 000 000 kronor under 2010 (avsnitt 8.1.11),
11. godkänner förslaget till investeringsplan för Affärsverket svenska kraftnät för perioden 2008–2010 (avsnitt 8.2.1),

12. bemyndigar regeringen att för 2008 ge Af-färsverket svenska kraftnät finansiella befo-genheter i enlighet med vad regeringen för-ordar (avsnitt 8.2.2),
13. för 2008 anvisar anslagen under utgifts-område 21 *Energi* enligt följande upp-ställning:

Anslagsbelopp*Tusental kronor*

Anslag		Anslagstyp	
35:1	Statens energimyndighet: Förvaltningskostnader	Ramanslag	133 264
35:2	Insatser för effektivare energianvändning	Ramanslag	140 000
35:3	Teknikupphandling och marknadsintroduktion	Ramanslag	120 000
35:4	Stöd för marknadsintroduktion av vindkraft	Ramanslag	70 000
35:5	Energiforskning	Ramanslag	874 899
35:6	Statlig prisgaranti elcertifikat	Ramanslag	19 520
35:7	Ersättning för vissa kostnader vid avveckling av Barsebäcksverket	Ramanslag	242 100
35:8	Planeringsstöd för vindkraft m.m.	Ramanslag	50 000
35:9	Stöd för energiinvesteringar i offentliga lokaler	Ramanslag	700 000
35:10	Stöd för konvertering från direktverkande elvärme m.m.	Ramanslag	330 000
35:11	Stöd för installation av solvärme	Ramanslag	27 000
35:12	Stöd för installation av energieffektiva fönster m.m. i små-hus	Ramanslag	50 000
35:13	Energimarknadsinspektionen: Förvaltningskostnader	Ramanslag	81 219
Summa			2 838 002

2 Lagförslag

Regeringen har följande förslag till lagtext.

2.1 Förslag till lag om fortsatt giltighet av lagen (2003:436) om effektreserv

Härigenom föreskrivs att lagen (2003:436) om effektreserv, som gäller till och med den 29 februari 2008, ska fortsätta att gälla till och med den 15 mars 2011.

3 Energi

3.1 Omfattning

Utgiftsområdet Energi sammanfaller med politikområdet energipolitik.

3.2 Utgiftsutveckling

Utgiftsutvecklingen framgår i tabell 3.1 nedan och kommenteras i avsnitt 4.2.

Tabell 3.1 Utgiftsutveckling inom utgiftsområdet

Miljoner kronor

	Utfall 2006	Budget 2007 ¹	Prognos 2007	Förslag 2008	Beräknat 2009	Beräknat 2010
Politikområde Energipolitik	1 603	2 709	2 503	2 838	2 347	1 903
Totalt för utgiftsområde 21	1 603	2 709	2 503	2 838	2 347	1 903

¹ Inklusiv tilläggsbudget i samband med 2007 års ekonomiska vårproposition (bet. 2006/07:FiU21) och förslag till tilläggsbudget i samband med denna proposition

Härledningen av ramnivån för utgiftsområdet Energi som utgår från 2007 års anslagsnivå framgår nedan för 2008–2010.

Tabell 3.2 Härledning av ramnivån 2008–2010. Utgiftsområde 21 Energi

Miljoner kronor

	2008	2008	2010
Anvisat 2007 ¹	2 709	2 709	2 709
<i>Förändring till följd av:</i>			
Pris- och löneomräkning ²	7	37	69
Beslut	139	-354	-808
Övriga makroekonomiska förutsättningar	11	14	16
Volymer	-9	-40	-64
Överföring till/från andra utgiftsområden	-18	-18	-18
Ny ramnivå	2 838	2 347	1 903

¹ Statsbudget enligt riksdagens beslut i december 2006 (bet. 2006/07:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut på tilläggsbudget under innevarande år.

Realekonomisk fördelning av ramnivån för 2008 avseende utgiftsområde 21 *Energi* framgår av tabell 3.3 nedan.

Tabell 3.3 Ramnivå 2008 realekonomiskt fördelad. Utgiftsområde 21 Energi

Miljoner kronor

	Prognos 2008
Transfereringar ¹	2 462
Verksamhetsutgifter ²	371
Investeringar ³	5
Summa ramnivå	2 838

¹ Med transfereringar avses inkomstöverföringar dvs. utbetalningar av bidrag från staten till exempelvis hushåll, företag eller kommuner utan att staten erhåller någon direkt motprestation.

² Med verksamhetsutgifter avses resurser som de statliga myndigheterna använder i verksamheten, t.ex. utgifter för löner, hyror och inköp av varor och tjänster.

³ Med investeringar avses utgifter för anskaffning av varaktiga tillgångar såsom byggnader, maskiner, immateriella tillgångar och finansiella tillgångar.

Ramen för 2008 prognostiseras att realekonomiskt fördelas huvudsakligen mellan transferringar och verksamhetsutgifter. Transfereringarna omfattar främst olika former av stöd för konvertering av uppvärmningssystem, marknadsintroduktion av energieffektiv teknik och demonstrationsanläggningar för ny energiteknik. Verksamhetsutgifterna omfattar bl.a. Energimyndighetens förvaltningskostnader och stöd till forskning och utveckling vid universitet och högskolor och Energimarknadsinspektionens förvaltningskostnader.

3.3 Skatteutgifter

Förutom de stöd till ett visst utgiftsområde som redovisas via anslag på statsbudgetens utgiftssida förekommer även stöd på statsbudgetens inkomstsida i form skatteutgifter.

Definitionen av en skatteutgift är att skatteuttaget är lägre än en viss angiven norm. Om en skatteutgift slopas leder det till ökade skatteintäkter och därmed till en budgetförstärkning för offentlig sektor på samma sätt som om en utgift på statsbudgetens utgiftssida slopas.

Vid sidan av skatteutgifter finns det även skattesanktioner, där skatteuttaget är högre än den angivna normen. Ett exempel på skattesanktion är den särskilda skatten på el från kärnkraftverk.

När det gäller punktskatter på energi finns en mängd specialregler. Endast en mindre del av de skatteutgifter som dessa särbestämmelser ger upphov till faller dock under utgiftsområde 21 *Energi*. Skatteutgifter vid användningen av energi inom transportområdet redovisas således under utgiftsområde 22 *Kommunikationer*, inom de areella näringarna under utgiftsområde 23 *Jord- och skogsbruk, fiske med anslutande näringar* samt inom industrin under utgiftsområde 24 *Näringsliv*. Vidare redovisas skatteutgifter till följd av reducerad energiskatt på el i vissa kommuner i främst norra Sverige under utgiftsområde 19 *Regional utveckling*.

Nettot av de skatteutgifter och skattesanktioner som hänförs till utgiftsområde 21 *Energi* redovisas i nedanstående tabell.

Tabell 3.4 Skatteutgifter inom utgiftsområde 21 Energi

Miljoner kronor

	Prognos 2007	Prognos 2008
Politikområde Energipolitik	4 860	4 140
Totalt för utgiftsområde 21	4 860	4 140

De enskilda skatteutgifterna och skattesanktionerna inom politikområdet Energipolitik redovisas närmare i avsnitt 4.3, där det även ges kortare förklaringar.

4 Energipolitik

4.1 Omfattning

Politikområdet Energipolitik omfattar de tre verksamhetsområdena Elmarknadspolitik, Övrig energimarknadspolitik och Politik för ett uthålligt energisystem. Elmarknadspolitiken syftar till att skapa goda ramvillkor för en effektiv och väl fungerande elmarknad genom bl.a. en ändamålsenlig lagstiftning och en effektiv tillsyn. Verksamhetsområdet Övrig energimarknadspolitik fokuserar i första hand på att skapa goda ramvillkor för övrig ledningsburen energi, dvs. naturgas och fjärrvärme, liksom på bränsle- och drivmedelsmarknaderna.

Politik för ett uthålligt energisystem utgörs i huvudsak av de energipolitiska åtgärder som riksdagen godkände i juni 2002 för omställningen och utvecklingen av energisystemet (prop. 2001/02:143, bet. 2001/02:NU17, rskr. 2001/02:317), elcertifikatsystemet för att främja förnybar elproduktion som introducerades i maj 2003 och de program som därefter beslutats vad gäller bl.a. energieffektivisering i energiintensiv

industri, energieffektivisering i bostäder och lokaler och stöd för energiinvesteringar i lokaler med offentlig verksamhet.

Vidare bedrivs inom verksamhetsområdet insatser för ett långsiktigt uthålligt energisystem i enlighet med de riktlinjer som riksdagen antagit genom beslut om propositionen *Forskning och ny teknik för framtidens energisystem* (prop. 2005/06:127, bet. 2005/06:NU19, rskr. 2005/06:347).

Tidigare anslaget 35:6 *Energipolitiskt motiverade klimatinsatser* har överförts till utgiftsområde 20.

Det är främst Statens energimyndighet (Energimyndigheten), Energimarknadsinspektionen (fristående myndighet från 1 januari 2008) och Affärsverket svenska kraftnät (Svenska kraftnät) som har ansvaret för att genomföra åtgärderna inom energipolitiken, men även Boverket, Elsäkerhetsverket och länsstyrelserna bidrar med insatser inom energipolitiken. Omfattningen beskrivs närmare under respektive verksamhetsområde.

4.2 Utgiftsutveckling

Tabell 4.1 Utgiftsutveckling inom politikområdet

Miljoner kronor

	Utfall 2006	Budget 2007 ¹	Prognos 2007	Förslag 2008	Beräknat 2009	Beräknat 2010
35:1 Statens energimyndighet: Förvaltningskostnader	193,0	208,7	212,1	133,3	135,8	139,6
35:2 Regionala och lokala insatser för energieffektivisering m.m.	163,8	135,5	149,6	140,0	140,0	140,0
35:3 Insatser för hållbar energianvändning	91,9	70,0	86,7	120,0	130,0	60,0
35:4 Stöd för marknadsintroduktion av vindkraft	50,0	49,4	58,9	70,0	70,0	70,0
35:5 Energiforskning	589,6	816,2	795,6	874,9	901,9	914,6
35:6 Statlig prisgaranti elcertifikat	-	39,5	0,0	19,5	0,0	0,0
35:7 Ersättning för vissa kostnader vid avveckling av Barsebäcksverket	425,1	240,1	240,1	242,1	214,0	192,0
35:8 Planeringsstöd för vindkraft m.m.	-	30,0	25,1	50,0	20,0	0,0
35:9 Stöd för energiinvesteringar i offentliga lokaler	-	700,0	638,3	700,0	300,0	0,0
35:10 Stöd för konvertering från direktverkande elvärme	-	341,0	196,4	330,0	330,5	280,5
35:11 Stöd för installation av solvärme	-	10,0	2,9	27,0	24,0	24,0
35:12 Stöd för installation av energieffektiva fönster m.m. i småhus	-	50,0	44,2	50,0	0,0	0,0
35:13 Energimarknadsinspektionen: Förvaltningskostnader	-	0,0		81,2	81,0	82,7
2007 21 35:6 Energipolitiskt motiverade internationella klimatinsatser	15,5	18,1	19,2	0,0	0,0	0,0
2004 21 35:6 Energiteknikstöd	25,9	-	13,7	-	-	-
2004 21 35:7 Introduktion av ny energiteknik	48,5	-	19,6	-		
Totalt för politikområde Energipolitik	1 603,3	2 708,5	2 502,8	2 838,0	2 347,1	1 903,5

¹ Inklusive tilläggsbudget i samband med 2007 års ekonomiska vårproposition (bet. 2006/07:FiU21) och förslag till tilläggsbudget i samband med denna proposition.

Utfallet för 2006 uppgick till 1 603 miljoner kronor, vilket är något lägre än de anslagna resurserna för året. De väsentligt högre utgifterna under 2006 jämfört med 2005 förklaras bl.a. av högre anslagsnivåer för forskning, utveckling och demonstration inom energiområdet samt ett avtal om stängning av Barsebäck 2 och ersättning till reaktorägarna tillkom i slutet av 2005. Utgifterna inom det i maj 2005 införda skattekrediteringsstödet för energiinvesteringar i lokaler med offentlig verksamhet uppgick till cirka 169 miljoner kronor under året. Utgifterna inom skattekrediteringsstödet för konvertering från oljeuppvärmning uppgick till 161 miljoner kronor under 2006 och motsvarande stöd för konvertering från direktverkande el uppgick till 28 miljoner kronor.

Beslut om bidrag inom energipolitiken är svåra att direkt härleda till utgifterna för verksamheten, vilket medför osäkerhet i utgiftsprognoserna. Det kan ta flera år från det att en myndighet har fattat ett beslut om bidrag till dess att åtgärden slutförts och beviljat belopp har betalats ut. Detta beror på att flera åtgärder bedrivs i form av fleråriga projekt och att vissa beslutade bidrag betalas ut först när åtgärderna är slutförda.

Anslagssparandet inom utgiftsområde 21 *Energi* uppgick till cirka 900 miljoner kronor vid utgången av 2006, vilket i stort sett är oförändrat jämfört med utgången av 2005. Anslagssparandet är till största delen uppbundet av fattade beslut och förklaras bl.a. av att tiden mellan beslut om bidrag till utbetalning av medel och den tidpunkt

då den bidragsberättigade åtgärden slutförts är lång.

De samlade anslagen inom utgiftsområde 21 *Energi* föreslås uppgå till 2 838 miljoner kronor under 2008, vilket är en ökning med cirka 336 miljoner kronor jämfört med 2007.

Anslaget för energiforskning föreslås uppgå till 2 691 miljoner kronor 2008-2010.

Elcertifikatsystemet ersatte den 1 maj 2003 huvuddelen av de stöd till förnybar elproduktion som finansierats över statsbudgeten. Med beslutet om propositionen *Miljövänlig el med vindkraft – åtgärder för ett livskraftigt vindbruk* (prop. 2005/06:143, bet. 2005/06:NU21, rskr. 2005/06:362) antogs riktlinjer för stöd till marknadsintroduktion av vindkraft under åren 2008–2012 inom en ram om 350 miljoner kronor. Det särskilda planeringsstödet för vindkraft beräknas uppgå till 70 miljoner kronor under perioden 2008–2009. Under perioden 2008-2010 satsas cirka 730 miljoner kronor på åtgärder för effektivare energianvändning. Dessa fördelas på anslaget för insatser för effektivare energianvändning och anslaget för teknikupphandling och marknadsintroduktion.

Vidare finns flera investeringsstöd, bl.a. för energiinvesteringar i lokaler med offentlig verksamhet och konvertering från direktverkande elvärme i bostadshus. För stödet för energiinvesteringar i lokaler med offentlig verksamhet beräknas 1 000 miljoner kronor för 2008–2009. För stödet för konvertering från direktverkande elvärme i bostadshus beräknas 941 miljoner kronor för perioden 2008–2010. För stöd till installation av solvärme beräknas 75 miljoner kronor under perioden 2008–2010. För stödet för främjande av vissa miljöförbättrande installationer i småhus föreslås totalt 50 miljoner kronor för 2008.

Med anledning av stängningen av Barsebäck 2 slöts i november 2005 ett avtal om ersättning till reaktorägarna mellan staten, E.ON Sverige AB och Vattenfall AB. Avtalet medförde justeringar av nivån på anslaget som finansierar kostnader för avveckling av Barsebäckverket. Därutöver utgår enligt avtalet om ersättning till reaktorägarna en kapitalersättning genom att Vattenfall AB får behålla 1 025 miljoner kronor per år av den utdelning som lämnas under 2006–2009 (se även avsnitt 4.5).

4.3 Skatteutgifter

I kapitel 3, avsnitt 3.3 redogjordes för vad en skatteutgift är och varför den redovisas. Dessutom gavs en samlad bild av det totala stödet i form av skatteutgifter inom utgiftsområde 21 *Energi*. I detta avsnitt redovisas de enskilda skatteutgifterna och skattesanktionerna inom utgiftsområdet, vilka sammanfaller med dem som hör till politikområdet Energipolitik.

Tabell 4.2 Skatteutgifter och skattesanktioner netto

Miljoner kronor		
	2007	2008 ¹
Skatteutgifter		
Differentierat skatteuttag på fossila bränslen för uppvärmning	350	350
Energiskattebefrielse för biobränslen, torv, m.m.	4070	4210
Avdrag för energiskatt på bränsle i kraftvärmeverk	280	280
Återbetalning av energiskatt för fjärrvärmeleveranser till industrin	150	150
Miljöbonus för el producerad i vindkraftverk	70	50
Återbetalning av koldioxidskatt för fjärrvärmeleveranser till industrin	470	510
Nedsättning av koldioxidskatt på bränsle i kraftvärmeverk	1 240	1 330
Koldioxidskattebefrielse för torv	1 160	1 270
Investeringsstöd för konvertering från oljeuppvärmningssystem	290	0
Skattesanktioner		
Skatt på termisk effekt i kärnkraftsreaktorer	-3 220	-4 010
Summa	4860	4140

¹. Hänsyn har inte tagits till de förändringar i koldioxidskatten i den handlande sektorn som föreslås i kapitel 5, *Förslag till statsbudget finansplan m.m.* (Vol.1).

Summan i tabell 4.2 är ett netto av skatteutgifter (dvs. positiva avvikelser) och sanktioner (dvs. negativa avvikelser). Den till beloppet högsta skatteutgiften gäller befrielse från energiskatt för biobränslen, torv, m.m.

Definitionerna av skatteutgifter och skattesanktioner redovisas nedan. En utförlig beskrivning av redovisningen av skatteutgifter finns i bilaga 2 i 2007 års ekonomiska vårproposition. Skatteförslagen i budgetpropositionen för 2008 kommer, till den del det påverkar skatteutgifterna, att redovisas i 2008 års ekonomiska vårproposition.

Differentierat skatteuttag på fossila bränslen för uppvärmning

Skatteutgifterna beräknas som skillnaden mellan skattesatsen på eldningsolja och skattesatserna på övriga energislag. Skattesatsen 2007 för eldningsolja är 7,5 öre/kWh och utgör normen. Skattesatsen för gasol uppgår till 1,1 öre/kWh, för naturgas till 2,4 öre/kWh och för kol till 4,2 öre/kWh. Skatteutgifterna 2007 uppgår således till 6,4 öre/kWh för gasol, 5,1 öre/kWh för naturgas och 3,3 öre/kWh för kol.

Energiskattebefrielse för bibränslen, torv, m.m.

För bibränslen, torv m.m. som används för uppvärmning betalas ingen energiskatt. Det innebär en skatteutgift på 7,5 öre/kWh 2007. Energiskatt betalas dock för råttolja med en skattesats som motsvarar summan av energi- och koldioxidskatten på eldningsolja.

Avdrag för energiskatt på bränsle i kraftvärmeverk

För bränsle som används för samtidig produktion av värme och el i ett kraftvärmeverk medges avdrag för hela energiskatten på den del av bränslet som motsvarar värmeproduktionen. Normen utgörs av full skattesats på respektive bränsle.

Återbetalning av energiskatt för fjärrvärmeleveranser till industrin

För fjärrvärme som levereras till industrin medges fullt avdrag för energiskatten på bränsle och nedsatt skatt till 0,5 öre/kWh på el. Normen utgörs av full skattesats på respektive bränsle.

Miljöbonus för el producerad i vindkraftverk

För 2007 medges energiskatteavdrag motsvarande 4,0 öre/kWh för el från landbaserad vindkraft. Avdraget trappas ned årligen och avses upphöra 2009. För el från havsbaserad vindkraft medges ett avdrag på 14,0 öre/kWh. Avdraget upphör när elproduktionen uppnått 20 000 timmar beräknad som drift med full last.

Återbetalning av koldioxidskatt för fjärrvärmeleveranser till industrin

För fjärrvärme som levereras till industrin medges avdrag för 79 procent av koldioxidskatten på bränslen. Normen utgörs av full koldioxidskattesats, som för 2008 bedöms bli 101 öre per kg koldioxid.

Nedsättning av koldioxidskatt på bränsle i kraftvärmeverk

För bränsle som förbrukas för samtidig produktion av värme och el i ett kraftvärmeverk medges avdrag för 79 procent av koldioxidskatten på den del av bränslet som motsvarar värmeproduktionen. Normen utgörs av full koldioxidskattesats, som för 2008 bedöms bli 101 öre per kg koldioxid.

Koldioxidskattebefrielse för torv

Torv är ett bränsle som är befriat från koldioxidskatt. Normen utgörs av full koldioxidskattesats, som för 2008 bedöms bli 101 öre per kg koldioxid.

Investeringsstöd för konvertering från oljeuppvärmningssystem i bostadshus

Ett särskilt investeringsstöd för konvertering från oljeuppvärmning i bostadshus ges till ägare av småhus och tillgodoförs ägaren genom kreditering på skattekonto. Åtgärden är tidsbegränsad och gäller t.o.m. den 31 december 2007.

Skattesanktioner

Särskild skatt på termisk effekt i kärnkraftsreaktorer

För el som produceras i kärnkraftverk tas en skatt ut på den tillståndsgivna termiska effekten, som för 2008 bedöms motsvara 12 684 kronor per MW och månad. Skatten kan likställas med en extra skatt som lagts på vissa företag och därför att betrakta som en skattesanktion.

4.4 Mål

Den svenska energipolitikens mål är att på kort och lång sikt trygga tillgången på el och annan energi på med omvärlden konkurrenskraftiga villkor.

Energiolitiken ska skapa villkoren för en effektiv och hållbar energianvändning och en kostnadseffektiv svensk energiförsörjning med låg negativ inverkan på hälsa, miljö och klimat samt underlätta omställningen till ett ekologiskt uthålligt samhälle. Härigenom främjas en god ekonomisk och social utveckling i hela Sverige.

Energiolitiken ska bidra till ett breddat energi-, miljö- och klimatsamarbete i Östersjöregionen.

Övriga relevanta mål för energipolitiken framgår av riksdagens beslut i juni 2002 om riktlinjer för energipolitiken (prop. 2001/02:143, bet. 2001/02:NU17, rskr. 2001/02:317). Resultatredovisningen i följande avsnitt görs i förhållande till dessa mål.

4.4.1 Mål för verksamhetsområdena inom energipolitiken

Politikområdet Energiolitik omfattar de tre verksamhetsområdena Elmarknadspolitik, Övrig energimarknadspolitik och Politik för ett uthålligt energisystem. Dessa mål redovisas i kapitel 5, 6 och 7.

4.4.2 Resultatindikatorer

Övergripande resultatindikatorer för energipolitiken redovisas nedan. I övrigt framgår under respektive verksamhetsområde vilka de resultatindikatorer som används är. Energimyndigheten har på regeringens uppdrag tagit fram indikatorer som kan tjäna som underlag för årlig uppföljning av de energipolitiska målen. I årets publikation, Energiindikatorer 2007 (dnr

N2007/5712/E) läggs särskilt fokus på uppföljning av försörjningstryggheten. Resultatindikatorerna för verksamhetsområdet Politik för ett uthålligt energisystem bygger bl.a. på den strategi för uppföljning och resultatredovisning av det långsiktiga energipolitiska programmet som Energimyndigheten redovisade 2000 och som därefter fortlöpande har utvecklats. För insatserna kring forskning, utveckling, demonstration och kommersialisering tillkommer indikatorer och resultatmått i enlighet med den metodik som anges i propositionen *Forskning och ny teknik för framtidens energisystem* (prop. 2005/06:127). För de investeringsstöd som under 2005 introducerats för energiinvesteringar i lokaler med offentlig verksamhet respektive konvertering från direktverkande elvärme samt det investeringsstöd som 2006 introducerades för konvertering av oljeuppvärmningssystem i bostadshus har särskilda planer för uppföljning och utvärdering utarbetats av de ansvariga myndigheterna. Vad gäller elcertifikatsystemet redovisas antal godkända anläggningar fördelat per kraftslag, installerad effekt och elproduktion. Det nordiska energisamarbetet redovisas under utgiftsområde 5 *Internationell samverkan*.

4.5 Resultatredovisning

4.5.1 Resultatbedömning

Utvecklingen och tillståndet inom energiområdet

Energibalanser

Under 2006 har energitillförseln minskat med 3 TWh jämfört med året innan. Det beror främst på att kärnkraftsproduktionen och därmed även omvandlingsförlusterna i kärnkraftverken minskat något.

Bostads- och servicesektorn minskade sin energianvändning något under 2006 jämfört med

året innan. Detta gäller även efter korrigerings för temperaturskillnader. Åren 2005 och 2006 var dock 8 respektive 9 procent varmare än ett normalår. Inom industrin steg produktionen med 5,3 procent samtidigt som energianvändningen ökade med 1,2 procent. Ökningen skedde framför allt i användningen av biobränsle och fjärrvärme medan användningen av olja och el minskade. Transportsektorn ökade sin energianvändning med 0,5 procent.

Elbalansen

Elproduktionen 2006 var 9 procent lägre än året innan. Detta berodde på nedgångar i såväl kärnkrafts- som vattenkraftsproduktionen.

Kärnkraftsproduktionen uppgick 2006 till 65 TWh, vilket innebär en något mindre än normal genomsnittlig energiutnyttjningsgrad främst beroende på produktionsstörningar i Forsmark. Vattenkraftsproduktionen uppgick till 61,2 TWh, vilket är lägre än normalårsproduktionen på 67,5 TWh. Den relativt låga vattenkraftsproduktionen berodde på en låg tillrinning under hösten.

Tabell 4.3 Sveriges energibalans (TWh)

ENERGITILLFÖRSEL	1970	1980	1990	2000	2005	2006
Tillförsel av bränslen:	411	352	296	322	347	357
Därav						
Oljeprodukter	350	285	191	197	195	199
Naturgas	-	-	7	8	10	11
Kol/koks	18	19	31	26	30	29
Biobränslen, torv m.m.	43	48	67	91	112	116
Vattenkraft, brutto	41	59	73	79	73	62
Kärnkraft, brutto ¹	-	76	202	168	210	194
Vindkraft				0,46	0,9	1
Värmepumpar i fjärrvärmeverk	-	1	7	7	6	8
Nettoimport av el	4	1	-2	5	-7	6
Total tillförd energi	457	489	576	581	631	628
ENERGIANVÄNDNING	1970	1980	1990	2000	2005	2006
Total slutlig användning	375	381	373	388	402	396
Därav:						
Industri	154	148	140	153	156	158
Inrikes transporter ²	56	68	83	87	102	103
Bostäder, service m.m.	165	165	150	148	145	144
Omvandlings- och distributionsförluster ¹	49	84	171	154	184	179
Varav förluster i kärnkraft	0	53	134	111	137	126
Utrikes sjöfart och energi för icke energjäändamål	33	25	31	38	44	43
Total energianvändning	457	489	576	581	631	628

¹ I enlighet med den metod som används av FN/ECE för att beräkna tillförseln från kärnkraften.

² Innefattar utrikes flyg.

Källa: Energimyndigheten

Tabell 4.4 Sveriges elbalans (TWh)

ELPRODUKTION	1970	1980	1990	2000	2005	2006
Total nettoproduktion	59,1	94,0	141,7	142,0	154,6	140,1
Varav:						
Vattenkraft	40,9	58,0	71,4	77,8	72,1	61,2
Vindkraft	-	-	0	0,46	0,9	1,0
Kärnkraft	-	25,3	65,2	54,8	69,5	65,0
Industriellt mottryck	3,1	4,0	2,6	4,2	5,3	5,5
Kraftvärme	2,4	5,6	2,4	4,7	6,7	7,2
Kondens, gasturbiner	12,7	1,1	0,0	0,1	0,1	0,35
Nettoimport av el	4,3	0,5	-1,8	4,7	-7,5	6,0
Total eltillförsel netto	63,4	94,5	139,9	146,6	147,1	146,3
ELANVÄNDNING	1970	1980	1990	2000	2005	2006
Total slutlig elanvändning	57,7	86,4	130,8	135,6	135,0	135,0
Därav:						
Industri	33,0	39,8	53,0	56,9	56,9	57,2
Transporter	2,1	2,3	2,5	3,2	2,8	2,9
Bostäder, service m.m.	22,0	43,0	65,0	69	71,6	71,4
Fjärrvärme	0,6	1,3	10,3	6,5	3,7	3,5
Distributionsförluster	5,8	8,2	9,1	11,1	12,1	11,2
Total elanvändning netto	63,4	94,5	139,9	146,6	147,1	146,0

Källa: Energimyndigheten

Sveriges utlandshandel med el varierar från år till år, främst beroende på vattentillgången. Under 2006 visade utlandshandeln med el ett nettounderskott på 6,0 TWh. Nettoimport av el har främst skett från Danmark och Polen.

Elanvändningen var under 2006 något lägre än föregående år till följd av lägre distributionsförluster. Den slutliga elanvändningen var oförändrad.

Försörjningstrygghet

Grunden för en god försörjningstrygghet är väl fungerande energimarknader som bidrar till ett effektivt utnyttjande av tillgängliga resurser. Sedan 1970-talets oljekriser har som framgått ovan den stora svenska importen av olja kunnat halveras. Oljeimporten härrör nu till övervägande delen från Nordsjön. Importen av kol har halverats sedan mitten av 1980-talet. Tillförseln av naturgas från Danmark ligger på en tämligen stabil nivå sedan början av 1990-talet. Införandet av elcertifikatsystemet 2003 och den minskade kraftvärmebeskattningen

2004 har i stor utsträckning haft avsedd effekt dvs. el- och värmeproduktionen har ökat samtidigt som produktionen i ökande grad baserats på förnybart biobränsle.

Energimyndighetens publikation Energiindikatorer 2007 – Uppföljning av Sveriges energipolitiska mål (dnr N2007/5721/E) har som temaområde trygg energiförsörjning. I temaindikator I belyses försörjningstryggheten genom att långsiktiga marginalkostnader för olja, naturgas, kol och el jämförs med gällande marknadspriser. Indikatorn visar att utvecklingen på oljemarknaden ur försörjningssynpunkt inger fortsatt oro för potentiella kriser. Situationen på naturgasmarknaden i Europa kan sägas vara något ansträngd, men ger inga skäl till omedelbar oro. Kolmarknaden är fortsatt stabil. Utvecklingen av elpriserna visar att marknaden anser att det på kort sikt finns tillräcklig kapacitet och att risken för störningar är liten. Temaindikator II visar bl.a. att elöverföringskapaciteten mot andra länder har ökat under början av 2000-talet, men varit relativt konstant under de senaste åren. Temaindikator III visar en trend mot ett mins-

kande antal elavbrott samt kortare avbrottstider, med ett tydligt undantag för 2005 då stormen Gudrun härjade. Temaindikator IV visar flexibiliteten i de uppvärmningssätt som används i småhus, flerbostadshus och lokaler. Trenden är att färre småhus är beroende av olja eller gas för sin uppvärmning och att en större andel har kombipannor. För flerbostadshus och lokaler ökar andelen med enbart fjärrvärme. Temaindikator V visar att det finns en relativt god marginal i fjärrvärmens produktionskapacitet. Behovet kan också i hög grad täckas med produktion som har en god omställbarhet till andra bränslen.

Internationellt samarbete inom IEA och EU är grundläggande för försörjningstryggheten. International Energy Agency (IEA) är OECD-ländernas samarbetsorganisation på energiområdet. Sverige är ett av organisationens 26 medlemsländer. Den centrala uppgiften för IEA är att bidra till medlemsländernas försörjningstrygghet vid störningar i oljetillförseln. Liknande mekanismer finns inom EU, och det svenska deltagandet i arbetet med att upprätthålla och utveckla de regler vi som medlemmar förbinder oss till, stödjer energipolitikens mål om en trygg energiförsörjning. Diskussioner pågår även om hur IEA:s och EU:s krismekanismer bättre ska kunna samverka.

Oljemarknaden har under 2006 fortsatt att präglas av oro och höga priser. Kontroversen kring Irans kärnenergiprogram, den instabila situationen i Irak, oroligheter i Nigeria, produktionsavbrott i Alaska, den eskalerade Palestina-konflikten, Libanonkriget samt mindre produktionsökningar än förväntat i Ryssland har påverkat såväl oljeproduktionen som oljepriset. Ryssland är den enskilt största oljexportören till Sverige och stod för 37 procent av importen under 2006. Dialogen mellan producent- och konsumentländer fortsätter och även G8-länderna påtalar dialogens betydelse för en mer stabil global energisituation. Under 2006 ökade emellertid den outnyttjade kapaciteten liksom oljelagren, vilket föranledde OPEC att minska sina produktionskvoter. Den förbättrade tillgången på olja ledde till att priserna sjönk med cirka 30 procent under andra halvåret 2006. Under vintern 2007 vände priset åter upp och var i slutet av maj 2007 strax under nivån vid motsvarande tid föregående år. Givet den höga globala ekonomiska tillväxten runt 4 procent var efterfrågeökningen för olja under 2006 relativt begränsad, drygt 1 procent. Detta kan möjligen ses som ett tecken på

att de höga priserna nu påverkar efterfrågan. Enligt de flesta bedömare kommer oljepriset att vara fortsatt högt.

De satsningar på energieffektiviseringar och förnybar elproduktion som genomförs inom ramen för de energipolitiska programmen har också en positiv effekt på den långsiktiga försörjningstryggheten. Beslut har tidigare fattats (prop. 2005/06:27, bet. 2005/06:NU6, rskr. 2005/06:96) om vissa funktionskrav som innebär att oplanerade avbrott i elöverföringen inte får överstiga 24 timmar från 2011. Vidare ska nätföretag betala ersättning till elanvändare vid långvariga oplanerade elavbrott. Detta bedöms leda till förbättrad driftsäkerhet i elnäten.

Energimarknadsinspektionen överlämnade i december 2006 en rapport till regeringen med en bedömning av risken för elenergibrist under den kommande vintern (dnr N2007/94/E). I rapporten gjordes bl.a. bedömningen att det inte skulle uppstå någon energibrist, förutsatt att de tekniska och meteorologiska förhållandena är stabila. Svenska kraftnät överlämnade till regeringen den 15 augusti 2007 sin rapport Den svenska effektbalansen vintrarna 2006/2007 och 2007/2008 (dnr N2007/6903/E). I rapporten anges att under vintern 2006/2007 fanns marginaler i både elproduktions- och överföringskapacitet. Överföringsförmågan från norra till södra Sverige var under en period begränsad. Den upphandlade effektreserven behövde aldrig aktiveras för att klara effektbalansen.

Industrins konkurrenskraft

För att svensk industri ska fortsätta att generera exportintäkter och skapa nya arbetstillfällen krävs god tillgång på energi till internationellt konkurrenskraftiga priser. Detta förutsätter stabila spelregler som möjliggör långsiktiga investeringar både inom den energiintensiva industrin och hos kraftproducenterna. Jämförelser med konkurrentländerna är viktiga när staten utformar de insatser som riktas mot eller har konsekvenser för den energiintensiva industrin. Bland annat är industrins konkurrenskraft en viktig betingelse vid utformning av klimatpolitiska mål och åtaganden.

I Energiindikatorer 2007 visar grundindikator 8 att trenden för industrisektorerna är en långsamt minskande energianvändning per förädlingsvärde. Att elintensiteten i svensk industri generellt är hög jämfört med de flesta andra länder men att den svenska industrin också är hete-

rogen ur elanvändningssynpunkt visas i grundindikator 9. Grundindikator 10 visar att industrins elpriser sjönk från 1996 till 2001 för att därefter stiga. År 2003 ökade elpriserna drastiskt beroende bland annat på att det var ett torrår. Elpriserna minskade 2004 för att sedan öka igen under åren 2005 och 2006. Enligt grundindikator 11 har energikostnadernas andel av företagens rörliga kostnader minskat sedan början av 1980-talet. Under senare år har dock denna minskning avstannat.

Kärnkraften

Den 30 november 1999 stängdes den första kärnkraftsreaktorn i Barsebäck och den 31 maj 2005 stängdes den andra reaktorn.

Den tidigare regeringen godkände i december 2005 ett tillämpningsavtal mellan staten, E.ON Sverige AB och Vattenfall AB som reglerar kompensationen till reaktorägarna för en förtida stängning av Barsebäck 2. Enligt tillämpningsavtalet ges en ersättning för merkostnader för avställnings- och servicedrift avseende Barsebäck 2 under åren 2005–2017 om sammanlagt cirka 1,5 miljarder kronor. Vidare ges en särskild kapitalersättning till Vattenfall AB i form av ett av staten utfärdat skuldebrev om sammanlagt 4,1 miljarder kronor som amorteras under åren 2006–2009. Frågor om finansieringen av kostnaderna för avställnings- och servicedrift avseende Barsebäck 2 behandlas vidare i avsnitt 8.1.8.

Miljö, hälsa och klimat

Energipolitiken ska skapa villkoren för bl.a. en kostnadseffektiv svensk energiförsörjning med låg negativ påverkan på hälsa, miljö och klimat.

En stor del av energitillförseln i Sverige kan hänföras till uppvärmning av byggnader. Den expansion av fjärrvärmens som skett under den senaste tjugofemårsperioden och det ökade antalet värmepumpar har inneburit minskade halter av luftföroreningar i tätorter. Användningen av förnybar energi är hög i fjärrvärmesektorn och en stadig minskning av fossila bränslen, och därmed utsläpp av bl.a. koldioxid, har skett. Under 2006 ökade fjärrvärmeproduktionen något jämfört med året innan, och även insatsen av biobränslen fortsatte att öka. Tillförseln av elenergi baseras i dag huvudsakligen på kärnkraft och vattenkraft, vilka båda är fördelaktiga med hänsyn till luftföroreningar och växthuseffekt.

I Energimyndighetens indikatorrapport framgår att utsläppen av svaveldioxid minskat under den senaste femtonårsperioden. Denna minsk-

ning har fortsatt under 2006. Inom energisektorn varierar svavelutsläppen dock över åren bl.a. beroende på tillgången på vattenkraft och temperaturförhållandena som påverkar energianvändningen. Utsläppen av kvävedioxid från energisektorn har enligt samma rapport minskat från början av 1990-talet. De åtgärder som genomförs inom ramen för de energipolitiska programmen har generellt positiva effekter på hälsa och klimat. Dock kan övergång från el till småskalig förbränning av biobränsle leda till ökade utsläpp av föroreningar till luft.

Internationellt

Till följd av inträffade och befarade försörjningskriser och mot bakgrund av klimatfrågans allt större betydelse, har energipolitiken kommit att hamna högt på den internationella dagordningen.

På EU-nivå tog diskussionen fart i samband med att kommissionen i mars 2006 presenterade en grönbok om en europeisk strategi för en hållbar, konkurrenskraftig och trygg energiförsörjning (KOM (2006) 105). Grönboken syftade till att ta ett samlat grepp om energipolitikens tre ben, d.v.s. försörjningstrygghet, hållbarhet och konkurrenskraft. En första politisk diskussion fördes vid vårtoppmötet 2006 och efter ett brett samrådsförfarande kring grönboken följde kommissionen i januari 2007 upp de inledande diskussionerna med att presentera ett helt paket av energirelaterade initiativ. Huvuddokumentet utgjordes av en strategisk energiöversyn (KOM(2007)1), som åtföljdes av ett tiotal enskilda meddelanden om bl.a. den inre marknaden, förnybar energi, energiteknologi och infrastruktur. Paketet utgjorde grunden för den prioriterade energihandlingsplan som antogs vid Europeiska rådets möte den 8–9 mars 2007. Handlingsplanen sätter till 2020 upp ett mål om att öka energieffektiviteten med 20 procent, ett bindande mål om 20 procent andel förnybar energi samt ett bindande minimimål för biodrivmedel på 10 procent. Handlingsplanen behandlar också fullbordandet av den inre marknaden, försörjningstrygghetsmekanismer och utveckling av energiteknik. Energihandlingsplanen syftar till att uppfylla de ambitiösa klimatmål som Europeiska rådet antagit. Klimatmålet innebär att EU ska minska sina utsläpp med minst 20 procent till 2020 jämfört med 1990 års utsläpp. EU är dessutom berett att minska sina utsläpp med 30 procent till 2020 om andra parter

utanför EU tar sitt ansvar och gör jämförbara åtaganden. Förhandlingarna om en framtida klimatregim efter 2012 går nu in i ett intensivt skede (se vidare UO 20).

Sverige deltar i Östersjöländernas samarbete på energiområdet, BASREC (Baltic Sea Region Energy Co-operation). Vid ett ministermöte i november 2002 angavs i en deklARATION riktlinjer för det fortsatta arbetet vilket bland annat berörde behovet av en säker energiförsörjning i regionen som helhet, integrering av energimarknaderna i regionen, stöd till introduktion och användning av förnybara energikällor samt energieffektivisering. I oktober 2005 fastslog energiministern att samarbetet skulle fortsätta; att samma sakområden som hittills skulle ingå i det och att man skulle bygga upp en portfölj med klimatrelaterade projekt och att verka för att öka industrins delaktighet i den investeringsfond som finansierar dessa projekt, *Testing Ground Facility*. En sådan ökad delaktighet från industrin har också uppnåtts. Från och med den 1 juli 2006 till halvårsskiftet 2007 innehade Sverige ordförandeskapet i BASREC. Två större tematiska konferenser hölls, i Stockholm i november 2006 på temat energieffektivisering och förnybar energi respektive i S:t Petersburg i mars 2007 om finansieringsfrågor relaterade till energi- och miljöprojekt och energirelaterade klimatfrågor. Konferenserna har bland annat resulterat i tillsättandet av en arbetsgrupp om bioenergifrågor, som är verksam under 2007.

4.5.2 Analys och slutsatser

Energianvändningen och energitillförseln har ökat i ett långsiktigt perspektiv. Samtidigt har effektiviteten ökat vilket är gynnsamt för ekonomin och för försörjningstryggheten. Under senare år har elanvändningen minskat något.

Försörjningstryggheten avseende el har förbättrats något. Genom bl.a. de nya funktionskrav för elöverföringen som har beslutats kommer driftssäkerheten i elnäten att successivt förbättras under kommande år. Under vintern 2006/07 fanns det marginaler i både elproduktions- och överföringskapacitet och den upphandlade effektreserven behövde aldrig användas för att klara effektbalansen. Marginalerna i den svenska effektbalansen bedöms dock inför nästa vinter bli mindre än förra vintern.

Industrins energianvändning har blivit effektivare. Energikostnadernas andel av företagens rörliga kostnader har minskat.

Miljöpåverkan och negativ hälsopåverkan från energisektorn har minskat. Insatser för att stimulera förnybar elproduktion, effektivare energianvändning samt utveckling av biodrivmedel kommer på lång sikt att bidra till minskad klimatpåverkan från energianvändning och produktion. Under utgiftsområde 20 redovisas att miljö kvalitetsmålen Begränsad klimatpåverkan, Frisk luft och Bara naturlig försurning kan bli svåra att nå till 2020. Där redovisas också resultatet av energipolitiskt motiverade internationella klimatsatser.

Energiförsörjningstryggheten och klimatpåverkan har fått ökad uppmärksamhet under det senaste året nationellt och internationellt. En förbättrad försörjningstrygghet blir allt mer betydelsefull för Europa som världens största importör av olja och gas. Europeiska rådet antog den 8–9 mars 2007 en energihandlingsplan som syftar till att uppfylla de ambitiösa klimatmål som Europeiska rådet beslutat om.

Medelsförbrukningen inom utgiftsområdet har varit något lägre än anslagna resurser under 2006. De högre utgifterna under 2006 jämfört med 2005 förklaras främst av de högre anslagsnivåerna för forskning, utveckling och demonstration inom energiområdet samt av att ett nytt avtal om stängning av Barsebäck 2 har ingåtts i slutet av 2005.

4.6 Revisionens iakttagelser

Statens energimyndighet

Riksrevisionen har lämnat revisionsberättelse utan invändning till Statens energimyndighet. Riksrevisionen har bedömt att årsredovisningen för 2006 i allt väsentligt är rättvisande.

Riksrevisionen lade i februari 2006 fram granskningsrapporten *Kvalitén i elöverföringen – finns förutsättningar för en effektiv tillsyn?* (RiR 2006:3). Granskningen omfattade tillsynssystemets olika delar och Riksrevisionen gjorde en bedömning av huruvida det finns risk för att någon del inrymmer hinder för en effektiv tillsyn. I rapporten lämnade Riksrevisionen rekommendationer till regeringen och Energi-marknadsinspektionen.

Riksrevisionens styrelse har till riksdagen lämnat en framställning, baserad på Riksrevisionens granskningsrapport, om kvaliteten i elöverföringen. Riksdagen har avslagit framställningen (2006/07NU9). Det ärende som föranletts av Riksrevisionens granskningsrapport 2006:3 är att anse som slutbehandlat, se även kapitel 9.3.1 i volym 1.

Affärsverket svenska kraftnät

Riksrevisionen har lämnat revisionsberättelse utan invändning till Affärsverket svenska kraftnät, dvs. Riksrevisionen har bedömt att årsredovisningen för 2006 i allt väsentligt är rättvisande.

Riksrevisionen har lämnat revisorsrapport i enlighet med 7 § lagen (2005:590) om insyn i vissa finansiella förbindelser m.m. (dnr N2007/3383/E). Av rapporten framgår att det inte framkommit några omständigheter som tyder på att myndigheten inte fullgjort sin skyldighet i enlighet med den s.k. transparenslagen.

Med anledning av Riksrevisionens rapport Markinlösen – finns förutsättningar för rätt ersättning? (RiR 2005:15) gav den tidigare regeringen i regleringsbrevet för Svenska kraftnät för 2006 affärsverket i uppdrag att redovisa vilka insatser man hittills genomfört och avser att genomföra beträffande Riksrevisionens rekommendationer. Svenska kraftnät har till regeringen redovisat sina insatser vilka bl.a. innebär att ett styrdokument för handläggning av olika markersättningar har tagits fram och beslutats. Det ärende som föranletts av Riksrevisionens granskningsrapport är att anse som slutbehandlat.

Riksrevisionens rapporter avseende dammsäkerhet samt hantering av kriser vid omfattande elavbrott, vilka båda berör Affärsverket svenska kraftnät, beskrivs i avsnitt 5.4.

4.7 Politikens inriktning

Energipolitiken är inriktad på att skapa förutsättningar för *effektiva energimarknader*, en god *försörjningstrygghet* och en långtgående hänsyn till *miljö, hälsa och klimat*. Detta görs huvudsakligen genom insatser inom de tre verksamhetsområden som redovisas för politikområdet. Även insatser inom andra politikområden bidrar till att uppfylla de energipolitiska målen.

Energifrågorna - starkt kopplade till hoten om globala klimatförändringar, snabb tillväxt i framför allt Kina och Indien, en allt mer globaliserad ekonomi samt säkerhetspolitiska förhållanden - utgör avgörande politiska utmaningar för Sverige, Europa och världssamfundet under årtionden framåt. Samtliga samhällssektorer kommer att påverkas av stigande energipriser, konsekvenserna av ett förändrat klimat och andra samhällsförändringar som är nödvändiga för att trygga en hållbar framtid.

En trygg energiförsörjning blir allt viktigare för Europa, som världens största importör av olja och gas. God tillgång på elektrisk kraft och annan energi är en grundförutsättning för vårt moderna samhälle.

Energipolitiken ska ge långsiktiga spelregler för energimarknadens aktörer. Samhällets energiförsörjning formas av infrastruktur med mycket lång livslängd. Ett tydligt, stabilt och långsiktigt regelverk för produktion och distribution av energi samt för effektiv hushållning är nödvändigt för att säkra goda ramvillkor för investeringar i ett hållbart energisystem. För att svensk industri ska fortsätta att generera exportintäkter och skapa nya arbetstillfällen krävs god tillgång på energi till internationellt klart konkurrenskraftiga priser. Samtidigt måste energiföretagen ges realistiska och stabila villkor för sin verksamhet. Ständigt ändrade spelregler leder till otrygghet och uteblivna investeringar, vilket i sin tur konserverar en miljöbelastande teknik och leder till höga samhällskostnader. Att säkerställa goda konkurrensförhållanden på energimarknaderna är en viktig politisk uppgift.

Miljö- och energibeskattningen ska utformas så att det lönar sig att ta miljöansvar. En sådan långsiktig inriktning skapar också möjligheter till teknikutveckling, ökad export, tillväxt och nya jobb i Sverige. Regeringen har under det senaste året stärkt det internationella samarbetet på energiteknikområdet på ett sätt som både kommer att bidra till att motverka de globala klimathoten och till att öka svenska företags konkurrenskraft på världsmarknaden.

För att uppnå högt ställda energi- och miljöpolitiska mål krävs således en långsiktig politik. Inte minst hotet om globala klimatförändringar ställer krav på beslut om åtgärder, på såväl lokal, regional, nationell som internationell nivå. Demokratins förmåga att möta långsiktiga gränsöverskridande hot prövas.

Regeringen avser därför föra samtal med riksdagens partier i klimatberedningen, om förutsättningarna att nå en samsyn om en bred och långsiktigt modern och marknadsekonomiskt orienterad energi- och klimatpolitik. Processerna för att nå breda överenskommelser om klimat- och energipolitiken kommer alltså att vara tätt sammanknutna, i Sverige liksom i EU. En sådan överenskommelse bör också kunna få ett brett stöd i näringslivet och fackföreningsrörelsen.

Dessa diskussioner kommer att knytas nära samman med det arbete som redan inletts i syfte att skapa bred politisk uppslutning kring klimatpolitiken. Den parlamentariska beredningen för klimatfrågan blir därmed också i praktiken ett led i processen för en långsiktig överenskommelse om energipolitiken. Det är bara genom en sammanhållen energi- och klimatpolitik i samklang med finans- och handelspolitiken, som vi förmår möta de utmaningar som samhället står inför.

Oljekommissionens rapport "På väg mot ett oljefritt Sverige" har remissbehandlats under våren 2007. Rapportens förslag och remissinstansernas synpunkter kommer att utgöra en del av det samlade underlaget för det fortsatta arbetet med utformningen av energi- och klimatpolitiken.

Den europeiska dimensionen blir allt viktigare

i energipolitiken. EU:s stats- och regeringschefer antog i mars 2007 en handlingsplan som bl.a. innefattar ett mål om att minska utsläppen av växthusgaser i unionen med 20 procent till år 2020 jämfört med 1990. Under förutsättning att andra industriländer förbinder sig till jämförbara minskningar, avser EU att minska sina utsläpp med 30 procent under samma period. Samtidigt antogs bindande mål om att andelen förnybar energi 2020 ska uppgå till 20 procent av all energikonsumtion i EU och att biodrivmedel ska svara för minst 10 procent av all konsumtion av bensin och diesel i transportsektorn. Beslutet innefattar också en målsättning om att effektivisera energianvändningen med 20 procent jämfört med prognoser för 2020. Dessa mål är mycket ambitiösa och kan under det närmsta decenniet komma att kräva insatser inom ett antal områden, såväl nationellt som på gemenskapsnivå. De utgör också en självklar utgångspunkt för regeringens arbete med att nå en brett förankrad nationell överenskommelse om energi- och klimatpolitiken. Regeringen föreslår i denna budget åtgärder omfattande en miljard kronor i syfte att stärka Sveriges energi- och klimatpolitik. Likaså föreslås ett antal förändringar av energi- och miljöskatter som sammantaget förbättrar miljöstyrningen och bidrar till att nå de energipolitiska målen.

5 Elmarknadspolitik

5.1 Omfattning

Elmarknadspolitikerna syftar till att skapa goda ramvillkor för en effektiv och väl fungerande elmarknad.

Statens energimyndighet (Energimyndigheten) har varit den centrala myndigheten för elmarknadsfrågor. Den 1 januari 2005 inrättades Energimarknadsinspektionen vid Statens energimyndighet. Energimarknadsinspektionen har en fristående roll inom myndigheten avseende bl.a. övervakningen på elmarknaden. Statskontoret fick under 2007 i uppdrag (dnr. N2007/2106/E) att till den 1 oktober 2007 lämna förslag till arbetsuppgifter och organisation för en myndighet för tillsyn av energimarknaderna från och med den 1 januari 2008. Utgångspunkten ska vara att dela upp Energimyndigheten och skilja av den verksamhet som ingår i Energimarknadsinspektionen. Skälen för att inrätta en ny myndighet är bland annat att det bedöms som principiellt olämpligt att ha tillsyns- och främjandefrågor inom samma myndighet. Den nya myndigheten, som bl.a. ska ha till uppgift att utöva tillsyn över elnätsföretagen och följa utvecklingen på elmarknaden, ska benämnas Energimarknadsinspektionen och vara lokaliserad i Eskilstuna. Statskontoret har den 2 juli 2007 lämnat delrapporten Energimarknadsinspektionen – uppdrag, verksamhet och finansiering.

I verksamhetsområdet ingår också Affärsverket svenska kraftnät (Svenska kraftnät) verksamhet som systemansvarig myndighet enligt ellagen (1997:857). Detta innebär att Svenska kraftnät ansvarar för det svenska kraftsystemets övergripande driftssäkerhet, den momentana nationella elbalansen och för den balansavräkning

som krävs för en väl fungerande elmarknad. Svenska kraftnät är även elberedskapsmyndighet.

5.2 Mål

5.2.1 Mål för verksamhetsområdet

Målet för elmarknadspolitikerna är att åstadkomma en effektiv elmarknad med väl fungerande konkurrens som ger en säker tillgång på el till internationellt konkurrenskraftiga priser. Målet innebär en strävan mot en väl fungerande marknad med effektivt utnyttjande av resurser och effektiv prisbildning. Målet omfattar en vidareutveckling av den gemensamma elmarknaden i Norden. Detta innebär en fortsatt satsning på harmonisering av regler och ett utökat samarbete mellan de nordiska länderna.

Regeringen avser att återkomma samlat med förslag till nya mål och i den mån regeringen bedömer att inriktningen av politiken och indelningen i politikområden bör ändras vid ett senare tillfälle.

5.2.2 Resultatindikatorer

Elmarknaden

Uppföljning av resultatet under verksamhetsområdet Elmarknadspolitik sker främst genom att viktiga skeenden på elmarknaden bevakas och analyseras. Mer specifikt följer regeringen prisutvecklingen på den nordiska elbörsen, elpriser till slutanvändare, strukturutvecklingen, nättariffer, antalet ärenden vid tillsynsmyndigheten, el-

leverantörsbyten, elavbrott och leveranssäkerheten samt effekt- och elbalanser. Energi-marknadsinspektionen har i uppdrag att minst två gånger per år redovisa analyser av utvecklingen på elmarknaden och föreslå åtgärder som kan behöva vidtas för att uppnå en effektiv elmarknad. Vidare ska Svenska kraftnät till regeringen redovisa hur kraftbalansen upprätthållits den gångna vintern samt lämna prognos inför kommande vinter.

5.3 Resultatredovisning

5.3.1 Resultat

Utvecklingen på elmarknaden

Under 2006 var det genomsnittliga priset på Nord Pools spotmarknad 45 öre per kWh vilket är det högsta sedan elmarknadsreformen. De höga elpriserna under 2006 beror bland annat på att vårfloden var mindre än normalt, en ovanligt torr sommar och att flera svenska kärnkraftsreaktorer var avställda under sommaren och hösten. Under det första halvåret 2007 har priset återigen sjunkit kraftigt främst på grund av den goda vattentillrinningen.

Det finns en koppling mellan elpriset och vattenkraftens produktionsförutsättningar. Ju mer vattenkraft som finns till förfogande, desto mindre elproduktion behövs från produktionsanläggningar med högre kostnader. Enligt Energimarknadsinspektionens Årsrapport 2006 steg elpriset på slutkundsmarknaden för tillsviareavtal för samtliga kundgrupper mellan 2005 och 2006. För hushållskunder var elpriset i genomsnitt 13 procent högre jämfört med samma period 2005. Elpriset steg mellan 14 och 16 procent för industrikunderna som alltså fick en något större höjning än hushållskunderna. Under de första fem månaderna 2007 har dock priserna sjunkit, delvis på grund av den mycket goda tillrinningen i vattenmagasinen i kombination med låga priser på utsläppsrätter.

Marknadsandelen 2006 för de fyra största elproducenterna (Vattenfall, Fortum, Statkraft och E.ON) är på den nordiska elmarknaden cirka 50 procent. Under ett fåtal timmar av året, på grund av överföringsbegränsningar i elsystemet, är dock råkraftsmarknaden svensk. Med Sverige som marknad är elproduktionen betydligt mer

koncentrerad. Marknadsandelen för de tre största elproducenterna i Sverige i förhållande till den totala svenska elproduktionen har från 1997 till 2006 ökat från 82 till 87 procent. Hur dominerande de tre största i Sverige verksamma elproducenterna är beror följaktligen på vilken geografisk marknad som betraktas som relevant, Sverige eller Norden.

Antalet elhandelsföretag har minskat sedan elmarknadsreformen 1996. Då fanns det drygt 220 elhandelsföretag och 2006 hade dessa nästan halverats till cirka 130. Endast ett tjugotal av dessa är fristående/oberoende från de tre största. Minskningen av elhandelsföretag beror framför allt på uppköp och sammanslagningar. År 2006 hade de tre största en marknadsandel på 50 procent, mätt som andel av levererad energi, detta kan jämföras med 1996 då de tre största hade en marknadsandel på drygt 30 procent.

Konkurrensverket lämnade i maj 2007 in en skrivelse till regeringen gällande samägandet av kärnkraftverken (dnr N2007/4710/MK). I skrivelsen konstaterar Konkurrensverket att det saknas rättsliga förutsättningar att ingripa mot det samarbete kring produktionen i de gemensamt ägda kärnkraftsföretagen som pågick fram till slutet av 2001 mellan delägarna Vattenfall, Fortum och E.ON. Dock kvarstår risker som följer av de strukturella band som finns mellan konkurrerande elproducenter. Konkurrensverket föreslår därför att samägandet av kärnkraftsföretagen om möjligt helt bör lösas upp och nuvarande reaktorer fördelas mellan ägarföretagen. Detta för att minska riskerna för otillbörligt informationsutbyte som kan begränsa konkurrensen och minska förtroendet för marknadsfunktionen. Konkurrensverket anför även att om nuvarande samäganden inte helt kan upplösas bör kärnkraftsföretagen göras mer självständiga gentemot ägarföretagen med eget ansvar för försäljningen av el på Nord Pool och eget balansansvar gentemot Svenska kraftnät. Konkurrensverket anför att regeringen bör överväga om några av Vattenfalls elproducerande anläggningar kan säljas ut eller få en bredare ägarkrets.

År 2006 uppgick den totala elproduktionen i Sverige till knappt 140 TWh, en minskning med cirka 10 procent jämfört med 2005. Under 2006 minskade vattenkraftproduktionen i Sverige kraftigt jämfört med 2005, även kärnkraftproduktionen minskade medan värmekraftproduktionen ökade. Vindkraftproduktionen ökade under 2006 med 16 procent jämfört med 2005. Den

låga vattenkraftproduktionen 2006 berodde dels på att det kom mindre snö än normalt vintern 2005/2006, dels på att tillrinningen till vattenmagasinen under våren och sommaren låg långt under det normala. Under 2007 har dock tillrinningen varit mycket god och vattenkraftproduktionen har fram till maj 2007 varit drygt 10 procent större än för motsvarande period 2006. Den minskade kärnkraftproduktionen 2006 förklaras av att flera reaktorer var tagna ur bruk under en del av året. Värme kraftproduktion under 2007 har fram till maj 2007 varit något lägre än produktionen under motsvarande period 2006. Vindkraftproduktionen uppgick 2006 till omkring 1,0 TWh och har fram till maj 2007 varit nästan 70 procent större än motsvarande period 2006.

Elmarknadsåtgärder

Den 1 januari 2007 trädde nya regler ikraft i syfte att öka förtroendet för elmarknadens funktioner, bland annat genom att förenkla bytet av elleverantör och ge bättre information till elkunderna. Riksdagen begärde dock avseende frågan om anvisad balansansvarig att regeringen skulle återkomma med nytt förslag till riksdagen. Ett nytt förslag bereds för närvarande inom Regeringskansliet (dnr N2007/4278/E).

På uppdrag av den tidigare regeringen presenterades i november 2006 en förstudie avseende förutsättningarna för att utveckla råkraftmarknaden mot en marknad för baslast och en marknad för toppkraft (dnr N2007/154/E). Rapporten har remissbehandlats. Efter det att förstudien presenterats har den nordiska elbörsen Nord Pool infört ett särskilt kontrakt för toppkraft.

Regeringen gav i mars 2007 Energimarknadsinspektionen i uppdrag att utarbeta en rapport i vilken frågan om åtskillnad mellan handel med el respektive produktion av el ska analyseras. Av analysen ska framgå vilka strukturella förändringar en ökad åtskillnad kan antas leda till, vilka effekter krav på en ökad åtskillnad i Sverige kan få för enskilda företags konkurrenskraft, konkurrensen på den svenska, nordiska och europeiska elmarknaden samt vilken påverkan krav på åtskillnad kan förutses få för elmarknadens funktion. Uppdraget ska redovisas den 1 december 2007.

Energimarknadsinspektionen, Svenska kraftnät, Svensk Energi och Svenskt näringsliv besluta

i maj 2006 att genomföra en gemensam studie av för- och nackdelar med olika sätt att hantera överföringsbegränsningar på den svenska och nordiska elmarknaden. Denna utredning fick namnet Pompe (prisområden på elmarknaden). I slutet av maj 2007 presenterades slutsatser och värdering av möjliga åtgärder för att skapa långsiktiga och hållbara lösningar för hanteringen av överföringsbegränsningar i det nordiska elsystemet. Bland annat föreslås att det tas initiativ till en prövning av en prisområdesgräns mellan de nordiska vatten- och värmekraftsområdena som går genom snitt två i Sverige och exempelvis genom norra Finland och sydöstra Norge. Prövningen bör avse om en sådan prisområdesgräns ger en effektiv marknad som kännetecknas av effektivt resursutnyttjande, effektiv konkurrens och långtgående marknadsintegrering.

Energimarknadsinspektionen arbetar under 2007 med föreskrifter angående nätföretagens rapporteringsskyldighet när det gäller elavbrott som är långa och omfattande.

Nätverksamhet och tillsyn

Nätstariffer

En av de grundläggande uppgifterna för Energimarknadsinspektionen är att säkerställa att nätföretagen bedriver sin verksamhet effektivt, så att kostnaderna för överföring av el kan hållas låga.

I början av 2007 avlämnade Energimarknadsinspektionen sin Årsrapport 2006. I rapporten uttalar sig inspektionen om marknadens funktioner och Energimarknadsinspektionens verksamhet under året.

Under 2006 har 148 klagomål och förfrågningar hanterats av Energimarknadsinspektionen. De flesta ärenden har rört elnätstariffer. Främst gällde det frågor om höjningar av nätstariffen. När det gäller inspektionens koncessionsprövning har antalet inkomna ärenden minskat något under 2006 jämfört med 2005. När det gäller prövningsärenden inkom drygt 1 000 nya ärenden under 2006, vilket kan jämföras med 2005 då nästan lika många inkom (929). Den extraordinära ökningen av antalet prövningsärenden som skett de senaste åren beror till största delen på det stora antalet ärenden som inkommit rörande anslutningar av telemaster till

elnäten, vilka väcker frågor där praxis hittills har saknats. Under våren 2007 kom kammarrätten dock med viss vägledande praxis som kan underlätta hanteringen av de drygt 2 000 anslutningsärenden som under 2007 legat för beredning.

Granskningen av nätföretagens årliga tariffer sker i efterhand och kan påbörjas först när nätföretaget redovisat nödvändiga uppgifter till Energimarknadsinspektionen. Tillsynsmetoden för att bedöma nättariffernas skälighet består av flera olika verktyg där den s.k. nätnyttomodellen ingår. Samtliga nätföretag har överklagat inspektionens beslut om 2003 års tariffer. Idag finns hos länsrätten 12 mål som gäller 2003 års tariffer. De sammanlagda återbetalningskraven uppgår till cirka 387 miljoner kronor. Under 2006 har Energimarknadsinspektionen djupgranskat 55 redovisningsenheter vad gäller 2004 års tariffer. 13 ärenden har härefter skrivits av. Energimarknadsinspektionen öppnade i december 2006 tillsyn över 24 redovisningsenheter gällande 2005 års tariffer.

Enligt EG:s direktiv 2003/54/EG om gemensamma regler för den inre marknaden för el ska tillsynsmyndigheten ansvara för en förhandsprövning av nätföretagens tariffer. Eftersom prövning av tarifferna idag sker i efterhand tillsattes en särskild utredare i mars 2006 med uppdrag att lämna förslag till den lagstiftning och det regelverk som krävs avseende överföringstariffer och anslutningsavgifter, Reglering av elnätstariffer m.m. (dir. 2006:39). Utredaren har också fått i uppdrag att analysera den nuvarande uppdelningen mellan områdeskoncession och linjekoncession. Utredningen ska senast den 1 december 2007 redovisa de delar av uppdraget som avser förslag till lagstiftning och regelverk avseende överföringstariffer och anslutningsavgifter. Övriga frågor ska redovisas senast den 30 april 2008.

Särskild förvaltning av vissa elektriska anläggningar

I november 2006 gav regeringen Energimarknadsinspektionen i uppdrag att till den 1 mars 2007 utvärdera lagen om särskild förvaltning av vissa elektriska anläggningar och lämna förslag till hur lagen kan kompletteras. Uppdraget innefattade även att i en andra del, till den 15 juni 2007, utreda behovet av ökat skydd för samhällsviktiga företagskunder mot avbrytande av överföring av el vid tvistig fordran. Utredningarna bereds för närvarande inom Regeringskansliet.

Vidare lämnade Energimarknadsinspektionen den 24 november 2006 in en ansökan om inlösen av elektrisk anläggning till fastighetsdomstolen vid Luleå tingsrätt med hänvisning till lagen (2004:875) om särskild förvaltning av vissa elektriska anläggningar och expropriationslagen (1972:719). Fastighetsdomstolen meddelade dom i målet den 13 juni 2007 och biföll Energimarknadsinspektionens yrkande om inlösen av anläggningen. Domen har överklagats.

Mätning

Energimarknadsinspektionen ska den 31 oktober 2007 till regeringen redovisa hur nätföretagens arbete med månadsvis avläsning och installation av ny elmätutrustning fortskrider. Månadsvis avläsning ska börja tillämpas senast den 1 juli 2009. Under 2007 utfärdade inspektionen även föreskrifter på området.

Energimarknadsinspektionen inledde under 2006 tillsyn avseende elnätsföretagens årliga mätavläsningar, byte av elhandlare, inflyttning och timvis mätning. Syftet med tillsynen är att se till att nätföretagen läser av kundernas mätare och att nätföretagen rapporterar mätvärden i rätt tid för att elhandelsbytena ska fungera. Tillsynen syftar även till att kontrollera att nätföretagen läser av kundens elmätare vid inflyttning och att granska att nätföretagen timvis läser av för de kunder som ska ha sådan avläsning.

I ellagen finns krav på att överföringen av el ska vara av god kvalitet. Mot bakgrund av detta införs i ellagen även ett krav på att avbrott i överföringen till en elanvändare från och med 2011 inte får överstiga 24 timmar (jfr prop. 2005/06:27).

Internationellt

EU-kommissionen presenterade den 10 januari 2007 en energiöversyn ”En energipolitik för Europa”. Den är ett paraplydokument till det samlade ”energipaketet” och sammanfattar enskilda meddelanden och landar i förslag till ett antal konkreta åtgärder – en handlingsplan för energi.

Ett av meddelandena behandlade de inre marknaderna för el- och gas (KOM(2006)841). Kommissionens meddelande utgår från den granskning som utförts under 2006 avseende el- och gasmarknadsdirektivens genomförande och vilka praktiska resultat de lett till. Av resultaten framgår att vissa framsteg, om än ojämnt, har

gjorts för att uppnå en reell inre marknad. Å ena sidan har de grundläggande koncepten för den inre energimarknaden integrerats i det rättsliga ramverket, i institutionella arrangemang och fysisk infrastruktur, till exempel IT-utrustning. Å andra sidan finns det ingen reell konkurrens i flera medlemsstater. I många fall har kunderna ingen verklig möjlighet att byta leverantör. Även kunder som bytt leverantör är ofta missnöjda med de tjänster som erbjuds. Sammanfattningsvis saknas det fortfarande förtroende för den inre marknaden.

Mot den bakgrunden uppger kommissionen att en rad åtgärder bör vidtas för att bl.a. öka åtskillnaden och uppdelning mellan nät och den avreglerade verksamheten, stärka rollen för de nationella tillsynsmyndigheterna, öka samordning och samverkan mellan tillsynsmyndigheterna respektive de systemansvariga på EU-nivå, öka öppenheten och transparensen samt utöka konsumentskyddet.

Vid Europeiska rådets vårtoppmöte i mars 2007 antogs en s.k. Handlingsplan för Energi 2007–2009, som bl.a. innehöll övergripande förslag till ytterligare integrering av den inre marknaden för energi. I slutsatserna tydliggjordes att det är nödvändigt att öka konkurrensen, kunna garantera effektiv reglering och skapa förutsättningar för investeringar i syfte att skapa fördelar för kunderna på den inre marknaden för energi.

Sommaren 2007 kom EU-kommissionen med ett förslag till stadga om energikonsumenternas rättigheter. Syftet är att skapa ett större förtroende bland konsumenterna på marknaden. Stadgan ska i sin slutliga form vara ett samlingsdokument innehållande nuvarande konsumentlagstiftning men även riktlinjer för det praktiska genomförandet och konkreta möjligheter till ytterligare åtgärder.

Under 2006 låg fokus inom det europeiska samarbetet bland regulatorer på el, på de regionala initiativen. De syftar till att utveckla de regionala marknaderna inom EU. Genom att stegvis integrera nationella marknader bidrar de regionala initiativen till bildandet av regionala marknader vilket ska underlätta bildandet av den gemensamma inre marknaden för el. Energi marknadsinspektionen deltog under året i den nordliga regionens arbete tillsammans med tillsynsmyndigheter från Norge, Finland, Danmark, Tyskland och Polen.

Sverige hade under 2006 även ordförandeskapet i de nordiska regleringsmyndigheternas sam-

arbetsorgan, NordREG. Arbetet under året utgjorde en viktig del i det pågående arbetet med att skapa en gemensam slutkundsmarknad för el i Norden. Under året presenterade NordREG sex rapporter. Under Sveriges ordförandeskap har även en gemensam webbplats för NordREG utvecklats och tagits i drift. Under 2007 har Danmark ordförandeskapet i NordREG.

Konsumentfrågor

Aktiva konsumenter är en förutsättning för en effektiv och fungerande marknad. Tendensen är att rörligheten på elmarknaden ökar. Under 2006 har antalet elkunder som bytt elhandlare ökat med 17 procent jämfört med 2005. Under 2006 har drygt 33 000 kunder i genomsnitt per månad bytt elhandlare. I statistiken ingår dock inte de avtal som omförhandlats med kundens nuvarande elhandlare. Drygt 55 procent av alla hushåll har bytt elhandlare eller omförhandlat sitt befintliga avtal sedan elmarknadsreformen genomfördes. Det är villakunderna som är mest aktiva.

En väl fungerande elmarknad förutsätter även att kunderna på ett enkelt sätt har tillgång till uppgifter om vilka priser och villkor som de olika elleverantörerna tillämpar. Från den 1 januari 2007 finns en skyldighet för samtliga elhandlare att rapportera in sina elpriser och leveransvillkor till Energi marknadsinspektionen. Inspektionen utreder under 2007 hur inrapporteringen ska kunna genomföras på ett effektivt och för konsumenterna belysande sätt.

Även Konsumentverket och Konsumenternas elrådgivningsbyrå bedriver en viktig verksamhet när det gäller att upplysa och hjälpa konsumenterna. Under 2006 tog byrån emot 6 200 frågor och klagomål från konsumenterna.

Den 1 januari 2006 trädde nya regler i kraft som innebär att ett elnätsföretag har skyldighet att informera kunderna om sin rätt till avbrottsersättning och skadestånd vid elavbrott. Energi marknadsinspektionen utfärdade under våren 2007 föreskrifter som närmare anger hur ofta och på vilket sätt elnätsföretagen ska lämna denna information. I januari 2007 infördes även bestämmelser i ellagen som innebär att det kommer att gå fortare att byta elhandlare och att elhandlarna måste lämna tydlig information om priser och övriga villkor.

Beredskapsfrågor

Det svenska samhället är beroende av en väl fungerande elförsörjning med god leveranssäkerhet. Därmed minskar toleransen för avbrott och störningar i elförsörjningen i hela samhället. Elavbrott kan leda till omfattande störningar i viktiga samhällsfunktioner och förorsaka betydande materiella skador och ekonomiska förluster hos kunderna.

De allvarligaste hoten mot elförsörjningen i fredstid är extrema väderförhållanden samt sabotage mot vitala delar av elsystemet. Sådana händelser kan leda till stora konsekvenser i samhället genom omfattande elavbrott. Fredstida störningar i elförsörjningen, som drabbar elkunder i form av elbortfall sammanhänger oftast med fel i elnäten på grund av storm eller snöoväder. Störningar i stam- och regionnät förekommer, men de medför sällan elbortfall för elkunder. Extrema väderförhållanden kan medföra omfattande skador och särskild kraftsamling av reparationsresurser kan krävas för att återställa elsystemets funktion.

Standarden på de svenska ledningsnäten är generellt sett hög med låga avbrottsfrekvenser och relativt korta avbrottstider. Elsystemet är dock sårbart och svårt att skydda från omfattande och målmedveten förstörelse. Organiserade angrepp mot vitala anläggningar kan medföra svåra störningar i elsystemet och kräva omfattande insatser för att återställa systemets funktion.

När det gäller elförsörjningen har under året fortsatt verksamhet bedrivits för att vid svåra påfrestningar på samhället i fred och under höjd beredskap kunna tillgodose totalförsvarets och det övriga samhällets behov av elkraft. Insatser har gjorts för investeringar i anläggningar, åtgärder inom drift och underhåll, forskningsinsatser samt utveckling och utredningar. Inom området har fortsatt verksamhet bedrivits för planering och uppföljning, utbildning och övning, samverkan och information samt internationell verksamhet.

Telekomverksamhet

Svenska kraftnät ska driva ett kostnadseffektivt telenät med hög säkerhet. Telenätet ska användas för övervakning av och kommunikation i det egna elstamnätet. Under 2006 har ytterligare ut-

byggnad av optofiber gjorts. Detta arbete kommer även att fortsätta under 2007. Successivt flyttas då teletrafiken över från äldre teknik till den modernare allt eftersom utbyggnaden av optonätet framskrider. Under 2006 inleddes ett arbete med förnyelse av Svenska kraftnäts drifttelenät, som innebär övergång till telefoni baserad på internetprotokollet, s.k. IP-telefoni. Bärare till det nya drifttelenätet blir ett WAN-nät som i sin tur är baserat på optofibernätet. WAN-nätet är under utbyggnad. Ett av syftena med nätet är att säkerställa viktig tele- och data- trafik mellan kraftbolag och stationerna vid en nationell störning även om de publika telenäten då inte fungerar.

Systemansvar och stamnätet

Svenska kraftnät är systemansvarig myndighet och ansvarar för det nationella elöverföringssystemet.

Säker elförsörjning

Svenska kraftnäts affärsverksamhet ska på ett affärsmässigt sätt förvalta, driva och utveckla ett kostnadseffektivt, driftsäkert och miljöanpassat kraftöverföringssystem. Antalet driftstörningar på stamnätet under 2006 var 181, varav de flesta störningarna togs om hand av automatiken i de tekniska systemen utan att påverka elleveranserna. Vid 15 driftsstörningar uppstod dock leveransavbrott för elkunder. Under 2005 uppkom 251 driftstörningar, varav 22 medförde leveransavbrott för elkunder. Den energi som inte levererats uppgick till 95 MWh under 2006. Det enskilt största bortfallet, 60 MWh, uppstod i ett ställverk i närheten av Avesta efter överslag mellan ledning och vegetation. Motsvarande värde för 2005 var 4 MWh.

Den 1 juli 2004 fick Svenska kraftnät regeringens uppdrag att utreda utformningen av Stockholmsregionens framtida kraftledningsnät bl.a. i syfte att skapa en säkrare elförsörjning. Svenska kraftnät lämnade i oktober 2005 rapporten Stockholms ström, En utredning om Stor-Stockholms framtida stam- och regionnät (dnr M2005/2474/E). Rapporten utgör en delredovisning. Slutredovisning kommer att ske den 31 januari 2008.

Effektbalans

En tillräcklig effektbalans är en grundläggande förutsättning för att en säker elförsörjning ska

kunna upprätthållas. Den tidigare regeringen förtydligade 2001 Svenska kraftnäts roll och ansvar i denna fråga. Fram till 2008 svarar Svenska kraftnät för att tillse att en effektreserv hålls tillgänglig i det svenska elsystemet genom lagen (2003:436) om effektreserv. I denna proposition föreslås att lagens giltighetstid förlängs till 2011 (avsnitt 8.3.1).

För vintern 2006/07 upphandlade Svenska kraftnät effektreserver om 1 989 MW, varav 564 MW utgjordes av förbrukningsreduktion.

Svenska kraftnät har i sin årliga redovisning till regeringen i augusti 2007 redovisat rapporten Den svenska effektbalansen vintrarna 2006/07 och 2007/2007 (dnr N2007/6903/E). Rapporten innehåller en utvärdering om föregående års effektbalans och prognos för effektbalansen för kommande vinter. Svenska kraftnät har upphandlat en effektreserv om cirka 2 000 MW inför vintern 2007/08. I egenskap av systemansvariga Svenska kraftnät ansvarar för den momentana nationella elbalansen och den balansavräkning som krävs för en väl fungerande marknad. Under 2006 hade Svenska kraftnät avtal om balansansvar med 30 företag i Sverige.

Miljö och förnybar elproduktion

Svenska kraftnät ska vidta nödvändiga åtgärder i sin verksamhet så att möjligheterna att bygga ut förnybar elproduktion, främst vindkraft till lands och till havs, kan tas till vara. Svenska kraftnät har, på uppdrag av regeringen, analyserat förutsättningarna för och konsekvenserna av att införa ett prioriterat tillträde för vindkraft till stamnätet samt möjliga sätt att integrera en storskalig utbyggnad av vindkraft i balansregleringen och hur tillkommande behov av regleringsresurser skall hanteras (dnr N2007/5399/E). I rapporten redovisas att det är möjligt att ansluta betydande mängder vindkraft till de radiella delarna av stamnätet med begränsade ekonomiska konsekvenser för Svenska kraftnät, vilket skapar goda möjligheter att uppnå de mål för förnybar elproduktion som riksdagen antagit. För att möjliggöra att de mål som riksdagen slagit fast för elcertifikatsystemet kan nås till så låg kostnad som möjligt krävs ett så rationellt utnyttjande av befintlig infrastruktur som möjligt. Regeringen anser därför att det är viktigt att Svenska kraftnäts arbete med att underlätta för förnybar energi fullföljs och utvecklas vidare. Rapporten behandlar även möjligheten att slopa investeringsbidraget (anslutningsavgiften) för produktionsan-

läggningar som ansluts till stamnätet. Enligt Svenska kraftnäts bedömning kräver detta bl.a. en ändring i ellagen och harmonisering med regelverk för anslutning till andra nät. Rapporten kan emellertid i detta avseende vara ett bra underlag för den utredning om anslutning av förnybara energikällor till elnätet (N 2007:02) som pågår för närvarande.

Under 2006 har Svenska kraftnät redovisat sitt (dnr N2007/2366/E). Affärsverket arbetar med att utveckla nyckeltal för verksamheten, miljöutbildning för personalen m.m.

Nordiskt samarbete

Sverige, Finland, Norge och Danmark utgör en nordisk elmarknad. Länderna arbetar aktivt för att utveckla den gemensamma marknaden ytterligare. Det pågår löpande ett samarbete mellan de systemansvariga företagen i Norden genom Nordel. Under 2006 har Nordels arbete omfattat möjligheten att skapa en nordisk slutkundsmarknad, hantering av överföringsbegränsningar samt kostnadsfördelning mellan balans- och nät-tjänst och principer för prissättning av obalanser. Nordel arbetar även med planering och genomförande av de fem prioriterade ledningarna som under 2004 identifierades av Nordel som viktiga i arbetet med att förstärka det nordiska transmissionsnätet (Hallsberg–Skåne mellan centrala och sydliga Sverige, Stora Bält-förbindelsen i Danmark, Fenno–Skan mellan Finland och Sverige, Nea–Järpströmmen mellan Norge och Sverige samt Skagerak-förbindelsen mellan Danmark och Norge). Arbetet har under 2006 även omfattat framtagande av en ny nordisk utbyggnadsplan för stamnäten i Norden. Denna plan ska presenteras under hösten 2007.

Europeiskt samarbete

Arbetet i ETSO, de europeiska stamnätsoperatörernas organisation, har även under 2006 dominerats av frågan om kompensation för transitering av kraft. Då EU-kommissionen inte som förväntat lagt fram riktlinjer för beräkning av transitkompensation, har de nuvarande temporära reglerna förlängts ytterligare. ETSO har i övrigt arbetat med transparensen på den europeiska elmarknaden. ETSO lanserade i november 2006 en webbplats där medlemsföretagen publicerar uppgifter om tillgänglig handelskapacitet.

De europeiska stamnätsföretagen har inbjudits av EU-kommissionen att bidra till utvecklingen av regionala elmarknader i Europa. De nordiska stamnätsföretagen deltar i den nordeu-

ropeiska elmarknaden tillsammans med företrädare för Tyskland, Polen och de baltiska staterna.

Svenska kraftnäts ekonomiska resultat

Svenska kraftnäts verksamhet är i huvudsak uppdelad på affärsverksamhet och elberedskapsverksamhet. Affärsverksamheten finansieras genom nät- och systemavgifter medan elberedskapen är anslagsfinansierad. Elberedskapsverksamheten utgör en mindre del av affärsverkets verksamhet. Vidare finansieras verksamheten rörande elcertifikatsystemet och ursprungsgarantier för högeffektiv kraftvärmeel respektive förnybar el med offentligrättsliga avgifter som disponeras av Svenska kraftnät.

Svenska kraftnät redovisade en omsättning på 6 838 miljoner kronor 2006, jämfört med 5 885 miljoner kronor för 2005. Den ökade omsättningen beror främst på mer intäkter från balanskraft, som en följd av ett högre marknadspris på el.

Tabell 5.1 Verksamhetens rörelseintäkter och rörelseresultat fördelat på verksamhetsområden

Miljoner kronor

Verksamhetsområde	Rörelseintäkter		Rörelseresultat	
	2006	2005	2006	2005
Nät	3074	3 308	677	801
Systemansvar	3388	2226	-41	56-
Telekom	99	98	31	18
Naturgas	36	8	7	-1
Andra konkurrensutsatta bolag	-	-	48	30
Myndighetsverksamhet	253	259	0	0
Elcertifikat	20	18	14	8
Segmentseliminering ¹	-32	-32	-	-
Summa	6838	5 885	736	912

¹ Telekomverksamheten har utfört tjänster åt Nätverksamheten för 32 (32) miljoner kronor, vilket redovisas som rörelseintäkt för Telekom och motsvarande andel av rörelsekostnaden för Nät.

Tabell 5.2 Översikt av de ekonomiska målen 2004–2007

Mått	Mål 2004	Utfall 2004	Mål 2005	Utfall 2005	Mål 2006	Utfall 2006	Mål 2007
Räntabilitet på justerat eget kapital, %	6,0	6,2	6,0	10,1	6,0	7,9	6,0
Skuldsättningsgrad, ggr	0,55	0,43	0,55	0,22	0,55	0,38	0,55

Utfallet för elberedskapsverksamheten, som finansieras via utgiftsområde 6 *Försvar samt beredskap mot sårbarhet*, uppgick till 253 miljoner kronor jämfört med 259 miljoner kronor för 2005.

Målen för 2006 är, liksom för 2005, att Svenska kraftnät ska uppnå en räntabilitet på justerat eget kapital, efter schablonmässigt avdrag för skatt, på 6 procent. Svenska kraftnät ska även ha en skuldsättningsgrad på högst 55 procent och kostnadseffektiviteten enligt beslutade mål vara lika hög som i jämförbara företag. Kostnadseffektivitet mäts kontinuerligt i jämförande studier med andra motsvarande företag. Sådana studier visar att Svenska kraftnät hör till de mest kostnadseffektiva stamnätsföretagen i världen. Även de europeiska stamnätsoperatörernas organisation, ETSO, gör jämförelser av stamnätsavgifterna i medlemsländerna. Jämförelserna visar att den svenska stamnätsavgiften är låg och tillhör de lägsta inom EU.

Räntabiliteten på justerat eget kapital blev för 2006 7,9 procent jämfört med 10,1 procent för 2005. Det är högre än det uppsatta målet om 6 procent efter schablonmässigt avdrag för skatt. Skuldsättningsgraden blev 0,38 (0,22), vilket är i överensstämmelse med målet om högst 0,55. Resultatet för 2006 uppgår till 676 miljoner kronor vilket är 204 miljoner kronor lägre än resultatet för 2005. Svenska kraftnäts resultat ska dock ses över en flerårsperiod eftersom de hydrologiska förhållandena kan få stora genomslag under enskilda år (se vidare tabell 5.2).

Medlen avser bl.a. utbildning av civilpliktiga, ersättning till beredskapsreserven, inköp av materiel för omedelbara reparationer vid ledningsha-

verier i stamnät och regionnät och åtgärder i kraftverk för att möjliggöra s.k. ö-drift.

Mot bakgrund av utvecklingen av den nordiska elmarknaden till en allt mer integrerad och väl fungerande marknad samt Svenska kraftnäts mångfacetterade verksamhet är en finansiell och redovisningsmässig genomlysning med en tydlig uppdelning på verksamhetsgrenar av stor vikt. Kostnader för mer renodlade myndighetsuppgifter samt kostnader för annan verksamhet bör fortsatt särskiljas på ett tydligt sätt. Den tidigare regeringen har konstaterat behov av ökad genomlysning också när det gäller att särskilja kostnader och intäkter för balanstjänst respektive nättjänst. Därför har Svenska kraftnät i sin årsredovisning med början under 2003 återrapporterat intäkter och kostnader per verksamhetsgren. Svenska kraftnät påbörjade 2004 en ratingprocess. Svenska kraftnät har i uppdrag att genomgå en uppföljande rating även under 2007.

5.3.2 Analys och slutsatser

Utvecklingen på elmarknaden

Erfarenheterna från bl.a. den nordiska elmarknaden visar att såväl försörjningsstryggheten som konkurrenskraften stärks genom att vår nationella marknad stegvis integreras med våra grannländer.

Efter ett par år med höga elpriser för samtliga kundgrupper har elpriset under de första fem månaderna 2007 sjunkit. Det beror delvis på den mycket goda tillrinningen i vattenmagasinen.

Konkurrensen på elproduktionsmarknaden är ett prioriterat område för regeringens tillsyn och bevakning, bl.a. på grund av den starka dominansen som de tre stora aktörerna Vattenfall, E.ON och Fortum har på den svenska marknaden, samt på de stigande elpriserna. Konkurrensverket lämnade i juni 2007 en skrivelse till regeringen med förslag om att samägandet av kärnkraftsföretagen bör upplösas och att reaktorerna bör fördelas mellan ägarföretagen. Därigenom menar Konkurrensverket att man minskar risken för sådant informationsutbyte som hämmar konkurrensen. Rapporten behandlas för närvarande inom Regeringskansliet.

Nätverksamhet och tillsyn

Inrättandet av Energimarknadsinspektionen vid Energimyndigheten har bidragit till ökad fokusering på tillsynen över elmarknaden. Ytterligare uppmärksamhet behövs dock läggas på att säkerställa att nätföretagen bedriver sin verksamhet effektivt, så att kostnaderna för överföring av el kan hållas låga samt att förhindra oskäliga nättariffer och diskriminering vid tillträdet till elnätet.

Energimarknadsinspektionen har under 2006 och 2007 fortsatt granskningen av 2004 och 2005 års nättariffer samtidigt som processer pågår i länsrätten om 2003 års tariffer. Det är angeläget och väsentligt för tilltron till elmarknadsreformen att inspektionen fortsätter sitt arbete med att aktivt granska skäligheten i nätföretagens tariffer. Regeringen bedömer att det är av stor vikt att myndigheten i sin expertroll på elmarknaden ser till att konsumenterna på elmarknaden får tillräcklig information för att kunna agera rationellt samt att konsumenternas villkor på elmarknaden uppmärksammas noggrant även fortsättningsvis.

Systemansvar och stamnätet

Regeringen bedömer att verksamheten vid Svenska kraftnät har bedrivits i enlighet med de mål och den inriktning som affärsverket ålagts. Regeringens bedömning är att kostnads-effektiviteten är god i förhållande till jämförbara stamnätsoperatörer. Det är av stor vikt att arbetet med att vidta åtgärder för att ytterligare stärka stamnätets driftssäkerhet och kapacitet fortsätter samt att det nordiska arbetet är fortsatt prioriterat framöver. Vidare bör Svenska kraftnät fortsatt hantera den tidsbegränsade s.k. effekterserven. Svenska kraftnät bör också arbeta vidare med de frågor kring förnybar elproduktion som berör verksamheten.

5.4 Revisionens iakttagelser

Riksrevisionen har lämnat följande granskningsrapporter som kommenteras nedan; Säkerheten vid vattenkraftsdammar (RiR 2007:9) och Staens insatser för att hantera omfattande elavbrott (RiR 2007:17).

I granskningen av säkerheten vid vattenkraftsdammar (RiR 2007:9) som presenterades i maj 2007 rekommenderar Riksrevisionen regeringen att ta initiativ till en översyn av de statliga insatserna för dammsäkerhet. En sådan översyn bör pröva om nuvarande system för dammsäkerhet, som i hög utsträckning vilar på att dammägarna själva preciserar nivån på och omfattningen av dammsäkerhetsarbetet, svarar mot de krav på säkerhet som samhället ställer i dag. Översynen bör pröva samhällets behov av att tydligare reglera dammägarnas egenkontroll samt tillsynsvägledningens och tillsynens omfattning, organisation och krav på kompetens. Ytterligare en fråga som bör belysas i översynen gäller hur tillsynen ska finansieras.

Riksrevisionens granskning av statens insatser för att hantera omfattande elavbrott (RiR 2007:17) som presenterades i juni 2007 resulterade i rekommendationer till regeringen att utreda Svenska kraftnäts befogenheter relativt branschen vid särskilt svåra påfrestningar i elsystemet samt att se till att det tas fram ett underlag så att regeringen kan bedöma om stamnätets dimensionering är rimlig relativt de kostnader som samhället kan drabbas av i händelse av svåra påfrestningar. Regeringen bör ställa tydligare krav på myndigheternas redovisning av operativ förmåga att hantera allvarliga störningar, förbättra sin uppföljning av myndigheternas risk- och sårbarhetsanalyser och säkerställa att ett nödvändigt utredningsarbete bedrivs bl.a. avseende frågor om prioritering av elanvändare vid elenergibrist.

Regeringen kommer att överväga Riksrevisionens iakttagelser och rekommendationer. Regeringen har för avsikt att därefter återkomma till riksdagen om lämpliga åtgärder inom de aktuella områdena.

5.5 Politikens inriktning

Elmarknadspolitikens mål är att skapa förutsättningar för en effektiv elmarknad med stabila spelregler och väl fungerande konkurrens på lika villkor. Det förutsätter bl.a. att inga eller få marknadshinder finns på den svenska och nordiska elmarknaden. För att elmarknaden ska fungera väl är det centralt att upprätthålla ett tydligt, stabilt och långsiktigt regelverk för bl.a. investeringar, produktion och distribution av el

samt att kunderna har möjlighet att vara aktiva på elmarknaden. En viktig del är att stärka konsumenternas ställning. En väl fungerande och effektiv elmarknad skapar goda förutsättningar för internationellt konkurrenskraftiga elpriser.

Regelverket på elmarknaden har successivt utvecklats sedan 1996 då produktion av och handel med el konkurrensutsattes. Det är nu angeläget att regelverket för och tillsynen över elmarknaden ytterligare kan utvecklas och bli effektivare. Detta skulle även stärka kundernas förtroende för elmarknadens funktioner. Regeringen har därför tagit flera initiativ för att förbättra elmarknadens funktion.

Elnätsverksamheten utgör ett naturligt monopol. Elnätsföretagen har stor betydelse för den konkurrensutsatta elmarknaden eftersom de äger och förvaltar elnätet och därigenom har ansvar för att den nödvändiga infrastrukturen fungerar. En effektiv tillsyn av nätverksamheten är därför nödvändig bl.a. för att se till att nätföretagens priser är skäliga och att olika aktörer inte diskrimineras, genom t.ex. villkoren för överföring av el eller tillträdet till nätet. Den nuvarande regleringen av nätverksamheten fungerar inte tillfredsställande, vilket bland annat lett till utdragna rättsprocesser som skapar osäkerhet och bristande förtroende hos både nätägare och elkonsumenter. Energinätutredningen (dir. 2006:39) ska senast den 1 december 2007 presentera ett förslag till ny reglering på detta område som bygger på en förhandsreglering, en s.k. Ex Ante-princip. Regeringen avser därefter att återkomma till frågan.

Samhällets ökade krav på tillgängligheten i elnäten har även lett till ökat fokus på leveranssäkerheten. Sverige ska ha en säker elförsörjning. Det är därför viktigt att ge nätföretagen incitament att göra de investeringar som långsiktigt säkerställer att elnäten blir mindre sårbara och att omfattande strömavbrott förebyggs.

Regeringen avser att fr. o. m. den 1 januari 2008 inrätta en ny myndighet, Energimarknadsinspektionen, samtidigt som Energimarknadsinspektionen avvecklas som verksamhetsområde inom Energimyndigheten. På detta sätt skiljs tillsynsfrågorna från främjandefrågorna, vilka fortsatt kommer att vara en uppgift för Energimyndigheten.

Regeringen har inlett ett arbete med att se över samägandet av kärnkraftsreaktorerna i Sverige. Syftet är att om möjligt finna en lösning för att helt eller delvis lösa upp detta samägande. I

andra hand bör det ligga i både samhällets och kraftföretagens intresse att finna lösningar som eliminerar risken för att detta samägande kan misstänkas begränsa konkurrensen mellan de stora kraftföretagen.

För att skapa goda marknadsförutsättningar inriktas elmarknadspolitiken också mot att vidareutveckla den gemensamma nordiska elmarknaden, stärka överföringskapaciteten mellan länderna och främja en fortsatt integrering med övriga elmarknader inom Norden och EU. Inom Norden pågår för närvarande genomförandet av fem prioriterade överföringsförbindelser som kommer att stärka överföringskapaciteten avsevärt. På detta sätt förbättras förutsättningarna för ett effektivt utnyttjande av gemensamma produktionsresurser i Norden, vilket stimulerar till en ökad konkurrens och ett effektivt utnyttjande av gemensamma produktionsresurser. Konkurrensen och effektiviteten på den nordis-

ka elmarknaden bör fortsätta utvecklas. Den nordiska marknaden bör kännetecknas av få gränser och hinder mellan länderna samt en väl fungerande och effektiv handel med omvärlden. Regeringen har tagit initiativ till att fördjupa och utveckla samarbetet på elmarknadsområdet mellan de nordiska länderna. Möjligheten att skapa en gemensam och oberoende nordisk systemoperatör bör prövas.

En väl fungerande nordisk elmarknad ger Norden konkurrensfördelar och skapar bättre förutsättningar för både miljö och tillväxt. Den nordiska marknaden har länge utgjort en föregångare i arbetet med att skapa en gemensam europeisk elmarknad. Sverige hör till de länder som nu är pådrivande för att inom EU skapa den ägarskapsåtskillnad mellan å ena sidan stamnäten och å andra sidan elhandel och elproduktion som redan genomförts i Norden.

6 Övrig energimarknadspolitik

6.1 Omfattning

Insatserna inom verksamhetsområdet Övrig energimarknadspolitik fokuserar i första hand på annan ledningsbunden energi än elektricitet, dvs. på naturgas och fjärrvärme. De syftar till att, på motsvarande sätt som på elmarknaden, utveckla effektiva och väl fungerande marknader för dessa energiformer. Vidare bedrivs insatser för att följa och analysera utvecklingen inom bränsle- och drivmedelsmarknaderna.

Energimarknadsinspektionen har i uppdrag att följa utvecklingen på naturgas- och värme-marknaderna och utöva tillsyn över de företag som bedriver verksamhet med överföring av naturgas. Svenska kraftnät är systemansvarig myndighet för naturgasmarknaden. För Svenska kraftnäts ekonomiska resultat redogörs närmare i avsnitt 5.4.1.

6.2 Mål

6.2.1 Mål för verksamhetsområdet

Målet är att energipolitiken ska utformas så att energimarknaderna ger en säker tillgång på energi – värme, bränslen och drivmedel – till rimliga priser.

Målet för naturgasmarknadspolitikerna är att vidareutveckla gasmarknadsreformen så att en effektiv naturgasmarknad med verklig konkurrens kan uppnås.

Målet för värmemarknadspolitikerna är att genom ökad genomlysning stimulera till konkurrens och högre effektivitet.

Resultatredovisningen i följande avsnitt görs i förhållande till dessa mål. Regeringen avser återkomma med ett samlat förslag till nya mål, och vid senare tillfällen i den mån regeringen bedömer att inriktningen av politiken och indelningen i politikområden bör ändras.

6.2.2 Resultatindikatorer

Verksamhetsområdet Övrig energimarknadspolitik följs främst upp genom att regeringen följer strukturförändringar, prisutveckling och konkurrensförhållandena på naturgas- och värmemarknaderna. För värmemarknaderna sker uppföljningen bl.a. genom att kostnaderna för olika värmeslag för tre typfastigheter årligen beräknas. Uppföljningen av naturgasmarknaden sker främst genom att naturgasföretagens årsrapporter analyseras.

6.3 Resultatredovisning

6.3.1 Resultat

Naturgasmarknaden

Genom det nya regelverket för naturgasmarknaden som trädde i kraft den 1 juli 2005 togs ytterligare steg i att genomföra en gemensam naturgasmarknad inom EU. Den fulla marknadsöppningen genomfördes den 1 juli 2007. Svenska kraftnät har utsetts att vara systemansvarig på naturgasmarknaden.

Tillsynen bygger på förhandsgodkännanden, vilket för svensk del innebär att villkoren för ba-

lanstjänst och metoderna för tariffställningen ska godkännas i förhand av Energimarknadsinspektionen. För de tariffer som ska tillämpas under 2007 har ett sådant godkännande lämnats. Energimarknadsinspektionen granskar årligen de metoder som Affärsverket svenska kraftnät använder för att utforma standardiserade balansavtal för naturgas. Energimarknadsinspektionen granskade under året standardavtalet för 2007 och fann därvid att det inte stred mot kraven på objektivitet och icke-diskriminering enligt naturgaslagen.

Under 2006 inledde Energimarknadsinspektionen arbetet med att granska ett urval av naturgasföretagens överföringstariffer. I granskningen ingår att följa om och hur de av företagen tillämpade tarifferna överensstämmer med de metoder som företagen ansökt om och myndigheten beslutat om. Granskningen har ännu inte avslutats.

Energimarknadsinspektionen ska även enligt gasmarknadsdirektivet utarbeta en rapport om den liberaliserade gasmarknaden. Myndigheten har uppdraget att utarbeta rapporten i samråd med Konkurrensverket. Såväl gasmarknadsdirektivet som gasförsörjningsdirektivet innebär att frågor om försörjningstrygghet skall övervakas särskilt och avrapporteras till EU-kommissionen. Energimarknadsinspektionen har även i uppdrag att i samråd med Svenska kraftnät, övervaka försörjningstryggheten för naturgas och årligen rapportera resultaten av sin övervakning till regeringen. Energimarknadsinspektionen har vid sin rapportering angivit att naturgasmarknaden alltjämt karaktäriseras av ett fåtal aktörer och en hög grad av vertikal integration. För närvarande saknas officiell statistik som visar fördelningen mellan priset för överföringen och priset på naturgas samt uppgifter för antalet leverantörsbyten.

I rapporten Utvärdering av marknadsmodeller för naturgas (dnr N2007/84/E) har Energimarknadsinspektionen analyserat alternativa marknadsmodeller för naturgas utifrån ett samhälls-ekonomiskt perspektiv. Givet att nuvarande förutsättning med endast en inmatning till Sverige är oförändrad, förordar inspektionen att den nuvarande marknadsmodellen behålls.

Energimyndigheten har medverkat i Samordningsgruppen för gasförsörjning enligt gasförsörjningsdirektivet 2004(67)EG och har uppdraget att till den 1 november 2007 utarbeta en nationell strategi för en trygg naturgasförsörj-

ning samt en nationell plan för att trygga naturgasförsörjningen i krissituationer.

Svenska kraftnät har avrapporterat sin verksamhet som systemansvarig myndighet för perioden 1 oktober 2005 – 30 september 2006 (dnr N2007/72/E). Av rapporten framgår att vissa smärre justeringar gjorts i avräkningsmodell och balansansvarsavtal. För informationsutbytet mellan aktörerna har Svenska kraftnät, tillsammans med branschen, utvecklat ett system för elektroniskt datautbyte, SGIX. Efter vissa inkörningsproblem bedömer verket att systemet fungerar väl. Ett fungerande samarbete med marknadens aktörer i ett gemensamt Gasmarknadsråd har etablerats och samarbetet med angränsande danska Energinet.dk fungerar väl.

Svenska kraftnät lämnade under 2006 ett förslag till regeringen om regler för anvisad gasleverantör (dnr M2006/2800/E). Förslaget bereds för närvarande inom Regeringskansliet.

Värmemarknaden

Insatserna inom värmemarknadsområdet har fortsatt främst varit inriktade på att öka genomlysningen av värmemarknaderna. Energimarknadsinspektionen har regeringens uppdrag att årligen redovisa utvecklingen på värmemarknaden med avseende på priser, konkurrensförhållanden och miljöpåverkan. Energimarknadsinspektionen redovisade den 30 juni 2007 sin årliga uppföljningsrapport – Uppvärmning i Sverige 2007 (dnr N2007/6032/E). Rapporten är en uppdatering av föregående års rapport och behandlar värmeslagen elpanna, värmepump, fjärrvärme, naturgas, olja samt biobränslen/pellets. Särskilt fokus ligger på fjärrvärmemarknaden. Rapporten visar att fjärrvärme är det näst billigaste uppvärmningsalternativet efter pellets för villor. Dock varierar priset på fjärrvärme kraftigt från kommun till kommun. Priset i den dyraste kommunen är mer än dubbelt så högt som i den billigaste.

Fjärrvärmeutredningen (dir. 2002:160) lämnade i december 2003 delbetänkandet Tryggare fjärrvärmekunder – Ökad transparens och åtskillnad mellan el- och fjärrvärmeverksamhet (SOU 2003:115). Den tidigare regeringen lämnade i propositionen *Genomförande av EG:s direktiv om gemensamma regler för de inre marknaderna för el och naturgas m.m.* förslag till en skyldighet för samtliga som bedriver fjärrvärme-

verksamhet att ekonomiskt särredovisa denna verksamhet (prop. 2004/05:62). Syftet med kravet är att komma till rätta med den risk för kors-subventionering och prisdiskriminering som finns när fjärrvärmeverksamhet och annan verksamhet på elmarknaden bedrivs inom samma juridiska person. Riksdagen godkände förslagen och reglerna trädde i kraft den 1 juli 2005 (bet. 2004/05:NU14, rskr. 2004/05:246). Den 16 november 2006 utfärdade regeringen en förordning (2006:1203) om redovisning av fjärrvärmeverksamhet där bemyndiganden även lämnades till Energimarknadsinspektionen på vissa områden. Energimarknadsinspektionen utfärdade under 2007 föreskrifter och allmänna råd om särredovisning av fjärrvärmeverksamhet.

Den tidigare regeringen lämnade i propositionen *Ursprungsgarantier för högeffektiv kraftvärmeel m.m.* (prop. 2005/06:83) förslag till en samlad lag om ursprungsgarantier för förnybar el och högeffektiv kraftvärmeel samt om upphävande av koncessionsplikt för rörledningar som används för transport av fjärrvärme. Propositionen godkändes av riksdagen och lagen (2006:329) om ursprungsgarantier för högeffektiv kraftvärmeel och förnybar el trädde i kraft den 1 juli 2006 (bet. 2005/06:NU15, rskr. 2005/06:217). Energimyndigheten fick i sitt regleringsbrev i uppdrag att till den 1 oktober 2007, tillsammans med Svenska kraftnät, utvärdera tillämpningen av regelverket. Energimyndigheten skulle analysera behovet av eventuella förändringar och möjligen även lämna förslag till förändringar.

Under hösten 2007 avser regeringen att lämna en proposition med förslag till en ny fjärrvärmelag med bestämmelser om fjärrvärmeverksamhet. Syftet med att reglera fjärrvärmeverksamhet är att stärka fjärrvärmekundernas ställning och förbättra konkurrensen på värmemarknaden.

Drivmedelsmarknaden

Sverige deltar i det internationella samarbetet på energiområdet inom International Energy Agency (IEA). Genom IEA görs förberedelser och insatser för att upprätthålla system för att motverka störningar i import av olja och oljeprodukter i krissituationer. Tillsammans med andra samverkansinsatser såsom teknikutveckling, styrmedelsanalys och projektioner av framtida energianvändning och tillförsel bidrar IEA på

detta sätt till att främja en trygg energiförsörjning och en stabil tillgång på olja och drivmedel och på lång sikt till ett minskande oljeberoende. Motsvarande förberedelser och samarbete för att minska effekterna av störningar i utbudet av olja och petroleumprodukter pågår även inom EU.

Torvmarknaden

Användningen av torv för energiproduktion i Sverige under 2006 uppgick till 232 000 ton oljeekvivalenter, vilket motsvarar cirka 2,7 TWh. Detta är en minskning med 25 procent jämfört med 2005 och det lägsta värdet sedan 1989. Torven svarade 2006 för knappt en halv procent av Sveriges totala energitillförsel. Samtidigt var den svenska skörden av energitorv under 2006 3 miljoner kubikmeter vilket är 70 procent mer än året innan, då skörden uppgick till 1,8 miljoner kubikmeter. Importen av torv minskade jämfört med 2005 och uppgick till 1,1 miljoner kubikmeter. Importen av torv ökade år för år under 90-talet och början av 2000-talet, men 2005 bröts denna trend. Importens andel av energitorvanvändningen 2006 har uppskattats till 38 procent (2005 uppgick den till 30 procent). Att bestämma ursprungsland är komplicerat. SCB:s beräkningar ger vid handen att den största andelen torv, 143 000 ton, importerades från Vitryssland.

Under våren 2006 utredde Nutek i samråd med Energimyndigheten, ITPS och Naturvårdsverket de ekonomiska förutsättningarna i vissa regioner mot bakgrund av situationen för torvbruket. Bakgrunden till uppdraget var den försvårade situation som torvnäringen hamnat i till följd av att torv behandlas likvärdigt med fossila bränslen inom EU:s handelssystem för utsläppsrätter. Fokus för analysen var att bedöma hur berörda regioner påverkas om torvnäringen successivt skulle fasas ut och vilka insatser som är mest lämpliga för att skapa förutsättningar för ett diversifierat näringsliv och en hållbar tillväxt i de berörda regionerna. Myndigheterna inkom med sin slutrapport den 1 juni 2006 där de bland annat konstaterade att torvens konkurrensförutsättningar som bränsle, utöver produktionskostnader, väsentligen styrs av internationella regelverk kring handel med utsläppsrätter och att möjligheterna att agera nationellt, såväl på kort som på lång sikt, är ytterst begränsade. Myndigheterna såg det vidare som

positivt med en inriktning på torvbruket som innebär att man minimerar utsläppen av växthusgaser och att det är bra att forskning om detta har genomförts. Samtidigt menade myndigheterna att kunskap om torvens klimatpåverkan behöver säkerställas, eftersom det föreligger en rad osäkerheter i befintligt underlag. Torvbranschen har genomfört ett arbete med att söka ytterligare belysa dessa frågeställningar. Myndigheternas rapport remissbehandlades under hösten 2006. Det är regeringens bedömning att en energipolitik för ekologisk hållbarhet, försörjningstrygghet och ekonomisk konkurrenskraft också rymmer torven som energikälla, om än i begränsad omfattning.

Det samlade underlag som inkommit till regeringen från vetenskapliga studier, myndigheternas rapport och remissinstansernas synpunkter visar att det finns skäl som talar för att det på vissa torvmarker kan bedrivas ett torvbruk som skulle kunna ha klimatmässigt sett bättre effekter än om enbart utsläppen vid förbränning beaktas. Härvid måste man dock se torvbruket i ett livscykelperspektiv. Ett torvbruk som uppvisar dessa goda egenskaper skulle kunna betraktas som ett klimatanpassat torvbruk, såvida det bedöms bidra till uppfyllelsen av riksdagen fastställda mål om minskning av växthusgaser.

Det är också känt genom nyligen genomförda studier – bland annat av Sveriges geologiska undersökning (SGU) – att det finns en relativt god tillgång till sådan mark som lämpar sig för ett klimatmässigt sett bättre torvbruk.

Regeringen noterar även det faktum att vid redan påbörjade torvtäkter, oavsett typ av torvmark, sker en oxidering av torvlagret som innebär ett utsläpp av växthusgaser även om man inte skulle använda torven för energjämdamål. Om man i stället använder torven från dessa redan påbörjade täkter vid förbränning uppstår i princip samma utsläpp av växthusgaser som ändå skulle ha skett, men man kan tillgodogöra sig energiinnehållet i torven. Mot bakgrund av målet att energin ska användas så effektivt som möjligt med hänsyn till alla resurstillgångar, konstaterar regeringen att det för dessa specifika, redan påbörjade täkter, framstår som mest fördelaktigt att fullfölja brytningen av tåkten.

Såväl av myndigheternas rapport som av remissinstansernas yttranden framgår vidare att det finns en tilltagande konkurrens om skogsråvara som biobränsle och att en viss tillgång till

torv som kompletterande bränsle skulle kunna ha en stabiliserande effekt för prisbildningen på biobränslemarknaden.

Mot denna bakgrund beslutade regeringen den 26 april 2007 (dnr N2007/244/E) att uppdra åt Statens energimyndighet och Naturvårdsverket att utreda förutsättningarna för att ta hänsyn till ett klimatanpassat torvbruk och hur detta i sådana fall kan komma näringen till godo. Uppdraget ska redovisas i två steg. Den första rapporteringen skall göras den 15 september 2007, den andra och slutliga den 1 april 2008.

6.3.2 Analys och slutsatser

Naturgasmarknaden

Regeringen gör bedömningen, mot bakgrund av den begränsade marknad vi har i Sverige, att reformeringen av gasmarknaden har fungerat tillfredställande. Eftersom förändringarna i regelverken för naturgasmarknaden har varit mycket omfattande är det ännu för tidigt att dra långtgående slutsatser. Modellen med en oberoende systemansvarig myndighet och icke-diskriminerande spelregler för dem som utnyttjar infrastrukturen för naturgas är i linje med EU:s krav. Detta lägger också grunden för ett fortsatt arbete mot en gemensam nordisk eller nordeuropeisk naturgasmarknad. Genom att metoderna för tariffsättning har godkänts i förhand av Energimarknadsinspektionen, säkerställs ytterligare att villkoren för tillträde till naturgasinfrastrukturen är objektiva och icke-diskriminerande och det medför också att förutsägbarheten för innehavarna av infrastruktur ökar.

Värmemarknaden

Energimarknadsinspektionens uppföljningar av värmemarknaderna, införandet av krav på ekonomisk särredovisning av fjärrvärmeverksamhet tillsammans med Fjärrvärmeutredningens arbete har bidragit till att öka genomlysningen av värmemarknaderna. Genom regeringens kommande proposition ska kundernas ställning stärkas och konkurrensen förbättras.

6.4 Politikens inriktning

Naturgasmarknaden

Naturgasen, som är ett fossilt och ändligt bränsle, kan ha betydelse under en omställningsperiod. Detta förutsätter dock att den används på ett sätt som leder till bättre utnyttjande av de samlade energiresurserna och minskad belastning på miljö och klimat.

Statens styrmedel och EU:s ramverk kommer sannolikt att leda till att naturgasen företrädesvis utnyttjas för kombinerad el- och fjärrvärmeproduktion i kraftvärmeverk och för att ersätta olja och kol i nuvarande produktionsanläggningar. De säkerhetspolitiska aspekterna av ett ökat beroende av naturgas måste dock beaktas. Något statligt stöd för naturgasutbyggnad kommer inte att kunna påräknas. Den samhällseliga bedömningen av ett naturgasprojekt ska göras i samband med tillståndsprövningen.

Naturgasmarknaden öppnades den 1 juli 2005 för näringsidkare och är sedan den 1 juli 2007 helt öppen för alla kunder. Naturgasmarknadspolitikens inriktas på att främja en fortsatt integrering med övriga gasmarknader inom Europa och i Östersjöområdet. En väl fungerande konkurrens på lika villkor är en förutsättning för att naturgasmarknaden ska fungera effektivt. Genom fortsatt integrering skapas en naturgasmarknad med tillräckligt många aktörer, vilket stimulerar konkurrensen. Utveckling och integration av gasmarknaderna har även betydelse för den framtida försörjningstryggheten och klimatpolitiken. Genom gasförsörjningsdirektivet har det etablerats en solidaritetsmekanism som kan träda i funktion vid betydande försörjningskriser inom gemenskapen.

Där naturgastillämpningar utvecklas är det vä-

sentligt att från början skapa så goda förutsättningar som möjligt för en framtida successiv övergång till biogas eller andra energigas framställda ur ickefossila energikällor.

Värmemarknaden

Värmemarknaden består främst av enskild bränsleledning, elvärme av olika slag samt när- och fjärrvärme för uppvärmning av framför allt bostäder och lokaler. Värmemarknaden har starka kopplingar till övriga energimarknader, avfallshantering, skogs- och jordbrukssektorn med flera samhällssektorer.

De väl utbyggda fjärrvärmenäten i Sverige skapar förutsättningar för att på ett effektivt sätt ta tillvara energi som annars inte skulle nyttiggöras. Fjärrvärmenäten utgör dessutom basen för utbyggnad av ny hållbar elproduktion i form av kraftvärme. En utbyggnad av kraftvärme ska stimuleras.

Politiken på värmemarknadsområdet bör i huvudsak bygga på en fungerande konkurrens mellan olika uppvärmningsalternativ och generellt verkande ekonomiska styrmedel. Selektiva bidrag och teknikberoende bestämmelser bör så långt möjligt undvikas. Regeringens utgångspunkt är att energipolitikens styrmedel och regelverk ytterligare ska utvecklas i den riktningen. Det är väsentligt att skapa goda förutsättningar för marknadens aktörer att medverka till resurseffektiva och hållbara systemlösningar för samhällets försörjning av el, värme och drivmedel.

Regeringen avser att hösten 2007 lämna en proposition om en fjärrvärmelag med huvudsakligt syfte att stärka kundens ställning på värmemarknaden.

7 Politik för ett uthålligt energisystem

7.1 Omfattning

2002 års energipolitiska riksdagsbeslut omfattar åtgärder för den fortsatta omställningen av energisystemet. Beslutet innebär en mer ambitiös och långsiktig inriktning för såväl främjande av elproduktion från förnybara energikällor som för åtgärder för effektivare energianvändning. Ett kvotbaserat elcertifikatsystem, som infördes den 1 maj 2003, har ersatt de flesta av de tidigare bidragen för att främja elproduktion från förnybara energikällor. Vad gäller åtgärder för effektivare energianvändning inriktas dessa dels på styrmedel som stödjer den effektivisering som sker spontant i samhället och är anpassade till marknadens mekanismer, främst i form av insatser för information och kunskapsspridning, dels olika sektorsanpassade åtgärder för att stödja aktivt arbete med energieffektivisering. Sedan beslutet om budgetpropositionen för 2005 finns också ett tidsbegränsat investeringsstöd för investeringar i energieffektivisering och konvertering till förnybara energikällor i lokaler som används för offentlig verksamhet. Under 2006 infördes även särskilda tidsbegränsade stöd för konvertering från direktverkande elvärme och oljeuppvärmning i bostadshus.

I enlighet med beslutet om propositionen *Forskning och ny teknik för framtidens energisystem* (prop. 2005/06:127) sker satsningar på långsiktiga energipolitiska insatser för forskning, utveckling, demonstration och kommersialisering på energiområdet samt energipolitiskt motiverade internationella klimatinsatser. Åtgärderna innebär fortsatta insatser för flera av de långsiktiga åtgärderna inom det program för ett ekologiskt och ekonomiskt uthålligt

energisystem som bedrevs under sjuårsperioden 1998–2004 och som i enlighet med beslutet om budgetpropositionen för 2005 fortsätter.

Energimyndigheten har huvudansvaret för att genomföra åtgärderna inom verksamhetsområdet Politik för ett uthålligt energisystem. Även Boverket och Konsumentverket samt länsstyrelserna har ansvar för att genomföra vissa insatser inom programmen.

7.2 Mål

7.2.1 Mål för verksamhetsområdet

Målet är att energin skall användas så effektivt som möjligt med hänsyn tagen till alla resurstillgångar. Stränga krav ska ställas på säkerhet och omsorg om hälsa och miljö vid energiomvandling och vid utveckling av all energiteknik.

Målet för de långsiktiga energipolitiska insatserna är att bygga upp sådan vetenskaplig och teknisk kunskap och kompetens inom universiteten, högskolorna, instituten, myndigheterna och näringslivet som behövs för att genom tillämpning av ny teknik och nya tjänster möjliggöra en omställning till ett långsiktigt hållbart energisystem i Sverige, samt att utveckla teknik och tjänster som genom svenskt näringsliv kan kommersialiseras och därmed bidra till energisystemets omställning och utveckling såväl i Sverige som på andra marknader.

Målet för förnybar el inom ramen för elcertifikatsystemet innebär en ökning med 17 TWh till 2016 jämfört med 2002 års nivå.

Som vägledande mål för användningen av biodrivmedel och andra förnybara drivmedel i Sverige gäller att denna från och med 2005 ska utgöra minst 3 procent av den totala användningen av bensin och diesel för transportändamål beräknat på energiinnehåll. Från och med 2010 ska användningen av biodrivmedel och andra förnybara drivmedel uppgå till minst 5,75 procent.

Regeringens bedömning: Ett vägledande mål för energieffektivisering bör ställas upp. Målet bör vara att energibesparingen år 2016 ska vara minst 9 procent av det årliga energianvändningsgenomsnittet 2001–2005.

Skälen för regeringens bedömning: Enligt EG-direktivet om effektiv slutanvändning av energi och energitjänster (2006/32/EG), nedan benämnt energitjänstdirektivet, ska medlemsstaterna anta och sträva efter målet att senast 2016 uppnå en övergripande vägledande energibesparing på 9 procent, som ska uppfyllas med hjälp av energitjänster och andra åtgärder för förbättrad energieffektivitet. I syfte att genomföra EG-direktivet har regeringen tillsatt en utredning, Energieffektivitetsutredningen (dir. 2006:89). EG-direktivet ska vara genomfört senast den 17 maj 2008. Utredningen ska lämna förslag till en nationell handlingsplan för energieffektivisering senast den 31 oktober 2007. Slutbetänkandet ska avlämnas senast den 31 oktober 2008.

Regeringen avser att återkomma avseende till frågorna om mål och handlingsplan enligt kraven i EG-direktivet om effektiv slutanvändning av energi och energitjänster (2006/32/EG) efter det att utredningen lämnat sitt delbetänkande den 31 oktober 2007.

I detta sammanhang är det viktigt att nämna att EU har som ambition att öka energieffektiviteten inom unionen för att uppnå besparingsmålet på 20 procent av EU:s energikonsumtion jämfört med beräkningarna för 2020. Detta gav stats- och regeringscheferna sitt stöd åt vid det Europeiska rådet i mars 2007 (7224/07 CONCL 1).

De två här redovisade målen för energieffektivisering eller energibesparing beräknas på olika sätt. Energitjänstdirektivets mål om minst 9 procents energibesparing till 2016 av-

ser inte alla samhällssektorer, då den sektor som omfattas av systemet för handel med utsläppsrätter är undantagen. Målet utgår från en årlig genomsnittsanvändning av energi för åren 2001–2005 och ska nås med nationella åtgärder varav några har sitt ursprung i EU-gemensam lagstiftning. Målet om 20 procents energibesparing som ska nås till 2020 ska å sin sida nås med hjälp av de åtgärder som aviseras i EU-kommissionens handlingsplan för energieffektivitet [KOM (2006) 545 slutlig]. Detta mål utgår från en beräkning av unionens energikonsumtion 2020 och omfattar till skillnad från energitjänstdirektivets mål alla samhällssektorer.

Vid EU:s miljöministerråd i februari 2007 förklarade miljöministrarna att EU ska minska sina utsläpp med minst 20 procent till 2020 jämfört med 1990 års utsläpp, oberoende av resultaten av de internationella förhandlingarna. Sverige har tillsammans med övriga EU-länder anslutit sig till denna linje. EU är dock berett att minska sina utsläpp med 30 procent till 2020 om andra länder gör jämförbara åtaganden. Europeiska rådet ställde sig bakom dessa mål vid sitt möte i mars 2007. Stats- och regeringscheferna enades också om två bindande mål: att 20 procent av EU:s energikonsumtion skall komma från förnyelsebara källor 2020 och att andelen biodrivmedel samma år skall vara minst 10 procent.

Riksdagen har som klimatmål fastslagit att på kort sikt skall de svenska utsläppen av växthusgaser, som ett medelvärde för år 2008–2012, vara minst 4 procent lägre än utsläppen 1990 (prop. 2001/02:55, bet. 2001/02:MJU10, rskr 001/02:163).

Regeringen har vidtagit flera åtgärder för att utveckla och vitalisera det klimatpolitiska arbetet. Regeringen har som ett led i detta bl.a. tillsatt en parlamentarisk beredning (dir. 2007:59) med uppdrag att genomföra en genomgripande översyn av den svenska klimatpolitiken inför klimatpropositionen 2008.

Resultatindikatorer

För att följa upp resultaten inom verksamhetsområdet finns olika slag av specifika uppföljningsmått för respektive åtgärd som redogörs för närmare under respektive avsnitt. Energimyndigheten tog under 2000 fram en

strategi för uppföljning och resultatredovisning av det långsiktiga energipolitiska programmet. Därefter har strategin fortlöpan- de utvecklats. Genom riksdagens beslut om propositionen *Forskning och ny teknik för framtidens energisystem* (prop. 2005/06:127, bet. 2005/06:NU19, rskr. 2005/06:347) har systemet för uppföljning och återrapportering av insatserna utvecklats ytterligare. Uppföljning och oberoende utvärdering skall genomföras vart fjärde år som underlag för successiva revideringar av inriktning och mål.

När det gäller den kommunala energirådgivningen genomförs årliga intervjuundersökningar för att bl.a. följa upp hur många som känner till och utnyttjar rådgivningsverksamheten samt hur de upplever denna. För de investeringsstöd som introducerats för energiinvesteringar i lokaler med offentlig verksamhet under 2005 respektive konvertering av uppvärmningssystem i bostadshus under 2006 har särskilda planer för uppföljning och utvärdering utarbetats av de ansvariga myndigheterna. Därutöver redovisas vad gäller elcertifikatsystemet antal godkända anläggningar fördelat per kraftslag, installerad effekt och elproduktion.

Andelen biodrivmedel och andra förnybara drivmedel följs upp årligen och rapporteras till EU-kommissionen i enlighet med biodrivmedelsdirektivet. Vidare redovisar Energimyndigheten i sin indikatorrapport, Energiindikatorer – För uppföljning av Sveriges energipolitiska mål, som en av grundindikatorerna antalet nyregistrerade biodrivmedelsfordon och använd mängd biodrivmedel.

7.3 Resultatredovisning

7.3.1 Resultat

Åtgärder för minskad el- och oljeanvändning

Stöd för energiinvesteringar i lokaler med offentlig verksamhet

I enlighet med beslutet om budgetpropositionen för 2005 har ett särskilt investeringsstöd för energieffektivisering och konvertering till förnybara energikällor i lokaler som används för offentlig verksamhet införts (prop. 2004/05:1, bet. 2004/05:FiU1,

rskr. 2004/05:47). Stödet trädde i kraft den 15 maj 2005 (SFS 2005:205) efter att stödet godkänts av kommissionen ur statsstöds-synpunkt. Stöd utgår till energikartläggningar, investeringar i energieffektivisering, konvertering från el och olja till förnybara energikällor samt installation av solcellsystem. I enlighet med beslutet om budgetpropositionen för 2007 har stödet som tidigare lämnades via kreditering på sökandens skattekonto lagts om. Fr.o.m. 2007 lämnas det som ett anslagsfinansierat bidrag. Av stödets totala ram, 1 700 miljoner kronor, går 150 miljoner kronor till installation av solceller. I enlighet med beslutet om 2006 års ekonomiska vårproposition har stödet, med undantag för energikartläggningar, förlängts t.o.m. 2008 (prop. 2005/06:100, bet. 2005/06:FiU21, rskr. 2005/06:370). Förlängningen har godkänts av kommissionen efter en anmälan enligt EG-fördragets regler om statligt stöd.

Till och med den 31 december 2006 har 4 505 ansökningar beviljats stöd till ett belopp av 885 miljoner kronor. Av det beviljade stödet har 16 miljoner kronor betalats ut till bidragstagarna. Under samma period har 65 ansökningar beviljats stöd för installation av solceller motsvarande ett belopp av 85 miljoner kronor. Av detta beviljade stöd har 7 miljoner kronor betalats ut till bidragstagarna. Den beräknade energibesparingen för stödet som helhet har uppskattats till 284 miljoner kWh vilket innebär en minskning med 5 procent av den totala energianvändningen i berörda lokaler.

Stöd för konvertering från direktverkande elvärme i bostadshus

I budgetpropositionen för 2006 föreslogs ett särskilt investeringsstöd för konvertering från direktverkande elvärme i bostadshus, vilket godkändes av riksdagen (prop. 2005/06:1, bet. 2005/06:NU8, rskr. 2005/06:133). Stöd ges för konvertering till fjärrvärme, biobränsleeldade uppvärmningssystem, berg-, sjö-, eller jordvärmepump eller solvärme. Ett mål för stödet är att minska elanvändningen för uppvärmning av bostadshus och bidra till att minska behovet av eleffekt under höglastperioder. Stödberättigad åtgärd skall påbörjas och vara slutförd under perioden 1 januari 2006 till 31 december 2010. Stödet trädde i kraft i januari 2006 för småhus. Efter att ett

godkännande erhållits från EG-kommissionen enligt EG-fördragets regler om statligt stöd i februari 2006 omfattar stödet även flerbostadshus och bostadsanknutna lokaler.

Med beslutet om budgetpropositionen för 2007 har stödet, som tidigare lämnades via kreditering på sökandens skattekonto, lagts om och fr.o.m. 2007 lämnas det som ett anslagsfinansierat bidrag. I enlighet med beslutet om den ekonomiska vårpropositionen 2007 har totalt 45 miljoner kronor överförts till stödet för solvärme samt 7 miljoner kronor överförts för att finansiera ökningen av Energimyndighetens förvaltningskostnader. Den totala ramen för stöd för konvertering från direktverkande elvärme i bostadshus uppgår därefter till cirka 1,3 miljarder kronor för femårsperioden 2006–2010. Till och med den 31 december 2006 har 4 329 ansökningar beviljats stöd till ett belopp av 247 miljoner kronor. Av det beviljade stödet har 28 miljoner kronor betalats ut till bidragstagarna. Konvertering till fjärrvärme utgör 73 procent, konvertering till värmepumpar utgör 21 procent och konvertering till biobränslen utgör 6 procent av genomförda åtgärder. Av de sökande har endast 1,2 procent valt att installera solvärme som komplement till det nya uppvärmningssystemet.

Investeringsstöd för konvertering från oljeuppvärmning i bostadshus

I propositionen *Stöd för konvertering av oljeuppvärmningssystem i bostadshus* föreslogs ett särskilt investeringsstöd för konvertering från oljeuppvärmning i bostadshus, vilket godkändes av riksdagen (prop. 2005/06:32, bet. 2005/06:NU8, rskr. 2005/06:133). Stöd tillgodoses byggadsägaren genom kreditering på sådant skattekonto som har upprättats för dem enligt 3 kap. 5 § skattebetalningslagen (1997:483). Stöd ges för konvertering till fjärrvärme, biobränsleeldade uppvärmningssystem, berg-, sjö-, eller jordvärmepump eller solvärme. Ett mål för stödet är att minska användningen av fossila bränslen och öka andelen förnybar energi som används för uppvärmningsändamål. Sammantaget uppgår stödet till en ram om 450 miljoner kronor för femårsperioden 2006–2010.

Stödet trädde i kraft i januari 2006 för småhus. En anmälan av stödet i den delen som gäller flerbostadshus och bostadsanknutna lo-

kaler har skett till kommissionen enligt EG-fördragets regler om statligt stöd. Intresset för stödet har varit mycket stort och den totala ramen var i huvudsak intecknad redan vid årsskiftet 2006/2007. Krediteringarna av beslutade stöd under 2006 blev dock lägre än vad som förutsattes. En betydande andel av de stöd som beviljades under 2006 kommer därför att belasta krediteringsutrymmet för 2007. Till och med den 31 december 2006 har 19 534 ansökningar beviljats stöd till ett belopp av 234 miljoner kronor. Av det beviljade stödet har 176 miljoner kronor betalats ut till bidragstagarna. Av beviljat stöd har 42 procent gått till värmepumpar, 36 procent till biobränsle och 22 procent till fjärrvärme. Antalet ansökningar där även stöd för installation av solvärme beviljats var 91 stycken.

Stöd för solvärme i kommersiella lokaler

I enlighet med beslut om 2006 års ekonomiska vårproposition har ett särskilt stöd för solvärme i kommersiella lokaler införts fr.o.m. den 1 juli 2006 (prop. 2005/06:100, bet. 2005/06:FiU21, rskr. 2005/06:370). Stödet syftar till att påskynda marknadsintroduktionen av solvärme i fler tillämpningar och skall komplettera de övriga stödformerna för att främja solvärme. Stöd ges för installation av solvärme både vid nybyggnad och i befintliga lokaler med upp till 30 procent av de stödberrättigande kostnaderna. Stödet gäller för installationer som påbörjas och slutförs under perioden den 1 juli 2006 till och med den 31 december 2010. Sammantaget har en ram om 50 miljoner kronor avsatts för åren 2006–2010. I enlighet med beslut om budgetpropositionen för 2007 har stödet som tidigare utgick via kreditering på sökandens skattekonto lagts om och från och med 2007 lämnas det som ett anslagsfinansierat bidrag. Till och med den 31 december 2006 har fem ansökningar kommit in. Av dessa har två beviljats stöd till ett belopp av totalt 195 000 kronor. Boverket planerar informationsinsatser för att öka intresset för stödet.

Stöd för solvärme i bostadshus

I enlighet med beslut om budgetpropositionen för 2000 har fr.o.m. den 1 juni 2000 ett engångsbidrag införts för installation av solvärmeanläggningar i småhus, flerbostadshus och i bostadsanknutna lokaler som inte används för kommersiella eller industriella ändamål

(prop. 1999/00:1, bet. 1999/00:NU3, rskr. 1999/00:115). I och med beslut om budgetpropositionen för 2005 förlängdes solvärmebidraget i tre år. Bidraget hade t.o.m. 2007 en ram om 70 miljoner kronor. Stödet har i och med beslut om 2007 års ekonomiska vårproposition förlängts under perioden med ytterligare 3 år t.o.m. 2010. Anslaget har samtidigt ökat med totalt 45 miljoner kronor fördelat på 5 miljoner kronor 2007, 12 miljoner kronor 2008 och 14 miljoner kronor för vardera åren 2009 och 2010. Till och med den 31 december 2006 har 7 680 ansökningar beviljats stöd till ett belopp av 60 miljoner kronor. Av det beviljade stödet har 55 miljoner kronor betalats ut till bidragstagarna.

Stöd för installation av energieffektiva fönster eller biobränsleanordningar i småhus

I december 2003 antogs lagen (2003:1204) om skattereduktion för vissa miljöförbättrande installationer i småhus av riksdagen. Lagen omfattade installation av energieffektiva fönster i befintliga småhus och installation av biobränsleeldat uppvärmningssystem i nyproducerade småhus. I enlighet med beslut om budgetpropositionen för 2007 har detta stöd, som utgick via kreditering på sökandens skattekonto, från och med 2007 ersatts av ett anslagsfinansierat bidrag. Detta stöd omfattar en ram om 50 miljoner kronor per år för 2007 och 2008. Intresset för stödet har varit stort. Vid halvårsskiftet 2007 har 2911 ansökningar inkommit som omfattar totalt 37 miljoner kronor i sökt belopp. Under samma period har stöd till ett belopp av 14 miljoner kronor beviljats och 4 miljoner kronor betalats ut till bidragstagarna.

Uppföljning av stöd för minskad el- och olje användning

Boverket har redovisat uppföljning av stöd för konvertering från direktverkande elvärme i bostadshus. Uppföljningen visar att de åtgärder som har vidtagits med hjälp av stödet beräknas minska elanvändningen med totalt 190 GWh per år och cirka 15 200 Wh per lägenhet och år. Elbesparingen uppgår till ca 0,64 Wh per krona som utbetalats i stöd. Utvärdering av stödet kommer att redovisas under 2011. Utvärdering av stöd för konvertering från oljeuppvärmning i bostadshus kommer att påbör-

jas under hösten 2007 och redovisas under våren 2008.

I enlighet med uppdrag i regleringsbrev för budgetåret 2007 har Boverket, efter samråd med Energimyndigheten, den 15 juni 2007 redovisat plan för uppföljning och utvärdering av stöd för installation av energieffektiva fönster eller biobränsleanordningar i småhus (dnr N2007/5749/E) samt plan för uppföljning och utvärdering av stöd för solvärme i kommersiella lokaler (dnr N2007/5750/E). Uppföljning och utvärdering av stöden kommer att ske efter stödperiodernas slut dvs. 2009 respektive 2011.

Energimyndigheten har utvärderat investeringsstöd för energiinvesteringar i lokaler med offentlig verksamhet under perioden 2005–2006 (dnr N2007/1488/E). Av rapporten framgår bl.a. att beviljade ansökningar bidragit till en minskning av oljeanvändningen med 268 GWh/år och en minskning av elanvändningen för uppvärmning med 66 GWh/år. Ytterligare extern utvärdering av stöd för energiinvesteringar i lokaler med offentlig verksamhet pågår under 2007 (dnr N2007/3395/E). Vidare pågår en extern utvärdering av stöd för konvertering från direktverkande elvärme i bostadshus under 2007 (dnr N2007/3396/E).

Alternativa drivmedel

Medlemsländerna ska i enlighet med direktivet 2003/30/EG om främjande av användningen av biodrivmedel eller andra förnybara drivmedel årligen rapportera hur introduktionen framskrider. Av Sveriges rapport till EG-kommissionen i juni 2007 (N2007/6003/E) framgår att andelen miljöbilar (med CO₂-utsläpp på högst 120 g/km) i nybilsförsäljningen ökat kraftigt de senaste åren. Andelen ökade från 5 procent 2005 till 13 procent 2006. Enligt preliminära siffror var miljöbilarnas marknadsandel av nybilsförsäljningen 16,6 procent i maj 2007. Några av de bidragande faktorerna till utvecklingen är skattestrategin för alternativa drivmedel, koldioxidbaserad fordonsskatt, skyldighet att tillhandahålla förnybara drivmedel, miljöpolicy för statliga bilar, miljöbilspremie samt trängselskatt i Stockholm. Antalet biodrivmedelsfordon utgör cirka 1 procent av det totala antalet fordon. Vid utgången av 2006 tillhandahöll drygt 20 procent av alla tankställen något alternativt

drivmedel. Under 2006 har nya anläggningar för biodrivmedelsproduktion tagits i drift i Sverige. Det som byggs och planeras är anläggningar med etablerad teknik för produktion av etanol, rapsmetylester och biogas. Den totala mängden biodrivmedel som på marknaden ersatt bensin och dieselbränsle för transporter uppgick 2006 till 3,1 procent. Målet på 3 procent kan därmed sägas ha uppnåtts med ett års försening.

För närvarande pågår förhandlingar inom EU om ändringar av direktiv 98/70/EG om kvaliteten på bensin och dieselbränslen. För att minska utsläppen av växthusgaser från transportbränslen föreslår EU-kommissionen en ny specifikation för bensin som tillåter låginblandning av etanol upp till 10 procent. Dessutom föreslås krav på bränsleleverantörerna att övervaka och rapportera livscykelutsläpp från transportbränslen samt minska utsläppen med 10 procent mellan åren 2010 och 2020.

Kommissionen mot oljeberoende

I december 2005 tillsatte den tidigare regeringen en kommission för att utarbeta ett övergripande program för att minska Sveriges oljeberoende. Kommissionen lämnade i en slutrapport i juni 2006 förslag till en rad åtgärder som enligt kommissionen till 2020 kan bryta Sveriges oljeberoende och påtagligt minska användningen av oljeprodukter. Oljekommissionens rapport (dnr N2007/1050/E) remissbehandlades under våren 2007. Rapporten och remissinstansernas synpunkter utgör bl.a. ett underlag för den parlamentariska beredningen för översyn av klimatpolitiken (dir. 2007:59).

Åtgärder för att öka den förnybara elproduktionen, m.m.

I den energipolitiska propositionen från 2002 (prop. 2001/02:143, bet. 2001/02:NU17, rskr. 2001/02:317) introducerades målet om att användningen av el från förnybara energikällor skall öka med 10 TWh från 2002 års nivå till 2010. Det huvudsakliga ekonomiska styrmedlet för att nå det uppställda målet är elcertifikatsystemet.

Tidigare i år tillsatte regeringen en utredning (dir. 2007:10) för att se över regelverket för anslutning av förnybar elproduktion till el-

nätet. Utredningen, som tagit namnet Nätanslutningsutredningen (dnr N 2007:02) ska slutrapportera senast den 1 januari 2008. Tillståndet av utredningen är ett viktigt led i regeringens arbete med att skapa förutsättningar för en expansion av förnybar elproduktion i enlighet med de mål som satts upp inom ramen för elcertifikatsystemet.

Elcertifikatsystemet

Elcertifikatsystemet trädde i kraft den 1 maj 2003 och ersatte då flertalet av tidigare stöd till den förnybara elproduktionen.

Riksdagen beslutade år 2006 om en rad förändringar i syfte att effektivisera och renodla elcertifikatsystemet (prop. 2005/06:154, bet. 2005/06:NU17, rskr. 2005/06: 361). Ändringarna i lagen (2003:113) om elcertifikat trädde i kraft den 1 januari 2007. Ambitionsnivån ökade därmed till 17 TWh förnybar el till 2016 jämfört med 2002 års nivå. Samtidigt förlängdes systemet fram till 2030. Ytterligare ändringar i systemet var förändrade regler för undantag från kvotplikt och att perioden för tilldelning av elcertifikat begränsades till 15 år. I budgetpropositionen för 2007 föreslog regeringen att principerna för tilldelning av elcertifikat för småskalig vattenkraft ska vara desamma som för övriga anläggningar inom elcertifikatsystemet. Riksdagen beslutade i enlighet med regeringens förslag.

I samband med introduktionen av elcertifikatsystemet infördes en statlig prisgaranti för elcertifikat. Syftet med garantin är att ge producenter inom elcertifikatsystemet ett skydd mot alltför låga certifikatpriser under en inledande period.

I samband med beslutet om ett utvecklat och förlängt elcertifikatsystem anmodades regeringen att undersöka om det finns anledning att utvidga undantaget från kvotplikt till att möjliggöra för företag att välja alternativa sätt att mäta elintensiteten i företaget. Regeringen beslutade den 1 mars 2007 att ge Energimyndigheten i uppdrag att utreda användningen av begreppen energi- och elintensitet samt föreslå förändringar i elcertifikatsystemet vad gäller undantag från kvotplikt (dnr N2007/1495/E). Uppdraget skall redovisas senast den 3 december 2007.

De totala intäkterna för elproducenter inom elcertifikatsystemet har varit förhållandevis stabila. Under 2007 har det jämförelsevis låga

elpriset dock inneburit lägre intäkter. Ser man dock till de kommande åren så ligger priserna för både elcertifikat och el på en högre nivå. Aktuella uppgifter visar på intäktsnivåer mellan 600–650 kronor per MWh för åren 2008–2010. Prisnivån innebär att det sker en utbyggnad av biobränslebaserad kraftvärme och vindkraft på land i goda vindlägen.

Tabell 7.1 Volymvägt medelpris på elcertifikat, elpris (elspot) och totala intäkter (kronor / MWh)

	Medelpris elcertifikat ¹	Elpris ²	Total intäkt
2003	201	292	493
2004	231	256	487
2005	216	276	492
2006	191	445	636
2007³	191	238	429

¹ Uppgifter om medelpris för omsatta elcertifikat, från Cesar - Svenska kraftnåts system för kontoföring av elcertifikat m.m.

² Beräknat som medelvärde av månadspris, Nord Pool, prisområde Sverige.

³ Januari – maj.

Sedan den 1 maj 2003 har det skett en omfattande elproduktionsökning bland befintliga biobränsleeldade anläggningar inom elcertifikatsystemet. Den ökning som skett är i första hand resultatet av bränslebyten och förlängd drifttid. Enligt uppgifter från Energimyndigheten har det skett en ökning av den förnybara elproduktionen med närmare 4 TWh sedan elcertifikatsystemet infördes. Bränslebyten och produktionsökningar i befintliga biobränsleeldade anläggningar står för ca 3,1 TWh.

Närmare 0,9 TWh produktion har tillkommit i nya anläggningar. Huvuddelen, 186 stycken, är vindkraftverk med en total produktion på 0,44 TWh per år, se vidare tabell 7.2.

Tabell 7.2 Nya anläggningar inom elcertifikatsystemet, 1 maj 2003 – 1 januari 2007.

	Godkända anläggningar (antal)	Installerad effekt (MW)	Förnybar elproduktion (GWh/år)
Vatten	36	12	60
Vind	186	216	440
Biobränsle	22	287	370
Sol	2	0,03	0,02
Totalt	246	515	870

Källa: Energimyndigheten.

I april 2007 annullerades knappt 12,4 miljoner elcertifikat, motsvarande en kvotpliktsuppfyllnad på 99,9 procent. Detta är samma nivå som år 2006 men högre än 2005 då 99,2 procent

annullerades. Motsvarande siffra för 2004 var 77,0 procent.

Den statliga prisgarantin för elcertifikat har inte utnyttjats under 2006 då priserna på elcertifikaten legat på en högre nivå än vad garantin motsvarar.

Åtgärder för att främja vindkraften

I samband med införandet av elcertifikatsystemet infördes ett antal särskilda åtgärder för att främja vindkraftens utveckling. Totalt avsattes 350 miljoner kronor under en femårsperiod från den 1 januari 2003 för teknikutveckling och marknadsintroduktion av vindkraft till havs och i fjällen. Energimyndigheten beslutade under 2004 om fördelningen av huvuddelen av de anslagna medlen. Myndigheten beslutade om stöd för två större vindkraftprojekt och ett program för att öka kunskaperna kring olika miljö- och acceptansfrågor. Örestads vindkraftspark AB, ägt av Vattenfall, beviljades 213 miljoner kronor för att uppföra en vindkraftspark om totalt 48 aggregat på Lillgrund i Öresund. Arbetet med att bygga parken pågår och den beräknas börja producera el vid slutet av 2007. Parken förväntas då producera upp till 330 GWh per år. Airicole AB, ägt av Sydkraft (numera E.ON), beviljades 70 miljoner kronor under 2004 för att uppföra 20 aggregat vid Utgrundens fyr i Kalmarsund. Parken beräknas producera 285 GWh per år. E.ON beslutade dock i början av 2007 att senarelägga utbyggnaden av vindkraftsparken.

Energimyndigheten har också beslutat att anslå 35 miljoner kronor för forskning om miljöeffekter av vindkraft. Kunskapsprogrammet, som går under begreppet Vindval, syftar till att få fram mer kunskap om vindkraftens påverkan på den marina miljön, dess växter och djur samt människor och landskap. Programmet drivs av Naturvårdsverket på uppdrag av Energimyndigheten. Kopplat till programmet finns en programkommitté bestående av berörda centrala myndigheter och vindkraftbranschen. Resultaten från arbetet, tillsammans med tidigare genomförda miljöeffektstudier, används som underlag vid planerings- och tillståndprocesser för att på så vis minska eventuell osäkerhet vid bedömningen av vindkraftens påverkan på miljön. I slutet av 2005 beslutade Energimyndigheten om att bevilja Sweden Offshore Wind AB närmare 10 miljoner kronor för tre delprojekt kopplade

till den planerade parken Kriegers Flak. Projektet handlar om fundamentalsutveckling, risker och säkerhet samt strömningsförhållanden. Under 2007 har myndigheten fattat beslut om stöd om 35 miljoner kronor till Skellefteå kraft AB för utbyggnad av vindkraft i Uljabuouda, ett storskaligt projekt i fjällmiljö. Parken väntas producera 100 GWh per år. Vidare har myndigheten beslutat om stöd om 40 miljoner kronor till Vindpark Vänern kraft AB för utbyggnad av vindkraft i Vänern. Parken förväntas producera 89 GWh per år.

I budgetpropositionen för 2007 föreslog regeringen att marknadsintroduktionsstödet för vindkraft skulle förlängas och att ytterligare 350 miljoner kronor skulle avsättas under perioden 2008–2012 för marknadsintroduktion, teknikutveckling och kunskapsuppbyggnad om effekterna av tidigare investeringar. Under den förlängda stödperioden kommer ökat fokus att läggas på höjdområden på land som visat sig ha bättre vindförutsättningar än vad som tidigare antagits. Stödet har anmälts till Europeiska kommissionen och har efter prövning bedömts vara förenligt med bestämmelserna i miljöskyddsriktlinjerna (dnr N2006/8566/MK).

Vindbrukspropositionen

I juni 2006 antogs vindbrukspropositionen *Miljövänlig el med vindkraft – åtgärder för ett livskraftigt vindbruk* av riksdagen (prop. 2005/06:143, (bet. 2005/06:NU21), rskr. 2005/06:362). Propositionen betonar vikten av att kommuner, länsstyrelser och andra myndigheter aktivt bidrar till förbättrade förutsättningar för planering av en lokalt förankrad, förnybar och långsiktigt hållbar elproduktion från vind, också benämnt vindbruk. Vindkraft bör enligt propositionen ges högre prioritet än vad som i dag är fallet.

Ett stöd för den kommunala översiktsplaneringen har införts för de kommuner som genom aktiva planeringsinsatser utvecklar förutsättningarna för en utbyggnad av vindkraftsanläggningar. Fastighetsskatten för vindkraftverk har sänkts från 0,5 procent till 0,2 procent.

Fortsatt förenklingsarbete och översyn av regler för att underlätta för vindkraften har genomförts. Gränsen mellan anmälningsplikt

och tillståndsplikt för vindkraftverk har höjts från 1 till 25 MW.

Ett flertal myndigheter har fått utökade uppdrag om vindkraft i sina regleringsbrev. Exempel på myndigheter är Energimyndigheten, Svenska kraftnät, länsstyrelserna, Fiskeriverket, Naturvårdsverket, Jordbruksverket och Försvarsmakten.

Energimyndigheten fick i regleringsbrevet för 2007 i uppdrag att utarbeta förslag till en ny målsättning för ett nationellt planeringsmål för vindkraft till 2020. Uppdraget skall redovisas senast den 1 december 2007.

Vindkraftsamordnare

Den tidigare regeringen beslutade den 30 juni 2005 om att bemyndiga chefen för Miljö- och samhällsbyggnadsdepartementet att förordna upp till fyra vindkraftsamordnare (dnr M2005/3940/E). Vindkraftsamordnarna utsågs under försommaren 2006 och är regionalt placerade i fyra regioner. Tillsättningen av vindkraftsamordnare har skapat förbättrade förutsättningar för vindkraften genom att förstärka det regionala arbetet med vindkraft. I vindkraftsamordnarnas uppdrag ingår att rapportera direkt till Regeringskansliet.

Åtgärder för effektivare energianvändning

Det energipolitiska programmet

Inom ramen för 2002 års energipolitiska program beräknas 1 000 miljoner kronor satsas under perioden 2003–2007 på åtgärder för en effektivare energianvändning. Energimyndigheten är ansvarig för genomförandet. Åtgärderna omfattar bl.a. bidrag till kommunal energirådgivning och stöd till regionala energikontor, utbildning och information, provning, märkning och certifiering av energikrävande utrustning samt stöd till teknikupphandling och marknadsintroduktion av energieffektiv teknik. Utgifterna för samtliga åtgärder för en effektivare energianvändning inom de anvisade anslagen uppgick till 196 miljoner kronor för 2006, vilket kan jämföras med 154 miljoner kronor 2004 och 226 miljoner kronor för 2005.

Åtgärderna syftar till att främja en effektivare användning av energi genom att stimulera användningen av befintlig energieffektiv tek-

nik och främja introduktion av ny energieffektiv teknik.

För att öka kunskapen om och intresset för miljömässigt motiverade energieffektiviseringar genomförs informations- och utbildningsinsatser. Riktade insatser har gjorts till kommunala energirådgivare och regionala energikontor, hushåll, företag, näringslivet m.fl. Dessa nås genom olika mediekanalet och arbete i nätverk. Under våren 2007 har Energimyndigheten, Boverket, Konsumentverket och Naturvårdsverket tillsammans med kommunala energirådgivare besökt mässor och evenemang i en kampanj "Bli energismart" för att informera konsumenterna om åtgärder som minskar energibehoven. Gemensamt för de informationsinsatser som redovisas nedan är att någon säker bedömning av de slutliga effekterna ännu inte kan göras.

Exempel på genomförda åtgärder är samarbete med regionala energikontor för att öka intresset och kunskapen om energieffektivisering i företag och EnergiFokus, som är en satsning riktad till industriföretag i Västra Götaland. Myndigheten har under året färdigställt och distribuerat fyra så kallade Krav-skrifter. Dessa skrifter innehåller råd om hur industrin kan hantera upphandling och drift av pumpar, fläktar, kylaggregat och tryckluftssystem på ett energieffektivt sätt och vänder sig främst till de kommunala energirådgivarna och tillverkningsindustrin.

Under 2006 genomfördes också ett flertal utbildningar som alla syftade till att öka de kommunala energirådgivarnas kompetens inom energiområdet och stärka dem i deras roll som kommunikatörer. Energimyndigheten har under 2006 beviljat bidrag till totalt 23 projekt för särskilda informations- och utbildningsinsatser. Totalt betalade myndigheten ut 8,6 miljoner kronor till projekten. Huvudmän för de projekt som på detta sätt fått stöd från myndigheten är regionala energikontor, stiftelser, högskolor/universitet, branschföreningar, forskningsinstitut och kommunalförbund. De största stödbeloppen betalades ut till de regionala energikontoren (2,5 miljoner kronor) och branschföreningarna (1,7 miljoner kronor).

Bidrag till kommunal energirådgivningsverksamhet har under 2006 liksom föregående år beviljats till landets samtliga 290 kommuner uppgående till 76 miljoner kronor. Myndighe-

ten beställer årligen en undersökning från SIFO för att klarlägga allmänhetens kännedom om den kommunala energirådgivningen. Mot bakgrund av resultaten i den undersökning som genomfördes för 2006 uppskattar myndigheten att närmare 3 miljoner individer känner till rådgivningen, vilket är ett resultat som är jämförbart med föregående års resultat. Vidare uppskattar myndigheten mot bakgrund av undersökningens resultat att energirådgivningen haft betydelse för drygt 150 000 hushåll som gjort energibesparande investeringar under året.

Teknikupphandling och marknadsintroduktion

Stöd till teknikupphandling syftar till att stödja produkter eller system där utveckling behövs för att få fram energieffektivare teknik. Teknikupphandlingarna genomförs i samarbete mellan tillverkare och beställare. Programmet "BELOK" (Beställargruppen Lokaler) är en beställargrupp som har till uppgift att dels driva och stödja olika energi-effektiviseringsprojekt i lokaler, dels initiera och genomföra teknikupphandlingar. Gruppen omfattar 13 stora nationella lokalägare som tillsammans äger och förvaltar ca 20 procent av Sveriges totala lokalyta. Programmet "BEBO" (Beställargruppen Bostäder) omfattar de allmännyttiga bostadsföretagens lokalinhav. Information om BELOKs och BEBOs verksamheter och resultat har spritts genom konferenser och seminarier, artiklar i branschtidskrifter m.m.

I BELOK pågick 11 projekt under 2006 varav 9 slutfördes och avrapporterades under 2006. Bland pågående projekt fanns bland annat alternativa sätt att kyla ned byggnader, som kan få avsevärd påverkan på behovet av el för nedkylningsändamål. Två teknikupphandlingar har pågått hos BELOK. Den ena avsåg styr- och övervakningssystem för lokaler och slutfördes våren 2006. Energibesparingen för en lokalbyggnad bedöms kunna uppgå till 30 procent. Den andra upphandlingen avsåg integrerat system för solavskärmning och dagsljusinlänkning. En utvärdering har genomförts av Lunds tekniska högskola, där laborietester genomförts med mycket goda resultat. Ett första fälttest hos ett av medlemsföretagen i BELOK görs 2007 och marknadsintroduktionen kommer att ske 2007. Kostnadseffektiviteten bedöms av Energimyndigheten som mycket god jämfört med

andra systemlösningar och besparingspotentialen för belysning i kontorsrum har beräknats till mellan 50 och 80 procent, medan potentiell besparing för komfortkyla bedömts till mellan 30 och 35 procent.

En rad andra projekt har genomförts med inriktning mot bebyggelsesektorn. Under 2006 beviljades även stål- och gruvindustrin ett projekt med syfte att påskynda introduktionen av befintlig och ny teknik som främjar effektiv energianvändning.

En ny teknikupphandling, Pelletsförråd för småhus, har påbörjats under 2006. Syftet är att utveckla systemen kring pelletseldning utan att ge avkall på prestanda vad gäller effektivitet, miljö och bekvämlighet.

Provning, märkning och certifiering

Fr.o.m. den 1 januari 2006 har ansvaret för provning, märkning och certifiering av energi-krävande utrustning övergått till Energimyndigheten. Av årsredovisningen för 2006 framgår att provningar har avslutats för ett antal energikrävande produktgrupper, däribland olika typer av värmepumpar och spisar. Provningar har vidare påbörjats för ett antal produktgrupper, däribland pellets, ytterdörrar, digitalboxar, elmotorer m.m. För dessa återstår emellertid provningsmoment och resultaten kommer att publiceras under år 2007.

Lagen om energideklarationer för byggnader

Lagen (2006:985) om energideklarationer för byggnader trädde i kraft den 1 oktober 2006. Lagen innehåller bestämmelser om en skyldighet för ägaren till en byggnad att se till att byggnaden besiktigas och att vissa uppgifter om byggnadens energianvändning och inomhusmiljö deklarerar i en energideklaration. En sådan deklaration skall upprättas när en byggnad uppförs och vid försäljning om det inte redan finns en deklaration som inte är äldre än tio år. För större s.k. specialbyggnader och byggnader som upplåts med nyttjanderätt skall det alltid finnas en deklaration som inte är äldre än tio år.

EG-direktiv på energieffektiviseringsområdet

Under våren 2005 antogs EG-direktivet 2005/32/EG om upprättande av en ram för att fastställa krav på ekodesign för energianvändande produkter och om ändring av rådets direktiv 92/42/EEG och Europaparlamentets och rådets direktiv 96/57/EG

och 2000/55/EG. Direktivet skall genomföras i nationell lagstiftning, vilket påbörjades genom inrättandet av en interdepartemental arbetsgrupp under 2006 med uppgift att ta fram förslag till nödvändiga lagstiftningsåtgärder. Direktivet är ett ramdirektiv där kommissionen planerar att lämna förslag till s.k. genomförandeåtgärder vad gäller krav på bl.a. energieffektivitet på produkter för att få släppa ut dem på marknaden. Arbetsgruppen redovisade sina bedömningar och förslag i rapporten En lag om ekodesign (Ds. 2007:15) som remitteras under sommaren 2007. Efter slutförd remissbehandling kommer regeringen att återkomma till riksdagen i särskild ordning.

EG-direktivet 2006/32/EG om effektiv slutanvändning av energi och om energitjänster och om upphävande av rådets direktiv 93/76/EEG beslutades under våren 2005. Direktivet syftar till att främja en effektivare slutanvändning av energi genom att bl.a. ålägga medlemsstaterna att införa ett övergripande nationellt vägledande energibesparingsmål på minst 9 procent under en nioårsperiod som skall uppfyllas med hjälp av energitjänster och andra åtgärder för förbättrad energieffektivitet. Den tidigare regeringen beslutade den 14 juni 2006 att tillsätta en särskild utredare med uppdrag att lämna förslag till EG-direktivets genomförande (dir. 2006:89). Utredaren kommer att delredovisa uppdraget genom att lämna förslag till en nationell handlingsplan för energieffektivisering senast den 31 oktober 2007. Slutredovisning skall ske senast den 31 oktober 2008.

Kommissionen beslutade den 22 juni 2005 att presentera en grönbok om effektivare energitnyttjande (KOM(2005)265 slutlig) som en grund för ett samlat europeiskt initiativ om energieffektivisering. Vid energiministtermötet i december 2005 antogs rådsslutsatser där man ställde sig bakom grönbokens inriktning. Kommissionen presenterade i oktober 2006 en handlingsplan för ökad energieffektivitet inom EU utifrån den råds- och remissbehandling som skett av grönboken om energieffektivisering. Handlingsplanen innehåller omkring 75 olika åtgärder för effektivare energianvändning avseende åren 2007–2012. Miniminormer och krav på energieffektivitetsmärkning av produkter pekas ut som ett av 10 prioriterade åtgärdsområden. Vid energirådsmötet den 23 november 2006 antogs råds-

slutsatser, där man välkomnar och stödjer den övergripande inriktningen i kommissionens handlingsplan. Behovet av dynamiska krav och regelbunden översyn av kraven på produkters energieffektivitet lyfts fram som en av fem huvudprioriteringar. Rådet antog också ambitionen att öka energieffektiviteten inom unionen för att uppnå besparingsmålet på 20 procent av EU:s energikonsumtion jämfört med beräkningarna för år 2020. Detta gav också stats- och regeringscheferna sitt stöd åt vid det Europeiska rådet i mars 2007 (7224/07 CONCL 1).

Program för energieffektivisering inom industrin
I december 2004 godkändes propositionen *Program för energieffektivisering, m.m.* av riksdagen (prop. 2003/04:170, bet. 2004/05:NU7, rskr. 2004/05:90). Energiintensiva företag som i sina industriella verksamheter använder el i tillverkningsprocessen ges enligt lagen en möjlighet att delta i femåriga program för energieffektivisering. Programmet innebär också att lagen om skatt på energi ändrats. Såväl de åtaganden som deltagande i programmet innebär som de genomförda förändringarna i lagen om skatt på energi har beskrivits närmare i den nämnda propositionen och i föregående års budgetproposition.

Vid årsskiftet 2006/2007 deltog 117 företag i programmet. Dessa företag använder nära 30 TWh el, vilket motsvarar en femtedel av Sveriges totala elanvändning. Branscherna pappers- och massaindustri, trä, kemi, livsmedel, stål- och gruvindustri är starkast representerade. Sammanfattningsvis kan konstateras att det har funnits ett intresse i industrin för att delta i programmet och att företag i branscher som sågs som viktiga målgrupper för programmet också utgör en väsentlig andel av de företag som ansökt om deltagande.

Redovisningar som krävs efter den första tvåårsperioden har inkommit från 98 företag och sammanställts av tillsynsmyndigheten i en resultatrapport för programmet. Av detta underlag framgår att företagen har genomfört de kartläggningar och analyser som krävs, infört och låtit certifiera energiledningssystem m.m. Totalt har företagen identifierat närmare 900 åtgärder som skall genomföras för att minska elanvändningen. Dessa skall genomföras fram till 2009 och kommer att kosta företagen närmare 1 miljard kronor i investeringar. Till-

sammans beräknas företagen spara minst 1 TWh el per år. Flera av de deltagande företagen har dessutom aviserat att betydligt fler åtgärder för att effektivisera elanvändningen planeras och kommer att genomföras inom programmet.

Åtgärder för ett långsiktigt uthålligt energisystem

Åtgärderna syftar till att bygga upp sådan vetenskaplig och teknisk kunskap och kompetens inom universiteten, högskolorna, instituten, myndigheterna och i näringslivet som behövs för att genom tillämpning av ny teknik och nya tjänster möjliggöra en omställning till ett långsiktigt hållbart energisystem i Sverige, samt att utveckla teknik och tjänster som genom svenskt näringsliv kan kommersialiseras och därmed bidra till energisystemets omställning och utveckling såväl i Sverige som på andra marknader. Denna övergripande målformulering infördes genom riksdagens beslut om statsbudget för 2005. Samtidigt gavs signaler om ökad koncentration av insatserna och ökad ambition när det gäller kommersialisering av resultaten, samverkan med näringslivet och harmonisering med andra styrmedel. Behovet av att omsätta forskning och utveckling i produkter och tjänster som kan användas för att utveckla energisystemet i hållbar riktning kan inte nog poängteras.

I linje med tydligare prioriteringar och ökad koncentration av resurserna har insatserna samlats i anslaget 35:5 *Energiforskning*, vilket disponeras av Energimyndigheten. Medel från anslaget har använts av myndigheten för att, delvis i samverkan med andra myndigheter, forskningsfinansiärer och näringslivet, stödja insatser inom 6 tematiska områden samt för internationellt samarbete.

Insatserna utgörs av statligt stöd till forskning, utveckling och demonstration på energiområdet och regleras av förordningarna (1998:222) om statligt stöd till energiforskning, (1998:653) om statligt stöd till energiteknik, samt (1998:654) om energiteknikbidrag. Den 1 januari 2008 beräknas dock en ny förordning träda i kraft som reglerar samtliga dessa samt eventuellt ytterligare stödformer. Detta sker i enlighet med EU:s rambestämmelser för statligt stöd till forskning,

utveckling och innovation (2006/C 323/01). Till dess att den nya förordningen trätt i kraft regleras insatserna inom ramen för anslaget Energiforskning av de förordningar som anges ovan.

Under 2006 uppgick de samlade utgifterna för forskning, utveckling och demonstration inklusive internationellt samarbete inom energiområdet till 723,7 miljoner kronor.

Tema- och utvecklingsområden

Enligt den redovisningsmodell som Energimyndigheten utvecklat och med vissa förändringar använt sedan 2000 baseras redovisning och analys av insatserna på en indelning i ett antal utvecklingsområden. Slutbetänkandet från den s.k. LångEn-utredningen, EFUD – en del i omställningen av energisystemet (SOU 2003:80), låg tillsammans med rapporteringen av Energimyndighetens båda FOKUS-projekt till grund för propositionen *Forskning och ny teknik för framtidens energisystem* (prop. 2005/06:127). Genom riksdagens beslut (prop. 2005/06:127, bet. 2005/06:NU19, rskr. 2005/06:347) den 2 juni 2006 etablerades ett utvecklat system där utvecklingsområdena organiseras inom sex tematiska områden. Temaområdena är Byggnaden som energisystem, Transportsektorn, Bränslebaserade energisystem, Energiintensiv industri, Kraftsystemet samt Energisystemstudier. Med utvecklingsområde avses ett väl avgränsat område med tidsatta och konkreta mål. Insatserna planeras, genomförs och redovisas mot bakgrund av utvecklingsområdenas potential att bidra till de övergripande målen.

Energimyndigheten har under 2006 fortsatt arbetet med att formalisera en utvecklingsplattform för vart och ett av temaområdena i enlighet med intentionerna i FOKUS II och propositionen *Forskning och ny teknik för framtidens energisystem* (prop. 2005/06:127).

Nedan följer exempel på verksamhet och resultat inom de sex temaområdena och deras utvecklingsområden.

Temaområde Byggnaden som energisystem

I början av 2007 beslutade Energimyndigheten om stöd om 40 miljoner kronor till ett nytt centrum för energi- och resurseffektivt byggande och förvaltning (Cerbof), vilket skall utgöra en bred plattform för forskning inom området energianvändning i bebyggelse. Avsikten är bl.a. att samla olika slags energirelate-

rad byggforskning för att skapa tvärvetenskapliga forskningskonstellationer för en ökad förståelse för byggnaden som energisystem. I Cerbof ingår myndigheter, näringsliv, brukare och akademien. Angreppssättet är nytt och har växt fram ur kunskap från tidigare verksamhet. Gensvaret från byggbranschen är mycket positivt.

Uppvärmning, kylning och klimatskal

Inom ELAN-programmet studeras beteendenaspekter av elanvändning och inom programmet Energi, IT & Design studeras hur informationsteknik och design kan tydliggöra energianvändning och främja ett energieffektivt beteende. Kunskaperna kan användas för att utveckla nya tjänster som sparar energi.

Under 2006 introducerade de två största värmepumpstillverkarna i Sverige världsmarknadens första markvärmepumpar med varvtalsstyrda kompressorer. Detta är ett direkt resultat av forskningsprojektet Driftoptimering av värmepumpssystem som utförs på SP i Borås, tillsammans med värmepumpstillverkare och med Energimyndigheten som huvudfinansierare. Projektet är ett exempel på hur offentligt finansierad forskning samverkar med resurser från näringslivet för att både ge produkter som kommer till direkt nytta i omställningen av energisystemet och långsiktigt bygga upp kompetens i forskningsmiljöer.

Komponenter och hjälpsystem

Insatserna leder till ökad energieffektivitet hos produkter och system för t.ex. ventilation och inomhusklimat, belysning, vitvaror, hemelektronik och kontorsutrustning.

Temaområde Transportsektorn

Prioriterade områden är demonstration och affärsutveckling avseende andra generationens drivmedel, i första hand etanol från skogsråvara och förgasning av biomassa, samt utveckling och kommersialisering av hybridfordon och fortsatt effektivisering av förbränningsmotorn inklusive anpassning av denna för alternativa drivmedel.

Produktion av biodrivmedel

Under 2006 har nya anläggningar för biodrivmedelsproduktion tagits i drift i Sverige och beslut om byggande av ytterligare anläggningar har fattats. Flertalet anläggningar byggs

med etablerad teknik för produktion av etanol, RME (rapsmetylester) och biogas samt uppgradering av biogas. Eftersom råvarutillgången, omvandlingseffektiviteten och odlingsintensiteten för dagens råvaror inom några år sannolikt kommer att begränsa expansionsmöjligheterna kraftigt satsar Energimyndigheten på forskning och utveckling av cellulosebaserade drivmedel, dvs. drivmedel där råvaran kan komma från skogen men också från strå, halm och andra restprodukter från jordbruket liksom olika avfallsfraktioner.

Insatserna koncentreras inom tre områden: etanol från cellulosa, förgasning av biobränslen och förgasning av svartlut. Inom alla tre områdena bedrivs forskning och utveckling parallellt med större utvecklingsanläggningar.

Under 2006 har utvecklingen för etanol från cellulosa gått framåt. I pilotanläggningen i Örnköldsvik provas en enzymatisk process-teknik, vilket är ett viktigt steg i utvecklingen mot en effektiv process. Samtidigt har en ny koncern, SEKAB AB, etablerats med syfte att bl.a. industrialisera etanolproduktion från cellulosa.

Utvecklingsanläggningen för svartlutsförgasning i Piteå går också allt bättre och har passerat tusen timmars drifttid. Chemrec AB som äger tekniken har under 2006 fått en breddad ägarbild och förstärkta resurser för kommersialisering av tekniken.

Utvecklingsanläggningen för förgasning av biomassa i Värnamo har startats igen och ett villkorat beslut om ombyggnad för förgasning till vätgasrik syntesgas har fattats. Villkoren består bl.a. i att en industrigrupp etableras och står för huvuddelen av driften av anläggningen och som har som syfte att kommersialisera tekniken.

Kiram AB har beviljats stöd för utveckling av ett dieselliknande förnybart drivmedel baserat på tallolja, vilket är en restprodukt från massaproduktion. Byggande av en första anläggning i Piteå planeras.

Energimyndighetens initiativ till en biodrivmedelsplattform inom EU har under 2006 resulterat i att myndigheten i samverkan med intressenter i Tyskland och England nu utgör plattformens sekretariat. En europeisk forskningsstrategi inom området håller på att tas fram.

Förbränningsmotorer

Under året har ett nytt kompetenscentrum inom förbränningsmotorteknik och gasväxling (turboteknik m.m.) etablerats vid KTH i samverkan med fordonsindustrin. Syftet är att få fram energieffektivare förbränningsmotorer.

Elektriska drivsystem

Insatser kring elhybridteknik- och bränsleceller prioriteras av Energimyndigheten bl.a. för att kunna bidra till kompetensutvecklingen för fordonsindustrin och underleverantörer. Forskningen sker t.ex. inom områdena elmotorer, bränsleceller och batteriteknik. Batteriteknik är ett strategiskt område eftersom det är en nyckelkomponent i både el- och hybridfordon. Ett nytt nationellt centrum för hybridfordonsteknik har startats vid Chalmers med målsättning att involvera såväl fordonsindustrin som elkraftindustrin med respektive underleverantörer. En av möjligheterna med hybridteknik är att köra helt emissionsfritt genom eldrift och också att ladda batterierna genom elnätet i vissa lägen och därmed uppnå en samlad högre energieffektivitet.

Inom Energimyndighetens grundläggande forskningsprogram Energisystem i vägfordon bedrivs forskning om förbränningsmotorer, hybridsystem och bränsleceller. Stöd har också beviljats till de tre väl etablerade s.k. kompetenscentra inom fordonsområdet, CERC (förbränningsmotorteknik) vid Chalmers, KCK (katalytisk reningsteknik) vid Chalmers och KCFP (förbränningsprocesser) vid Lunds tekniska högskola.

Samverkansprogram för utveckling av mer miljöpålitliga fordon

Energimyndighetens satsningar på energieffektiv teknik inom fordonsområdet i kombination med styrmedel för att främja denna teknik och ökad medvetenhet och intresse i omvärlden innebär en förbättrad konkurrenskraft för svensk fordonsindustri och ökad möjlighet för industrialisering i stor skala av t.ex. hybridteknik.

Temaområde Bränslebaserade energisystem

I FoU-verksamheten prioriteras områden som bedöms leda till en breddad råvarubas av miljövänliga och kostnadseffektiva biobränslen, samt ökat elutbyte vid kraftvärmeproduktion.

Uthållig produktion av bränsle, inklusive ask-återföring

Under 2007 har Energimyndigheten startat ett nytt FoU-program om förädling, produktion och tillförsel av biobränslen. Programmets utgångspunkt är marknadens kraftigt ökande behov av kostnadseffektiva biobränslen. Målet är att öka tillförseln av nya, miljömässigt acceptabla och kostnadseffektiva biobränslen av lämplig kvalitet. Programmet, som samfinansieras av industri och akademi, omfattar både bränslerelaterade produktions- och förädlingsfrågor. Mål som innebär stora volymer nya biobränslen resulterar i att frågor om miljökonsekvenser blir centrala. Exempelvis förutsätter skörd av stubbar, ett område vars utnyttjande och acceptans förutsätter en gedigen kunskap om miljökonsekvenserna.

Energimyndigheten har medverkat till utveckling av en nationell forskningsagenda för att stärka industrins konkurrenskraft i linje med Lissabonstrategin. Agendan har sin grund i EU:s teknikplattform inom skogsindustriområdet och dess strategiska forskningsagenda. Energimyndigheten och Jordbruksverket har inlett samtal om ökat samarbete.

Avfallsbränslen inklusive biogas

Under 2006 har Energimyndigheten startat ett nytt FoU-program om avfallsbränslen och finansierat miljöer som bedriver grundläggande forskning med syfte att öka utbytet i biogasprocessen.

El- och värmeproduktion

Biobränslebaserad kraftvärmeproduktion är en viktig del av Sveriges energisystem och en central del av den förnybara elproduktionen. El- och värmeproduktionens konkurrenskraft styrs i hög grad av styrmedel som energiskatter, elcertifikat, handel med utsläppsrätter och grundläggande priser och egenskaper hos bränslena.

I ett nytt FoU-program om gasturbiner och andra turbomaskiner prioriteras forskning och utveckling som kan ge ökat elutbyte, t.ex. genom förbättrad prestanda och minskad korrosion. Olika former av kombinat, dvs. samtidig produktion av t.ex. el, värme, kyla och andra nyttigheter såsom drivmedel eller pellets, har lett till ett ökat behov av insatser.

Temaområde Energiintensiv industri

Prioriterade områden under 2006 har varit insatser för ökad energieffektivisering i industrins processer, i första hand inom massa- och pappersindustrin.

Enhetsprocesser inom industrin

Energimyndigheten har under ett antal år finansierat två utvecklingsprojekt som är kopplat till termomekanisk massaframställning tillsammans med Holmen Paper. Projekten har bidragit till att identifiera en potential att halvera elanvändningen i raffineringssteget. Holmen Paper har på basis av detta beslutat att bygga en fullskalig demonstrationsanläggning. Energimyndigheten bidrar med cirka 40 miljoner kronor till projektet. Om resultatet blir lyckat beräknas energieffektiviseringspotentialen till 0,6 MWh el per ton massa. Beräknat på dagens produktion av mekanisk massa i Sverige kan detta på sikt spara 1,5 TWh el per år.

Forskning och utveckling om energieffektivare processer inom järn- och stålindustrin ligger på en hög vetenskaplig nivå. Ett gott samarbete mellan industri, universitet och institut borgar för kontinuitet och ger goda förutsättningar för genomförande av resultaten.

Temaområde Kraftsystemet

Prioriterade områden är ökad elproduktion från flödande energikällor, i första hand vattenkraft och vindkraft, utveckling av ett robust och mer effektivt kraftsystem med hög tillgänglighet, god elkvalitet och hög leveranssäkerhet, samt insatser som skapar goda förutsättningar för en svensk solcellsindustri.

Vattenkraft

På grund av ålderstrukturen hos vattenkraftanläggningar och personal har Energimyndigheten bidragit till att starta Svenskt Vattenkraftcentrum (SVC) för att säkerställa framtida kompetens samt reglerkraft och elproduktion från vattenkraft. Genom SVC kan staten, industrin samt universitet och högskolor tillsammans möta behovet av kunskap och kompetens för att långsiktigt säkerställa en effektiv och tillförlitlig vattenkraftproduktion.

Vindkraft

Under 2006 har en ny etapp av forskningsprogrammet Vindforsk startat. Programmet

syftar till att ge kunskap som underlättar utbyggnaden av vindkraft och integration med kraftsystemet.

Under 2006 färdigställdes beräkningen av vindpotentialen i hela Sverige, ofta kallat vindkarteringen. Denna används nu i kommuner och regionernas planering av vindkraft samt av projektörer som söker lämpliga lägen.

En studie av vindkraft i områden med begränsad överföringskapacitet presenterade underlag för hur vindkraften kan samköras med vattenkraft så att detta skall kunna ge fördelar för ägare av produktion av båda kraftslagen.

Den forskargrupp vid Uppsala Universitet som utvecklar vertikalaxlade vindkraftverk med direkt driven generator har under 2006 satt upp en 12 kW prototyp för vidare utvärdering.

Vågkraft

Vågkraft har stor potential om tekniken kan utvecklas och bli kommersiellt konkurrenskraftig. Vid Uppsala universitet utvecklas ett koncept med en flytande boj och en vajer som förbinder bojen med en linjärgenerator som står i ett betongfundament på havsbotten. En prototyp har konstruerats och provats i havet utanför Lysekil med goda resultat. Projektet har finansiering för utplacering och utvärdering av ytterligare tio bojar. Planering pågår för en större demonstrationsanläggning som skall byggas ut etappvis.

Solceller

Sverige står sig väl inom solcellsforskningen främst inom CIGS-tunnfilmsteknik och Grätzel-solceller som stöds av Energimyndigheten. Forskningen är inriktad mot celler med hög verkningsgrad och som kan massproduceras. I slutet av 2006 inleddes kommersialisering av den svenska forskningen om CIGS-tunnfilmssolceller tillsammans med en solcellstillverkare i Tyskland. Därutöver bedrivs systemstudier av solceller inom ramen för SolEl-programmet, vilket är ett viktigt kunskapsnav för svenska aktörer.

Elkraftteknik, kraftöverföring och distribution

Forskningen sker huvudsakligen inom programsatsningarna Elektra och EKC, tillsammans med kraftföretag och tillverkande industri.

Kraftelektronik av kiselkarbid är ett ur energieffektiviseringssynpunkt viktigt område

och anses t.ex. vara en förutsättning för att elhybridbilar skall få en bred spridning på marknaden. Området står inför ett genombrott under den kommande femårsperioden och förväntas få kommersiell betydelse för svensk industri. Ett viktigt steg på vägen är Energimyndighetens stöd till materialutveckling som bidragit till att Norstel AB uppfört en fabrik i Norrköping för tillverkning av kiselkarbid. Stöd till forskning vid KTH rörande elektronikkomponenter har resulterat i företaget TranSiC AB som under 2006 har tagit fram prototyper till kraftelektronik av kiselkarbid.

Temaområde Energisystemstudier

Prioriterade områden är studier avseende energipolitiska styrmedel och deras konsekvenser, internationell klimatpolitik samt energimarknadens funktion.

Inom programmet vidareutvecklas kunskap och kompetens inom energisystemområdet som byggts upp sedan ett flertal år.

Den första etappen av projektet "Nordiska energiperspektiv" har avrapporterats med boken "Ten Perspectives on Nordic Energy", samt genom fyra internationella konferenser och ett antal workshops.

Programmet Internationell klimatpolitik bidrar med kunskapsutveckling med relevans för den internationella klimatpolitiska processen. Under året har forskare kopplade till programmet presenterat forskningsresultat i samband med Klimatkonventionens partsmöten.

Energimyndigheten stödjer Program Energisystem, ett tvärvetenskapligt forskningsprogram och forskarskola som samlar forskare från fyra universitet. Programmets grundläggande mål är att utveckla mångsidig kunskap som gynnar utvecklingen av uthålliga och effektiva energisystem. Från och med 2006 ingår systemstudier av de tre pilotanläggningarna för biodrivmedel i programmet.

Energisystemforskningen ger ett förbättrat kunskapsunderlag för Energimyndighetens analys- och prognosverksamhet.

Energiinriktad grundforskning

Under 2006 introducerade Energimyndigheten ett särskilt förfarande för stöd till energiriiktad grundforskning. Dessa projekt syftar till att skapa kunskap som kan användas för att ta fram nya material och tekniker som kan bidra till att utveckla energisystemet på längre sikt. En utlysning hölls i samband med Vetens-

skapsrådets utlysning i april 2006. Totalt inkom 188 ansökningar med s.k. energibilaga. De ansökningar som i den inomvetenskapliga bedömningen erhöll betyget tre eller högre på en femgradig skala bedömdes även av Energimyndighetens grundforskningskommitté. Vid 2006 års utlysning behandlade kommittén 133 ansökningar och vid Energiutvecklingsnämndens möte i november 2006 beslutades att Energimyndigheten skulle finansiera 19 projekt motsvarande totalt 41,5 miljoner kronor för tre år. Arbetet med att utveckla samverkan med Vetenskapsrådet fortgår. Resultat från denna verksamhet kommer framgent att redovisas under respektive tema- och utvecklingsområde.

Internationellt forskningssamarbete

Energimyndigheten stödjer svenskt deltagande i ett stort antal internationella forskningssamarbeten inom ovanstående temaområden, främst genom det nordiska energiforskningsprogrammet, inom ramen för EU:s ramprogram för forskning och utveckling samt genom IEA:s omfattande energiforskningsnätverk. Näringsdepartementet och Energimyndigheten deltar aktivt i styrgrupper för dessa samarbeten.

Regeringen ingick i juni 2007 en överenskommelse med USA:s regering avseende forskningssamarbete inom energiområdet med särskild inriktning på utveckling av biodrivmedel samt mer effektivare motorer och fordon. Energimyndigheten ingår i den bilaterala arbetsgrupp som bildats med deltagande från amerikanska och svenska myndigheter för att

initiera och finansiera de samarbeten inom ramen för denna överenskommelse.

Utfall

Antal beviljade projekt och medel

I tabell 7.3 redovisas antal beviljade projekt och beviljade medel för de forsknings-, utvecklings- och demonstrationsinsatser som administreras av Energimyndigheten.

Fördelningen av medel på de olika utvecklingsområdena är ett resultat av Energimyndighetens analys och verksamhetsplanering och är således en indikation på hur verksamheten styrs mot insatser av intresse för det svenska energisystemet och svenskt näringsliv.

Antal program m.m.

Verksamheten genomförs till stor del i form av forsknings- och utvecklingsprogram eller annan programlagd verksamhet. Detta innebär bl.a. att verksamhetens inriktning och genomförande utformas med hjälp av styrgrupper eller motsvarande med representation av avnämarna till resultaten.

I tabell 7.4 redovisas antalet av Energimyndigheten finansierade forskningsprogram, utvecklingsprogram, kompetenscentra och projektpaket, vilka genomförs tillsammans med ett antal industriella branschföreningar, fördelade på de sex temaområdena. Forskningsprogrammen är helfinansierade av Energimyndigheten medan utvecklingsprogram, kompetenscentra och projektpaket är samfinansierade med näringslivet.

Tabell 7.3 Antal beviljade projekt och beviljade medel fördelade på utvecklings- och temaområden (miljoner kronor)

Temaområde/Utvecklingsområden	2004		2005		2006	
	Antal	Beviljat	Antal	Beviljat	Antal	Beviljat
Byggnaden som energisystem	115	67,2	36	29,8	54	58,1
<i>Uppvärmning, kylning och klimatskal</i>	98	57,3	20	21,8	35	38,2
<i>Komponenter och hjälpsystem</i>	17	9,9	16	8,0	19	19,9
Transportsektorn	113	148,6	65	105,0	62	201,4
<i>Produktion av biodrivmedel</i>	41	92,0	21	62,7	19	154,4
<i>Förbränningsmotorer m.m.</i>	37	31,2	22	23,0	24	30,1
<i>Elektriska drivsystem</i>	35	25,4	22	19,3	19	16,9
Bränslebaserade energisystem	228	266,9	59	86,8	107	165,5
<i>Uthållig produktion av biobränsle</i>	117	53,0	17	6,1	47	45,5
<i>Avfallsbränslen inkl. biogas</i>	10	6,4	4	2,6	7	5,6
<i>Kraftvärme</i>	48	102,8	23	34,8	23	44,8
<i>Storskalig värmeproduktion</i>	40	82,6	8	22,5	27	54,8
<i>Vätgasbaserade energisystem</i>	13	22,1	7	20,8	3	14,8
Energiintensiv industri	77	112,1	39	65,0	42	122,6
<i>Enhetsprocesser inom industrin</i>	77	112,1	39	65,0	42	122,6
Kraftsystemet	84	98,2	24	35,5	44	94,8
<i>Vattenkraft</i>	9	13,3	4	6,7	9	21,6
<i>Vindkraft</i>	51	31,8	7	2,2	18	23,7
<i>Solceller</i>	13	34,7	5	8,9	9	23,6
<i>Elkraftteknik, kraftöverföring och distribution</i>	11	18,4	8	17,7	8	25,9
Energisystemstudier	55	48,6	34	32,3	47	51,8
Övergripande internationellt samarbete	108	59,4	43	31,2	62	29,5
Summa	780	801,0	300	385,6	418	723,7

Tabell 7.4 Antal forskningsprogram med huvudsaklig finansiering från Energimyndigheten fördelat på temaområden, samt antalet utvecklingsprogram (UTV) och Kompetenscentra (KC)

	2004		2005		2006	
	Forskning	UTV/KC	Forskning	UTV/KC	Forskning	UTV/KC
Byggnaden som energisystem	2	4	1	4	2	4
Transportsektorn	3	4	3	3	3	5
Bränslebaserade energisystem	9	13	4	14	3	18
Energiintensiv industri	3	7	1	6	1	5
Kraftsystemet	2	7	1	7	1	7
Energisystemstudier	3	1	3	1	3	1
Summa	22	37	13	35	13	40
Total antal program/KC		59		48		53

Fördelningen av stödmottagare

Tabell 7.5 visar hur av Energimyndigheten beviljade medel fördelats mellan olika typer av stödmottagare. Den största mottagarkategorin 2006 är liksom tidigare år universitet och högskolor men andelen har minskat något sedan 2005, från 59 procent till 55 procent.

Tabell 7.5 Beviljade medel för forskning, utveckling och demonstration 2004 – 2006 fördelade på typ av anslagsmottagare (miljoner kronor)

Anslagsmottagare	2004	2005	2006
Företag	96,5	33,7	140,2
Branschorgan/institut	184,0	98,1	157,5
Universitet/högskolor	455,0	228,0	401,1
Offentliga/internationella	65,5	25,8	24,9
Summa beviljade medel	801,0	385,6	723,7

Samfinansiering

I tabell 7.6 redovisas näringslivets samfinansiering av de långsiktiga energipolitiska insatserna, vilken är en indikation på företagets intresse och i viss mån kan betraktas som ett mått på insatsernas näringslivsrelevans. Den totala volymen av den forsknings-, utvecklings- och demonstrationsverksamhet som beviljats stöd av Energimyndigheten uppgick 2006 till 1 494 miljoner kronor, varav 770 miljoner kronor eller 52 procent utgörs av stöd från företag och branschorganisationer. Näringslivets andel är därmed densamma som under 2005 men den totala omfattningen av insatserna har ökat med 85 procent jämfört med 2005 till följd av att anslaget Energiforskning återstälts till den nivå som gällde före 2005 under vilket anslaget i det närmaste var halverat.

Tabell 7.6 Energimyndighetens stöd och samfinansiering från företag och branschorgan för forskning, utveckling och demonstration för 2004 – 2006 (miljoner kronor)

Finansiering	2004	2005	2006
Energimyndigheten	801	386	724
Företag/Branschorganisation	757	421	770
Summa	1 558	806	1 494

Antal examina

För att verksamheten skall bidra till att bygga upp den kompetens som behövs för omställningen av energisystemet genomförs en stor del av insatserna i form av forskarutbildningsprojekt som avses leda till licentiatexamen eller doktorsgrad. Den vetenskapliga kvaliteten stärks genom den granskning som är förknippad med framlä-

gande av licentiatavhandling och disputation för doktorsgrad.

I tabell 7.7 redovisas antalet licentiatier och doktorexamina fördelat på temaområde och år. Det framgår att antalet examina minskat med nära 50 procent under 2006 jämfört med 2005. Detta kan delvis förklaras av att effekten av nedskärningarna under 2005 fick genomslag först under 2006 men också av en viss omorientering mot projekt i ett senare skede i utvecklingskedjan.

Tabell 7.7 Antal hel-/delfinansierade licentiatier och doktorexamina 2003 – 2005 fördelat på utvecklingsområde/temaområde

Utvecklingsområde/temaområde	2004		2005		2006	
	Dr.	Lic	Dr.	Lic	Dr.	Lic
Byggnaden som energisystem	9	12	5	1	2	4
<i>Uppvärmning, kylning och klimatskal</i>	9	12	5	1	2	4
<i>Komponenter och hjälpsystem</i>	-	-	5	-	-	-
Transportsektorn	12	7	13	6	7	13
<i>Produktion av biodrivmedel</i>	6	1	4	1	2	-
<i>Förbränningsmotorer m.m.</i>	2	1	2	2	-	3
<i>Elektriska drivsystem</i>	4	5	7	3	5	10
Bränslebaserade energisystem	28	21	51	25	23	11
<i>Uthållig produktion av bio-bränsle inkl. askåterföring</i>	3	2	6	4	5	2
<i>Avfallsbränslen inkl. biogas</i>	1	1	-	1	-	-
<i>Kraftvärme</i>	23	15	37	17	16	9
<i>Vätgasbaserade energisystem</i>	1	3	8	3	2	-
Energiintensiv industri	7	6	6	8	3	5
<i>Enhetsprocesser inom industrin</i>	7	6	6	8	3	5
Kraftsystemet	13	15	18	11	13	17
<i>Vattenkraft</i>	1	1	2	3	3	4
<i>Vindkraft</i>	-	2	2	2	2	5
<i>Solceller</i>	2	-	1	-	-	-
<i>Elkraftteknik, kraftöverföring och distribution</i>	10	12	13	6	8	8
Energisystemstudier	4	2	5	9	7	3
Summa	73	63	98	60	55	53
Antal examina totalt	126	158	108			

Tabell 7.8 visar fördelningen mellan kvinnor och män av det totala antalet finansierade licentiatier och doktorer. Det kan konstateras att andelen kvinnor ökat något sedan 2005 men fortfarande endast uppgår till en fjärdedel.

Tabell 7.8 Finansierade licentiater och doktorsexamina 2003 – 2005 fördelat på kvinnor respektive män, procent av totala antalet finansierade licentiater och doktorsexamina

	2004		2005		2006	
	Män	Kvinnor	Män	Kvinnor	Män	Kvinnor
Dr.	81	19	81	19	71	29
Lic.	67	33	70	30	77	23
Dr.+lic.	74	26	77	23	74	26

Genomförda utvärderingar av kvalitet och relevans

Under 2006 har 6 av Energimyndighetens program utvärderats av externa utvärderare på uppdrag av Energimyndigheten. Utvärderingarna syftar till att bedöma verksamhetens relevans och vetenskapliga kvalitet. Flertalet program har anlitat internationella utvärderare.

De utvärderade programmen är SLU-projektpaket pelletsproduktion 2003–2006, BLG (Black Liquor Gasification) Programmet I 2004–2006 – Svartlutsförgasning, Vätgas från solenergi och vatten: från naturlig till artificiell fotosyntes etapp II, Energisystem i vägfordon 2004–2006, Vattenkraft – miljöeffekter, åtgärder och kostnader i nu reglerade vatten 2003–2005 samt Stålindustrins metallurgiska projektpaket 2001–2005.

Överlag ger utvärderingarna gott betyg till de genomförda satsningarna. Publicering av resultat och kopplingar till internationell forskning kan dock stärkas ytterligare. I några fall har kritiska punkter identifierats som bör åtgärdas inför kommande programperiod.

Genomförda kunskapssammanställningar och syntesrapporter

Sammanställningar av kunskap och resultat från forsknings- och utvecklingsverksamheten inom energiområdet samt syntesrapporter i vilka resultaten sätts in i ett vidare sammanhang används för att sprida resultat och underbygga prioritering av kommande satsningar.

Under 2006 har en syntesrapport och en kunskapsöversikt utarbetats inom områdena solceller respektive värmepumpar.

I syntesrapporten om solceller redovisas vad de statliga satsningarna på solcellsrelaterad forskning, utveckling och demonstration har resulterat i och den befintliga och potentiella marknaden för solceller diskuteras. Slutligen ges ett förslag till hur framtida statligt finansierad forskning, utveckling och demonstration inom solcellsområdet skulle kunna organiseras och inriktas.

Kunskapsöversikten om värmepumpar beskriver resultat från flera decenniers forskning och utveckling i samarbete med näringslivet, samt presenterar marknadsstatistik och systemlösningar där värmepumpar och kylanläggningar bidrar till energieffektiva uppvärmnings- och kylsystem.

Beaktande av miljöhänsyn i forsknings-, utvecklings- och demonstrationsprojekt

En övervägande del av Energimyndighetens verksamhet syftar till att ersätta miljöpåverkande energislag och tekniker med sådana som har mindre miljöpåverkan. Flertalet av de projekt som Energimyndigheten stöder handlar om åtgärder för att minska emissioner av växthusgaser och andra oönskade ämnen.

I arbetet med att utveckla energisystemet mot en effektivare energianvändning och en ökad andel förnybar energi finns dock risker att nya energikällor och material ger negativ inverkan på miljön. Denna påverkan kan minimeras med hjälp av ökad kunskap om energisystemens funktion i alla led från bränslekällor till omvandling, effektivisering och användning.

Verksamhetens bidrag till kommersialisering m.m.

Befintliga styrmedel, stigande energipriser och en ökad medvetenhet kring klimatfrågan skapar goda förutsättningar för energieffektivisering och förnybar energi, vilket i sin tur skapar möjligheter för nya företag och produkter. Energimyndigheten främjar nya initiativ och affärsidéer på flera olika sätt, t.ex. genom snabb handläggning av demonstrationsstöd och flexibla forsknings- och utvecklingsprogram där nya insatser kan integreras med övrig verksamhet och kopplas till relevanta nätverk.

För varje krona som Energimyndigheten satsar på forskning, utveckling och demonstration bidrar näringslivet i snitt med 1,02 kronor, vilket är en tydlig indikation på att näringslivet bedömer insatserna som relevanta och att resultaten värderas högt.

Under 2006 har insatserna fokuserats och prioriterats i linje med propositionen *Forskning och ny teknik för framtidens energisystem* (prop. 2005/06:127) där en av grunderna för arbetet är en tätare samverkan med näringslivet genom de s.k. utvecklingsplattformarna.

Energimyndigheten har inrättat en avdelning för affärsutveckling och kommersialisering och har under 2006, på uppdrag från regeringen, utrett riskkapitalförsörjningen på energiområdet

och föreslagit åtgärder för att stärka denna del av innovationssystemet.

Energimyndigheten bedriver ett aktivt arbete med lånebaserade stöd till företag. Som en del i detta arbete kopplas kompetens från myndigheten samman med kompetens från marknadsaktörer i syfte att stärka bolagsutvecklingen för att via marknaden möjliggöra spridning av utvecklade tekniker i energisystemet. På så sätt främjas både omställningen och näringslivets konkurrenskraft.

Nedan följer ett urval av konkreta exempel på verksamheter där Energimyndighetens insatser, i form av såväl bidrag till forskning som lånebaserat stöd till marknadsnära teknikutveckling, har resulterat i att forskningsbaserade produkter nått eller är nära marknaden och därmed användning i energisystemet.

En fördel med kiselkarbid istället för kisel i halvledarkomponenter är hög temperaturlåglighet och därmed minskat kylbehov. Resultat från forskning på energieffektiva kiselkarbidkraftkomponenter utgjorde grunden för bildandet av bolaget Transic AB i slutet 2005 som sedan dess arbetat med kund Anpassning och verifiering av produkten. Under 2006 attraherade bolaget 4 miljoner kronor i riskkapital för vidare utveckling. Transic AB gör bedömningen att de kommer att ha produkter på marknaden före utgången av 2007 och att dessa kommer att få stor betydelse för tillverkare av hybridfordon.

Under 2006 har det forskningsbaserade bolaget Solibro AB ingått i ett Joint Venture med Q-Cell AG. Detta innebär att industrialisering av den solcellsteknik som utvecklats vid Uppsala universitet och inom Solibro AB kommer att initieras i Tyskland. Forskning och utveckling kommer även fortsättningsvis till viss del bedrivas i Sverige. Att industrialiseringen kommer till stånd visar att de svenska forsknings- och utvecklingsinsatserna varit framgångsrika.

ChromoGenics Sweden AB är ett avknopningsföretag från Uppsala universitet som bygger på forskning finansierad av Energimyndigheten. År 2005 fick företaget lånefinansiering från myndigheten för att utveckla sin teknik och affärsidé. Under 2006 attraherade bolaget investeringskapital på ca 20 miljoner kronor för att etablera en pilotanläggning för produktion av s.k. kromogena material vilkas genomskinlighet kan styras. Materialen kan t.ex. användas i s.k. smarta fönster för att reglera inflödet av solenergi och på det viset minska övervärmning av lokaler.

Seabased Energy AB:s verksamhet inom vågkraft har sin grund i forskning och utveckling vid Uppsala universitet. Under 2006 inledde företaget ett samarbete med Vattenfall AB om projektering och lokalisering av 1000 enheter för elproduktion från vågor. Samarbetet ger företaget möjlighet att tillsammans med en kund verifiera tekniken och etablera sig på marknaden.

SunPine AB har bildats i syfte att etablera en produktionsanläggning för förnybara drivmedel i Piteå. Energimyndigheten stöder företagets utvecklings- och verifieringsarbete. Ambitionen är att ta Sverige första kommersiella produktionsanläggning i för andra generationens förnybara drivmedel i drift under 2008.

Energimyndigheten har bistått Vinnova med bedömning av ansökningar inom programmet Forska&Väx som syftar till att stimulera forskning och utveckling i små och medelstora företag med målet att långsiktigt stärka deras konkurrenskraft. Ett tiotal energirelaterade företag har fått finansiering från Forska&Väx.

Energimyndigheten samverkar aktivt med flera andra aktörer inom innovationssystemet för att stödja kommersialiseringsprocessen för nya energiteknikbaserade företag. Genom olika tävlingsförfaranden premieras, i konkurrens med företag från andra branscher, de mest konkurrenskraftiga bolagen. Verksamheter som stöds är VINN NU, Venture Cup och Miljöinnovation 2006.

Övriga åtgärder

EU:s ramprogram Intelligent energi – Europa (2003–2006)

Europaparlamentet och rådet beslutade i juni 2003 om ett fyraårigt program för åtgärder på energiområdet: Intelligent energi för Europa (2003–2006). Inklusivt anslutarländernas medverkan beräknas programbudgeten till 250 miljoner euro för perioden. Insatserna fokuseras på fyra delprogram för förnybara energislag, energieffektivisering, internationellt samarbete, samt energianvändning inom transportsektorn. Kommissionen har inrättat ett särskilt genomförandeorgan för att administrera programmet, benämnd Exekutiva byrån för intelligent energi, som är den första i sitt slag. Genomförandeorganet påbörjade sin verksamhet under hösten 2004.

För svenskt vidkommande är framför allt insatserna kring förnybara energikällor, energieffektivisering och uppföljning av stort intresse då insatserna på gemenskapsnivå kompletterar de svenska åtgärderna. Energimyndigheten har i uppdrag att främja svenskt deltagande i EU:s program på energiområdet. Detta görs genom deltagande i programkommittéarbetet, informationsaktiviteter och bidrag för utarbetande av projektansökningar samt möjlighet till medfinansiering av beviljade EU-projekt.

Kommissionen lade i april 2005 fram ett förslag till ett samlat program för konkurrenskraft och innovation för perioden 2007–2013 (KOM(2005)121 slutlig). Förslaget har antagits slutligt av rådet och Europaparlamentet under 2006 och innebär att entreprenörskaps- och innovationsprogrammet, informations- och kommunikationsteknikprogrammet samt Intelligent energi – Europa får en gemensam administrativ ram. En finansiell programram om 3,2 miljarder euro beräknas för sjuårsperioden. Programbeslutet innebär fortsatta och utökade satsningar på åtgärder inom de tre delprogrammen för effektivare energianvändning, förnybara energikällor samt energianvändningen inom transportsektorn. Samtidigt innebär det att delprogrammet för energisamarbete med utvecklingsländerna utgår och förs in i de samlade satsningarna för insatser gentemot utvecklingsländerna.

7.3.2 Analys och slutsatser

Åtgärder för minskad el- och oljeanvändning

I syfte att minska el- och oljeanvändningen för uppvärmningsändamål har särskilda investeringsstöd för konvertering från direktverkande elvärme och oljeuppvärmning i bostadshus införts i januari 2006. Efterfrågan på stöden har under 2006 varit stor. En stor del av ansökningarna avser konvertering till fjärrvärme vilket regelmässigt medför längre tid för genomförande av åtgärder. Tiden mellan beslut och utbetalning blir lång vilket medfört att många utbetalningar skjutits fram till 2007.

I enlighet med beslut om 2007 års ekonomiska vårproposition har stöd för installation av solvärmeanläggningar i småhus, flerbostadshus och i bostadsanknutna lokaler som inte används för kommersiella eller industriella ändamål förlängts för perioden 2008–2010. Anslaget har ökat med

totalt 45 miljoner kronor fördelat på 5 miljoner kronor 2007, 12 miljoner kronor 2008 och 14 miljoner kronor för vardera 2009 och 2010.

För att introduktion av alternativa drivmedel i större skala ska kunna ske och EU:s mål avseende användningen av biodrivmedel nås på ett resurseffektivt sätt krävs möjlighet till import av biodrivmedel från tredje land. EU tillämpar emellertid importtullar för etanol. Regeringen driver frågan om avskaffande av tullarna på etanol. Förutom de insatser som görs för att introducera biodrivmedel på marknaden utgörs regeringens stöd därför i dag främst av forsknings- och utvecklingsinsatser med syfte att sänka kostnaderna.

Åtgärder för effektivare energianvändning

Regeringen konstaterar att samtliga landets 290 kommuner fortsatt bedriver kommunal energirådgivningsverksamhet och att intresset för rådgivningsverksamheten fortsatt är betydande hos allmänheten.

Flera under 2006 avslutade teknikupphandlingar av energieffektiva produkter visar på lovande resultat. Regeringen konstaterar att EU-samarbetet fortsätter att i hög utsträckning påverka utformningen av åtgärderna för att främja en effektivare energianvändning. Regeringen bedömer att denna utveckling kommer att fortsätta, inte minst till följd av kommissionens handlingsplan för energieffektivitet (KOM(2006)545 slutlig) och de cirka 75 aviserade åtgärderna för åren 2007–2012. Stats- och regeringscheferna antog också mål för energieffektivisering om 20 procent till 2020, något som också visar på frågornas politiska tyngd inom det europeiska samarbetet.

Vid energirådsmötet den 23 november 2006 antogs rådsslutsatser, där man välkomnar och stödjer den övergripande inriktningen på kommissionens handlingsplan.

Åtgärder för att öka den förnybara elproduktionen m.m.

I juni 2006 godkände riksdagen propositionen Förnybar el med gröna certifikat (prop. 2005/06:154, bet. 2005/05:NU17, rskr. 2005/06:361). Förslagen innebär att elcertifikatsystemet effektiviseras och renodlas så att

systemets ändamål förstärks och konsumenternas ställning förbättras. Bland annat ökas ambitionsnivån till 17 TWh förnybar el till 2016 jämfört med 2002 års nivå samtidigt som systemet förlängs fram till utgången av 2030. Förändringarna trädde i kraft den 1 januari 2007.

Generellt kan sägas att elcertifikatsystemet fungerat tekniskt väl. Aktörerna på elcertifikatmarknaden har anpassat sig snabbt till det nya systemet och en omfattande utbyggnad av förnybar elproduktion sker eller planeras. Regeringen avser att kontinuerligt följa upp systemet genom förslag till förbättringar.

För att nå det mål som ställts upp inom ramen för elcertifikatsystemet bedömer regeringen att det krävs en omfattande utbyggnad av vindkraften. Det är således angeläget att det bl.a. skapas planmässiga förutsättningar för vindkraften i enlighet med riksdagens planeringsmål på 10 TWh till 2015.

Ett långsiktigt uthålligt energisystem

Genom riksdagens beslut om statsbudget för 2007 uppgår anslagen till forskning, utveckling och demonstration på energiområdet till sammanlagt 816 miljoner kronor för 2007.

Slutbetänkandet från den s.k. LångEn-utredningen, EFUD – en del i omställningen av energisystemet (SOU 2003:80) har tillsammans med energimyndighetens rapportering inom FOKUS-projektet legat till grund för propositionen om *Forskning och ny teknik för framtidens energisystem* (prop. 2005/06:127) som den tidigare regeringen överlämnade till riksdagen den 22 mars 2006. Denna proposition innehöll såväl en analys av tidigare insatser som förslag till förändringar.

Genom riksdagens beslut den 2 juni 2006 antogs riktlinjer för de fortsatta långsiktiga energipolitiska insatserna kring forskning, utveckling, demonstration och kommersialisering på energiområdet. Verksamheten skall i framtiden präglas av en ökad fokusering och koncentration av resurserna samt en ökad ambitionsnivå vad gäller att omsätta resultaten från forsknings- och utvecklingsinsatser på energiområdet i kommersiella produkter som kan bidra till såväl omställningen till ett hållbart energisystem som Sveriges ekonomiska tillväxt.

Både omställningen av energisystemet och de insatser som behövs för att bygga upp kunskap

och utveckla teknik för framtidens energisystem är av långsiktig karaktär. Verksamheten ges därför långsiktiga förutsättningar och hanteras som övriga forskningsanslag i statsbudgeten. Regelbunden uppföljning och oberoende utvärderingar genomförs som underlag för successiva revideringar av inriktning och mål.

Genom tydliga och uppföljningsbara mål säkerställs att resurserna för de statliga insatserna för att främja utvecklingen av teknik för framtidens energisystem används på bästa sätt. Det övergripande målet för insatserna kring forskning, utveckling och demonstration på energiområdet kompletteras med visioner, operativa mål och tidsatta delmål. Energimyndigheten har ansvaret för att utforma insatserna utifrån dessa mål.

Verksamheten skall således byggas upp med utgångspunkt i mål och kriterier och inte vara låst till utpekade tekniker. Balans bör eftersträvas mellan insatser för energitillförsel och effektivare energianvändning. Uppföljning och återrapportering av insatserna baseras på en uppsättning indikatorer och resultatmått som utvecklas successivt. Regelbundna oberoende utvärderingar av verksamhetens kvalitet och relevans samt synteser och analyser av uppnådda resultat bidrar till såväl resultatspredning som planering och styrning av insatserna.

Mot bakgrund av EU:s ambitiösa mål för energi- och klimatområdena och det ökande intresset för energifrågan i såväl Sverige som internationellt finns ett ökat behov av aktivt strategiarbete och samordning av de långsiktiga energipolitiska insatserna som helhet. Det är därför viktigt att Energimyndighetens övergripande roll och ansvar stärks samtidigt som samverkan med andra forskningsfinansierande myndigheter vidareutvecklas.

Ambitionsnivån bör höjas ytterligare när det gäller att omsätta resultaten från forskning, utveckling och demonstration i produkter och tjänster. Energimyndigheten har ett särskilt ansvar för att idéer och projekt på energiområdet som bedöms ha kommersiell potential ges ett sådant stöd att deras marknadsmässiga förutsättningar kan prövas. Dessa insatser bör ges högre prioritet inom ramen för anslaget Energiforskning. Insatserna bör inriktas mot stöd till verifiering och demonstration av ny teknik och stöd till affärsutveckling samt mot rådgivning och annat stöd till entreprenörer och befintliga riskkapitalaktörer.

7.4 Politikens inriktning

Samhällets energisystem har avgörande betydelse för att skapa en ekologiskt, ekonomiskt och socialt uthållig utveckling. Regeringen sätter klimatpolitiken högt på den politiska dagordningen och prioriterar åtgärder som minskar utsläppen av koldioxid och andra klimatpåverkande gaser. På energiområdet kräver detta dels en effektivare energianvändning dels en minskad användning av fossila bränslen.

Miljö- och klimathoten måste mötas på global nivå. Den rika världen, vars utsläpp av växthusgaser är stora, har ett särskilt ansvar för att en omställning påbörjas.

Regeringens politik för ett uthålligt energisystem utgår från tre viktiga perspektiv: ett långsiktigt, ett europeiskt/globalt och ett som förklarar miljö- och näringspolitiken.

Vikten av långsiktighet och en bred förankring av politiken har tidigare framhållits. Detta har avgörande betydelse för såväl miljö som ekonomisk konkurrenskraft.

Det europeiska perspektivet ledde till att regeringen under sina första månader lade stor kraft på att uppnå beslut om ambitiösa och bindande mål för energi- och klimatpolitiken inom den Europeiska Unionen. Detta arbete kommer att fortsätta.

Genom att förena miljö- och näringspolitik, i samklang med finans- och handelspolitiken, kan omställningen till ett uthålligt energisystem öka förutsättningarna för en starkare teknisk utveckling, nya affärsmöjligheter. Det leder inte bara till tillväxt, nya jobb och stärkt välfärd i vårt eget land utan också till att politiken får ett större globalt genomslag. Det avtal som undertecknades i juni 2007 mellan Sverige och USA om utveckling av uthålliga energilösningar är ett konkret exempel på de möjligheter som öppnas för svenska företag och svenska idéer. Det är första gången som USA ingår ett bilateralt samarbete med något land i världen, kring utveckling av hållbar energiteknik.

Utökade resurser behövs för att utveckla Sveriges klimat- och energipolitik. Därför satsar regeringen ytterligare 1 miljard kronor inom klimatområdet för perioden 2008 t.o.m. 2010. Insatserna kommer att genomföras inom den politik som rör miljö, skogs- och jordbruk samt energiområdena. De tillkommande insatserna omfattar för denna period (i miljoner kronor) klimatforskning (30), energieffektivisering

(310), stöd till andra generationens biodrivmedel (120) och till internationellt forskningssamarbete (30), nationellt nätverk för vindbruk (40), hållbart uttag av biomassa i jord- och skogsbruk (40), klimatinvesteringar i andra länder (90), samt ett program för hållbara städer (340). I den klimatproposition som planeras till 2008 kommer den långsiktiga inriktningen på samtliga insatser och styrmedel av betydelse för klimatpolitiken att ses över i ett sammanhang.

Likaså föreslås ett antal förändringar av energi- och miljöskatter som sammantaget förbättrar miljöstyrningen och bidrar till att nå de energi- och klimatpolitiska målen.

Energimyndigheten har under våren 2007 inkommit med förslag till nytt program för regional och lokal samverkan för energieffektivisering och ett hållbart energisystem (dnr N2007/2505/E).

Energieffektivitetsutredningen (Dir. 2006:89) ska i ett delbetänkande lämna förslag till en nationell handlingsplan för energieffektivisering senast den 31 oktober 2007. Slutbetänkandet ska avlämnas den 31 oktober 2008. Regeringen avser att återkomma avseende till frågorna om mål och handlingsplan enligt kraven i EG-direktivet om effektiv slutanvändning av energi och energitjänster (2006/32/EG) efter det att utredningen lämnat sitt delbetänkande. Redan nu gör dock regeringen bedömningen att ett vägledande mål kan ställas upp, se avsnitt 7.2.1.

Utvecklings- och demonstrationsinsatserna för andra generationens biodrivmedel stimuleras ytterligare genom en förstärkning av Energiforskningsanslaget under åren 2008-2010.

Energieffektivisering

Regeringen anser att incitamenten för energieffektivisering inom både hushåll och industri bör ses över. Regeringens målsättning är att bryta sambandet mellan ekonomisk tillväxt och ökad användning av energi och råvaror. Energieffektivisering skall syfta till att minska belastningen på klimat och miljö. Olika energikällor och olika energibärare har i det sammanhanget olika betydelse. Besparing av en kilowattimme el från kolkondenskraft måste värderas högre än besparing av en kilowattimme fjärrvärme från industriell spillvärme eller från en solfångare.

Ett första steg i att stärka incitamenten för effektivare energianvändning har tagits genom att Energimyndigheten fått i uppdrag att se över de krav som ställs på energieffektivisering i lagen

om Program för energieffektivisering respektive i miljöbalken. Syftet med detta uppdrag är att säkerställa att de styrmedel för energieffektivisering som påverkar företag är konsekventa och att överlappande lagstiftning undviks i möjligaste mån. Detta uppdrag utgör också ett led i regeringens strävan till regelförenkling för företagen.

Ett system för energideklaration för byggnader införs stegvis fr.o.m. den 1 oktober 2006. Genom energideklarationerna ges information om byggnadens energiprestanda och förslag till kostnadseffektiva energieffektiviseringsåtgärder lämnas.

Uthållig energitillförsel

Det är angeläget att produktionen av el från förnybara energislag fortsätter att öka. För att nå det mål som ställts upp inom ramen för elcertifikatsystemet om 17 TWh förnybar el till 2016 jämfört med 2002 års nivå bedöms det komma att krävas en omfattande utbyggnad av vindkraften. Det är således angeläget att det skapas planmässiga förutsättningar för vindkraften i enlighet med riksdagens planeringsmål på 10 TWh till år 2015.

Regeringen avser att under 2008 skapa ett nationellt nätverk för vindbruk innefattande ekonomiskt stöd för särskilda vindkraftsatsningar i syfte att stärka kunskapsuppbyggandet och underlätta för samordnade insatser när det gäller informations- och kunskapsfrågor kring vindkraft. En central uppgift är att tillvarata pågående och nytillkommande regionala initiativ av nationell betydelse.

Sveriges elproduktion står idag i princip på två ben: vattenkraft och kärnkraft, och därmed nära nog koldioxidfri. Ur försörjningstrygghetssynpunkt är det positivt att systemet med elcertifikat nu leder till att det utvecklas ett tredje kompletterande ben, bestående av i första hand biokraftvärme och efter hand också av betydande mängder vindkraft.

Vattenkraften är en mycket värdefull tillgång för produktion av förnybar el och kommer även i framtiden att spela en central roll för Sveriges elförsörjning. Att bibehålla en hög produktion av vattenkraft är en viktig del i arbetet med att motverka klimatförändringar och för att uppnå de mål för förnybar energi som ställts upp inom EU. Regeringen avser att tillsätta en utredning om vattenkraftens roll i ett uthålligt energisystem.

Vad gäller kärnkraften kommer under mandatperioden 2006–2010 inte några nya politiska beslut om avveckling att tas. Inte heller kommer några förnyade driftstillstånd ges till de två reaktorer som redan har stängts. Kärnkraftverk i drift skall med beaktande av rådande höga miljö- och säkerhetskrav användas så effektivt som möjligt. Förbudet att uppföra nya reaktorer kommer att bestå. Regeringen kommer att pröva begäran om effekthöjningar enligt gällande lagar.

Det energipolitiska mål som fastställdes av EU:s vårtoppmöte 2007 innehåller ett särskilt, bindande mål vad gäller biodrivmedel. Trafiken är den sektor där Sverige fortfarande är starkt beroende av fossila bränslen. För att möta utvecklingen på världsmarknaden för biodrivmedel, bedömer regeringen att det nu finns skäl och möjligheter att så snart det är möjligt ta bort villkoret som gäller för att etanol som låginblandas i bensin ska vara skattebefriad och därmed behandla denna på samma sätt som etanol som används i drivmedlet E85. Slopandet av villkoret kräver ett godkännande från EU i form av kommissionen, men regeringen bedömer att ett sådant kan erhållas relativt snart och att villkoret bör kunna slopas senast 1 januari 2009. Regeringen driver även frågan om avskaffande av EU-tullarna på etanol, vilket skulle möjliggöra ett större utbud av ur energisynpunkt fördelaktigt etanol till lägre pris för konsumenterna och därmed underlätta för EU att nå uppsatta mål avseende biodrivmedel. Men vårt land har samtidigt goda förutsättningar att vara bland de länder som leder utvecklingen mot effektivare energi-användning och ökat inslag av förnybara energikällor i trafiksektorn. Vi har stora tillgångar till biomassa, en utvecklad fordonsindustri och flera världsledande satsningar vad gäller utvecklingen av biodrivmedel. En ökad användning av biomassa för bioenergi ställer dock krav på att framtida tillgång på råvara garanteras. Detta bör ske bl.a. genom forskning och utveckling kring möjligheter att öka produktionen. Medel till uppbyggnaden av pilot- och demonstrationsanläggningar för andra generationens drivmedel har tillförts. Syftet är att bidra till ett genombrott för kommersiellt gångbar teknik för produktion av biodrivmedel som är betydligt mer resurseffektiva än dem som idag är kommersiellt tillgängliga.

Inom värmesektorn fortsätter utfasningen av de fossila bränslena. Energimyndigheten och Naturvårdsverket bedömer i Kontrollstation 2008 att nuvarande styrmedel och energipriser

kommer att leda till att de fossila bränslena i princip helt avvecklas ur bostads- och lokalsektorn.

Forskning

En målmedveten satsning på forskning, i nära samarbete med andra länder och den internationella forskarvärlden, behövs för att uppnå en långsiktigt hållbar energiförsörjning. Fokus bör vara på energilösningar som är miljömässigt gynnsamma, som kan förväntas bli kommersiellt gångbara, och på områden där Sverige har förutsättningar att vara internationellt konkurrenskraftigt. Avgörande för möjligheterna att få fram ny teknik är också att det sker en konstruktiv samverkan mellan staten, industrin och forskarvärlden. Inga forskningsområden ska uteslutas på politiska grunder. Eftersom det s k tankeför-

budet har upphävts så är det numera möjligt att ge statliga forskningsanslag till den kärntekniska forskningen.

En strategi för den tillämpade forskningen måste innehålla en prioritering av ett fåtal forskningsfält med tydliga mål och konkreta planer från grundläggande forskning till kommersialisering och användning. Detta står inte i konflikt med en stark energiriktad grundforskning. Regeringens satsningar på forskning och teknikutveckling, i kombination med ett positivt företagsklimat som uppmuntrar till nytänkande och satsningar inom energi- och miljöområdet, skapar tillväxt, nya jobb och miljönytta i Sverige. Regeringen avser att under 2008 presentera en proposition för forskning.

8 Budgetförslag

8.1 Budgetförslag

8.1.1 35:1 Statens energimyndighet: Förvaltningskostnader

Tabell 8.1 Anslagsutveckling

Tusental kronor

År	Utfall	Anslags- sparande	Utgifter- prognos	Utfall
2006	Utfall	192 977		5 788
2007	Anslag	208 690 ¹	212 128	
2008	Förslag	133 264		
2009	Beräknat	135 755 ²		
2010	Beräknat	139 630 ³		

¹ Inklusivt tilläggsbudget i samband med 2007 års ekonomiska vårproposition (bet. 2006/07:FiU21) och förslag till tilläggsbudget i samband med denna proposition.

² Motsvarar 132 685 tkr i 2008 års prisnivå.

³ Motsvarar 133 024 tkr i 2008 års prisnivå.

Anslaget är avsett att finansiera Energimyndighetens förvaltningskostnader. Energimyndigheten är central förvaltningsmyndighet för frågor om användning och tillförsel av energi. I förvaltningskostnaderna ingår under 2006 och 2007 även Energimarknadsinspektionens verksamhet.

Myndighetens beredskapsverksamhet redovisas under utgiftsområde 6 *Försvar samt beredskap mot sårbarhet*. Förvaltningskostnaderna uppgick till 193 miljoner kronor för 2006, vilket var drygt 0,5 miljoner kronor lägre än anslagsnivån.

Därtill finansierar Energimyndigheten sina kostnader för planering, uppföljning och utvärdering av de energipolitiska programmen genom de s.k. programanknutna kostnaderna, som belastar anslagen för de olika åtgärderna inom de energipolitiska programmen. De programanknutna kostnaderna har ökat i takt med att verksamhetsvolymen ökat.

Tabell 8.2 Utvecklingen av de samlade förvaltningskostnaderna vid Statens energimyndighet

Miljoner kronor

Anslag	Utfall 2002	Utfall 2003	Utfall 2004	Utfall 2005	Utfall 2006	Prognos 2007
Förvaltningsanslag (35:1)	127	140	148	183	193	216
Programanknutna kostnader	85	101	95	84	107	118
Summa	212	241	243	267	300	334

Budget för avgiftsbelagd verksamhet

Tabell 8.3 Offentligrättslig verksamhet vid Statens energimyndighet

Tusental kronor

Offentligrättslig verksamhet	Intäkter till inkomsttitel (som inte får disponeras)	Intäkter som får disponeras	Kostnader	Resultat (intäkter kostnader)
Utfall 2006	36 085	2 974	4 286	- 1 312
Prognos 2007	10 000	3 430	3 450	-20
Budget 2008	5 000	30	30	0

Energimyndigheten disponerar avgifter för tillsyn enligt naturgaslagen (2005:403). Från och med den 1 januari 2008 kommer dock dessa intäkter istället att disponeras av Energimarknadsinspektionen. Energimyndigheten disponerar avgifter enligt lagen (2004:1199) om handel med utsläppsrätter avseende kontoföring för de som frivilligt ansluter sig till handelssystemet. De offentligrättsliga avgiftsintäkterna som inte får disponeras avser främst kvotpliktsavgifter enligt lagen (2003:113) om elcertifikat samt lagringsavgifter enligt lagen (1984:1049) om beredskapslagring av olja och kol.

Tabell 8.4 Uppdragsverksamhet vid Statens energimyndighet

Tusental kronor

Uppdragsverksamhet	Intäkter	Kostnader	Resultat (intäkt – kostnad)
Utfall 2006 (varav tjänsteexport)	4 281	3 123	1 158
Prognos 2007 (varav tjänsteexport)	4 300	4 300	0
Budget 2008 (varav tjänsteexport)	4 300	4 300	0

Energimyndighetens uppdragsverksamhet avser främst viss test- och provningsverksamhet. Test- och provningsverksamheten, vari ingår viss uppdragsverksamhet, överfördes från Konsumentverket till Energimyndigheten i januari 2006. Energimyndighetens uppdragsverksamhet avser därutöver mindre analysuppdrag beställda av andra myndigheter samt viss handläggning av ansökningar inom klimatinvesteringsprogrammen (KLIMP).

Regeringens överväganden

Regeringen avser att fr.o.m. den 1 januari 2008 inrätta en ny myndighet, Energimarknadsinspektionen. Inspektionen som ett verksamhetsområde inom Energimyndigheten avvecklas (se vidare avsnitt 8.1.13). I samband med organisationsförändringen kommer merkostnader att uppstå. Anslaget föreslås ökas med 1 miljon kronor under 2008 för att finansiera dessa merkostnader. Samtidigt föreslås anslaget 35:10 *Stöd för konvertering från direktverkande elvärme m.m.* minskas med motsvarande belopp.

Tabell 8.5 Härledning av anslagsnivån 2008 – 2010, för 35:1 Statens energimyndighet: Förvaltningskostnader

Tusental kronor

	2008	2009	2010
Anvisat 2007¹	201 690	201 690	201 690
<i>Förändring till följd av:</i>			
Pris- och löneomräkning ²	1 741	6 448	11 843
Beslut	1 052	104	107
Överföring till/från andra anslag	-71 219	-72 487	-74 011
Övrigt			
Förslag/beräknat anslag	133 264	135 755	139 630

¹ Statsbudget enligt riksdagens beslut i december 2006 (bet. 2006/07:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut på tilläggsbudget under innevarande år.

² Pris- och löneomräkningen baseras på anvisade medel i 2007 års statsbudget. Övriga förändringskomponenter redovisas i löpande priser och inkluderar därmed en pris- och löneomräkning.

8.1.2 35:2 Regionala och lokala insatser för energieffektivisering m.m.

Tabell 8.6 Anslagsutveckling

Tusental kronor

År	Slagslag	Belopp	Övrigt	Totalt
2006	Utfall	163 795	Anslags-sparande	42 916
2007	Anslag	135 500 ¹	Utgifts-prognos	149 599
2008	Förslag	140 000		
2009	Beräknat	140 000		
2010	Beräknat	140 000		

¹ Inklusive tilläggsbudget i samband med 2007 års ekonomiska vårproposition (bet. 2006/07:FiU21) och förslag till tilläggsbudget i samband med denna proposition.

Regeringen föreslår att anslaget byter namn till *Regionala och lokala insatser för energieffektivisering m.m.* för att bättre spegla anslaget ändamål. Anslaget avser bidrag för kommunal energi- och klimatrådgivning, utbildning av och information till energirådgivare samt stöd till regionala energikontor och utvecklingsinsatser för länsstyrelsernas energiomställningsarbete. Anslaget avser även insatser för informations-spridning, utveckling och spridning av verktyg och metoder, vissa utredningsinsatser samt utbildning om energieffektiv teknik. Vidare får anslaget användas för administrationskostnader knutna till det särskilda stödet för konvertering från oljeuppvärmning i bostadshus.

Bemyndigande om ekonomiska åtaganden

Regeringen föreslås bemyndigas att under 2008 besluta om åtgärder som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 120 miljoner kronor för 2009 och 360 miljoner kronor under 2010–2012.

Regeringens överväganden

Inom 2002 års energipolitiska program, som löper ut 2007, genomförs en rad åtgärder som syftar till att åstadkomma en effektivare energianvändning. I enlighet med riksdagens beslut om den ekonomiska vårpropositionen (prop. 2006/07:100, bet. 2006/07:FiU20, rskr. 2006/07:220) avsätts 140 miljoner kronor per år för att verksamheten ska kunna fortsätta. Regeringen anser emellertid att insatserna behöver förnyas och förstärkas utan att redan pågående insatser avbryts. Insatserna ska byggas på en utveckling och förstärkning av den kommunala energirådgivningen och de regionala energikontorens arbete. De ska utgöra en del av regeringens arbete med att minska klimateffekterna vid slutanvändningen av energi. Att sprida kunskapen om hur en effektivare

energianvändning kan minska klimatpåverkan och att vidta åtgärder är en angelägenhet för alla sektorer och myndigheter. Insatserna utgör en del av regeringens klimatsatsning. Regeringen föreslår att verksamheten provning, märkning och certifiering vid Energimyndigheten som hittills finansierats inom detta anslag överförs till anslaget 35:3 *Insatser för en uthållig energianvändning* eftersom denna verksamhet har en tydlig koppling till den nya inriktningen på anslaget 35:3.

Regeringen föreslår att 140 miljoner kronor anslås för 2008. För 2009 och 2010 beräknas 140 miljoner kronor per år.

Tabell 8.7 Härlledning av anslagsnivån 2008 – 2010, för 35:2 Regionala och lokala insatser för energieffektivisering m.m.

Tusental kronor

	2008	2009	2010
Anvisat 2007¹	135 500	135 500	135 500
<i>Förändring till följd av:</i>			
Beslut	4 500	4 500	4 500
Överföring till/från andra anslag			
Övrigt			
Förslag/beräknat anslag	140 000	140 000	140 000

¹ Statsbudget enligt riksdagens beslut i december 2006 (bet. 2006/07:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut på tilläggsbudget under innevarande år.

Tabell 8.8 Särskilt bemyndigande om ekonomiska åtaganden 35:2 Regionala och lokala insatser för energieffektivisering m.m.

Tusental kronor

	Utfall 2006	Prognos 2007	Förslag 2008	Beräknat 2009	Beräknat 2010–2012
Ingående åtaganden			0	480 000	360 000
Nya åtaganden			480 000		
Infriade åtaganden			0	-120 000	-360 000
Utestående åtaganden			480 000	360 000	
Erhållet/föreslaget bemyndigande			480 000		

8.1.3 35:3 Insatser för uthållig energianvändning

Tabell 8.9 Anslagsutveckling

Tusental kronor

2006	Utfall	91 885	Anslags-sparande	66 387
2007	Anslag	70 000 ¹	Utgifts-prognos	86 717
2008	Förslag	120 000		
2009	Beräknat	130 000		
2010	Beräknat	60 000		

¹Inklusive tilläggsbudget i samband med 2007 års ekonomiska vårproposition (bet. 2006/2007:FiU21) och förslag på tilläggsbudget i samband med budgetpropositionen för 2008.

Anslaget byter namn till *Insatser för uthållig energianvändning* för att bättre spegla anslagets ändamål. Anslaget avser bidrag till teknikupphandling för att utveckla och introducera ny energieffektiv teknik på marknaden samt kompletterande stöd till marknadsintroduktion av energieffektiv teknik. För att täcka in alla led i detta arbete ges även kompletterande stöd för marknadsintroduktion av energieffektiv teknik, t.ex. för expansion av fjärrvärmenäten. Anslaget får även användas för informations-, utvecklings- och demonstrationsinsatser avseende konvertering mellan olika system för uppvärmning. Anslaget får även användas för provning, märkning och certifiering av energianvändande utrustning. Vidare får anslaget användas för genomförandet av EG-rättsakter inom energieffektiviseringsområdet och därtill hörande metod-, utvecklings- och utredningsarbete. Anslaget får användas till utveckling av styrmedel för energieffektivisering.

Bemyndigande om ekonomiska åtaganden

Regeringen föreslås bemyndigas att under 2008

Tabell 8.11 Särskilt bemyndigande om ekonomiska åtaganden 35:3 Insatser för uthållig energianvändning

Tusental kronor

	Utfall 2006	Prognos 2007	Förslag 2008	Beräknat 2009	Beräknat 2010–2012
Ingående åtaganden			0	260 000	195 000
Nya åtaganden			260 000	0	0
Infriade åtaganden			0	-65 000	-195 000
Utestående åtaganden			260 000	195 000	0
Erhållet/föreslaget bemyndigande			260 000		

besluta om åtgärder som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 65 miljoner kronor för 2009 och 195 miljoner kronor under 2010–2012.

Regeringens överväganden

Regeringen föreslår att anslaget förlängs och förstärkts som en del av regeringens klimatsatsning. Det goda resultatet för programmet ”Uthållig kommun” och behovet av att nå små och medelstora företag med nya styrmedel samt behovet av stärkt samordning av arbetet med energieffektivisering utgör de huvudsakliga skälen till att anslaget föreslås förstärkas. Behov av ökad kunskap om klimatpåverkan av produkter är också ett bidragande skäl.

Regeringen föreslår att 120 miljoner kronor anslås för 2008 samt att 130 miljoner kronor beräknas 2009 och 60 miljoner kronor 2010.

Regeringen kan vid behov komma att ompröva fördelningen av medel mellan anslag 35:2 *Regionala och lokala insatser för energieffektivisering* och 35:3 *Insatser för uthållig energianvändning* och återkomma till riksdagen i frågan.

Tabell 8.10 Härledning av anslagsnivån 2008–2010, för 35:3 Insatser för uthållig energianvändning

Tusental kronor

	2008	2009	2010
Anvisat 2007¹	65 000	65 000	65 000
<i>Förändring till följd av:</i>			
Beslut	67 000	79 000	9 000
Överföring till/från andra anslag	-12 000	-14 000	-14 000
Övrigt			
Förslag/beräknat anslag	120 000	130 000	60 000

¹ Statsbudget enligt riksdagens beslut i december 2006 (bet. 2006/07:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut på tilläggsbudget under innevarande år.

8.1.4 35:4 Stöd för marknadsintroduktion av vindkraft

Tabell 8.12 Anslagsutveckling

Tusental kronor

År	Utfall	Anslags-sparande	Utgifts-prognos
2006	50 017		141 588
2007	Anslag	49 400 ¹	58 925
2008	Förslag	70 000	
2009	Beräknat	70 000	
2010	Beräknat	70 000	

¹ Inklusive tilläggsbudget i samband med 2007 års ekonomiska vårproposition (bet. 2006/07:FiU21) och förslag på tilläggsbudget i samband med denna proposition för 2008.

Anslaget får användas för bidrag till teknikutveckling och marknadsintroduktion av storskaliga vindkraftstillämpningar.

Genom beslut om propositionen *Miljövänlig el med vindkraft – åtgärder för ett livskraftigt vindbruk* (prop. 205/06:143, bet.2005/06:NU21, rskr. 2005/06:3629 har riktlinjer för stödperioden 2008–2012 lagts fast.

Utgifterna under 2006 uppgick till 50 miljoner kronor, vilket var 39 miljoner kronor lägre än anslagsnivån. Anslagssparandet förklaras främst av att tiden från beslut om bidrag till dess att de bidragsberättigade åtgärderna slutförts och bidragen betalas ut sträcker sig över flera år. Under hösten 2004 fattades beslut om bidrag för huvuddelen av anslaget för programperioden 2003–2007. Anslagssparandet är till största delen uppbundet av dessa beslut.

Bemyndigande om ekonomiska åtaganden

Regeringen föreslås bemyndigas att under 2008 besluta om åtgärder som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 105 miljoner kronor för 2009 och 175 miljoner kronor under 2010–2012.

Regeringens överväganden

Regeringen föreslår att 70 miljoner kronor anslås för 2008. För 2009 beräknas 70 miljoner kronor och för 2010 beräknas 70 miljoner kronor.

Tabell 8.13 Härledning av anslagsnivån 2008 – 2010, för 35:4 Stöd för marknadsintroduktion av vindkraft

Tusental kronor

	2008	2009	2010
Anvisat 2007¹	49 400	49 400	49 400
<i>Förändring till följd av:</i>			
Beslut	20 600	20 600	20 600
Överföring till/från andra anslag			
Övrigt			
Förslag/beräknat anslag	70 000	70 000	70 000

¹ Statsbudget enligt riksdagens beslut i december 2006 (bet. 2006/07:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut på tilläggsbudget under innevarande år.

Tabell 8.14 Särskilt bemyndigande om ekonomiska åtaganden 35:4 Stöd för marknadsintroduktion av vindkraft

Tusental kronor

	Utfall 2006	Prognos 2007	Förslag 2008	Beräknat 2009	Beräknat 2010–2012
Ingående åtaganden	123 835	71 531	280 000	280 000	175 000
Nya åtaganden	0	260 000	70 000	0	0
Infriade åtaganden	-52 304	-51 531	-70 000	-105 000	-175 000
Utestående åtaganden	71 531	280 000	280 000	175 000	0
Erhållet/föreslaget bemyndigande	100 000	350 000	280 000		

8.1.5 35:5 Energiforskning

Tabell 8.15 Anslagsutveckling 35:5 Energiforskning

Tusental kronor

2006	Utfall	589 602	Anslags- sparande	410 261
2007	Anslag	816 191 ¹	Utgifts- prognos	795 614
2008	Förslag	874 899		
2009	Beräknat	901 898 ²		
2010	Beräknat	914 612 ³		

¹ Inklusivt tilläggsbudget i samband med 2007 års ekonomiska vårproposition (bet. 2006/07:FiU21) och förslag till tilläggsbudget i samband med denna proposition.

² Motsvarar 132 685 tkr i 2008 års prisnivå.

³ Motsvarar 133 024 tkr i 2008 års prisnivå.

Anslaget får användas för att finansiera forsknings-, utvecklings-, demonstrations- och kommersialiseringssatser inom energiområdet. Anslaget får även användas för bidrag för att främja utvecklingen av teknik som baserar sig på förnybara energislag och effektiv energianvändning i industriella processer i försöks- eller fullskaleanläggningar. Anslaget får även användas för vissa utrednings-, utvärderings- och samordningsinsatser inom energiområdet samt svenskt och internationellt forsknings- och utvecklingsarbete samt för att uppfylla Sveriges åtaganden inom ramen för ingångna bilaterala energiforskningsarbeten. Vidare får anslaget användas för att finansiera medlemsavgifter och stöd till vissa internationella organisationer inom områdena energi och hållbar utveckling.

Utfallet under 2006 uppgick till 590 miljoner kronor, vilket var 225 miljoner kronor lägre än anslagsnivån. Anslagssparandet förklaras främst av att tiden från beslut om stöd till dess att de åtgärderna slutförts och stöden utbetalats sträcker sig över flera år.

Regeringens överväganden

Regeringen föreslår att anslaget ökas med 40 miljoner kronor 2008 och beräknas öka med 40 miljoner kronor 2009 samt 40 miljoner kronor 2010 för att stärka demonstrationsinsatserna avseende andra generationens biodrivmedel. Regeringen bedömer att statens medverkan är en

förutsättning för att få näringslivet att ta den ekonomiska risken det innebär att investera och storskaligt demonstrera ny teknik på området. Finansieringsbehovet är emellertid mycket stort. En enda demonstrationsanläggning kan kosta 1–2 miljarder kronor att uppföra. Kostnaden fördelas över flera år. Regeringen avser därför att se över finansieringsformerna för statens stöd för att möjliggöra tillräckligt investeringskapital samtidigt som offentliga medel används så restriktivt och effektivt som möjligt. Regeringen föreslår vidare att anslaget ökas med 15 miljoner kronor under 2008 och beräknas öka med 15 miljoner kronor 2009 i syfte att finansiera Energimyndighetens arbetsuppgifter kopplade till bilaterala energiforskningsarbeten. Den föreslagna anslagsökningen utgör en del av regeringens klimatsatsning.

Sammanfattningsvis föreslår regeringen att 874 miljoner kronor anslås för 2008. För 2009 beräknas 901 miljoner kronor och för 2010 beräknas 914 miljoner kronor.

Tabell 8.16 Härledning av anslagsnivån 2008 – 2010, för 35:5 Energiforskning

Tusental kronor

	2008	2009	2010
Anvisat 2007¹	816 191	816 191	816 191
<i>Förändring till följd av:</i>			
Pris- och löneomräkning ²	5 224	30 573	57 487
Beslut	53 484	55 135	40 933
Överföring till/från andra anslag			
Övrigt			
Förslag/beräknat anslag	874 899	901 898	914 612

¹ Statsbudget enligt riksdagens beslut i december 2006 (bet. 2006/07:FiU10). Beloppet är således exklusivt beslut på tilläggsbudget under innevarande år.

² Pris- och löneomräkningen baseras på anvisade medel i 2007 års statsbudget. Övriga förändringskomponenter redovisas i löpande priser och inkluderar därmed en pris- och löneomräkning.

Bemyndigande om ekonomiska åtaganden

Regeringen föreslås bemyndigas att under 2008 besluta om åtgärder som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 820 miljoner kronor för 2009 och 1 445 miljoner kronor för åren 2010–2012.

Tabell 8.17 Särskilt bemyndigande om ekonomiska åtaganden 35:5 Energiforskning

	Utfall 2006	Prognos 2007	Förslag 2008	Beräknat 2009	Beräknat 2010–2012
Ingående åtaganden	354 674	1 147 125	1 815 000	2 265 000	1 445 000
Nya åtaganden	792 451	1 286 875	1 240 000		
Infriade åtaganden	0	-619 000	-790 000	-820 000	-1 445 000
Utestående åtaganden	1 147 125	1 815 000	2 265 000	1 445 000	
Erhållet/föreslaget bemyndigande	1 604 000	1 815 000	2 275 000		

8.1.6 35:6 Statlig prisgaranti elcertifikat

Tabell 8.18 Anslagsutveckling

Tusental kronor

2006	Utfall	Anslags- sparande	59 520
2007	Anslag	39 520 ¹	Utgifts- prognos
2008	Förslag	19 520	0
2009	Beräknat	0	
2010	Beräknat	0	

¹ Inklusivt tilläggsbudget i samband med 2007 års ekonomiska vårproposition (bet. 2006/07:FiU21) och förslag på tilläggsbudget i samband med denna proposition.

Anslaget avser statlig prisgaranti för elcertifikat. Riksdagen godkände i april 2003 regeringens förslag till lag om elcertifikat (prop. 2002/02:40, bet. 2002/03:NU6, rskr. 2002/03:133), vilket innebär att elcertifikatsystemet trädde i kraft den 1 maj 2003. Systemet syftar till att öka användningen av förnybar el med 17 TWh till 2016 enligt det mål som fastställdes 2006 (prop. 2005/06:154, bet. 2005/62:NU17, rskr. 2005/06:361). För att ge producenterna ett skydd mot alltför låga certifikatpriser finns under en inledande period (2003–2007) ett garantipris för elcertifikaten. Prisgarantin utfaller emellertid först efter årets slut. Prisgarantin har inte behövt utnyttjas hittills.

Regeringens överväganden

Regeringen föreslår att 19,5 miljoner kronor anslås för 2008.

Tabell 8.19 Härledning av anslagsnivån 2008 – 2010, för 35:6 Statlig prisgaranti elcertifikat

Tusental kronor

	2008	2009	2010
Anvisat 2007¹	39 520	39 520	39 520
<i>Förändring till följd av:</i>			
Beslut	-20 000	-39 520	-39 520
Överföring till/från andra anslag			
Övrigt			
Förslag/beräknat anslag	19 520	0	0

¹ Statsbudget enligt riksdagens beslut i december 2006 (bet. 2006/07:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut på tilläggsbudget under innevarande år.

8.1.7 35:7 Ersättning för vissa kostnader vid aveckling av Barsebäcksverket

Tabell 8.20 Anslagsutveckling

Tusental kronor

2006	Utfall	425 084	Anslags- sparande	2 048
2007	Anslag	240 100 ¹	Utgifts- prognos	240 100
2008	Förslag	242 100		
2009	Beräknat	214 000		
2010	Beräknat	192 000		

¹ Inklusivt tilläggsbudget i samband med 2007 års ekonomiska vårproposition (bet. 2006/07:FiU21) och förslag på tilläggsbudget i samband med denna proposition.

Anslaget avser statens åtaganden om ersättning av vissa merkostnader som uppstår till följd av att driften av de två kärnkraftsreaktorerna vid Barsebäcksverket upphört. Driften av den första reaktorn i Barsebäcksverken upphörde den 30 november 1999. Enligt det avtal som träffats mellan staten, Sydkraft AB och Vattenfall AB utgår ersättning för merkostnader för avställnings- och servicedrift av de två reaktorerna. Avtalet framgår av propositionen *Godkännande av avtal om ersättning i samband med stängning av Barsebäcksverket, m.m.* (prop. 1999/2000:63).

Avtal om ersättning till reaktorägarna för kostnader vid avveckling av Barsebäcksverket

Den tidigare regeringen beslutade i december 2005 att godkänna ett tillämpningsavtal till ramavtalet av den 30 november 1999 med anledning av att Barsebäck 2 stängdes i och med utgången av maj 2005. Tillämpningsavtalet mellan staten, E.ON Sverige AB och Vattenfall AB reglerar kompensationen till reaktorägarna för den förtida stängningen av Barsebäck 2.

Regeringens överväganden

Regeringen föreslår att 242 miljoner kronor anslås för 2008. För 2009 beräknas 214 miljoner kronor och för 2010 beräknas 192 miljoner kronor.

Tabell 8.21 Härlledning av anslagsnivån 2008–2010, för 35:7 Ersättning för vissa kostnader vid avveckling av Barsebäcksverket

Tusental kronor

	2008	2009	2010
Anvisat 2007¹	240 100	240 100	240 100
<i>Förändring till följd av:</i>			
Beslut			
Övriga makroekonomiska förutsättningar	11 000	13 900	15 900
Volym	-9 000	-40 000	-64 000
Överföring till/från andra anslag			
Övrigt			
Förslag/beräknat anslag	242 100	214 000	192 000

¹ Statsbudget enligt riksdagens beslut i december 2006 (bet. 2006/07:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut på tilläggsbudget under innevarande år.

8.1.8 35:8 Planeringsstöd för vindkraft m.m.

Tabell 8.22 Anslagsutveckling

Tusental kronor

År	Utfall	Anslags-sparande	Utgifts-prognos
2006		¹	0
2007	Anslag	30 000	²¹ 25 141
2008	Förslag	50 000	
2009	Beräknat	20 000	
2010	Beräknat	0	

¹ Anslaget uppfördes på statsbudgeten 2007 i enlighet med riksdagens beslut i december 2006 (bet. 2006/07:FiU10)

² Inklusivt tilläggsbudget i samband med 2007 års ekonomiska vårproposition (bet. 2006/07:FiU21) och förslag på tilläggsbudget i samband med denna proposition.

Anslaget avser ekonomiskt stöd till kommuner, kommunala och regionala samverkansorgan samt länsstyrelser i syfte att genomföra planeringsinsatser för vindkraft och underlätta för vindkraftens utveckling. Anslaget får även användas för samordnings- och informationsinsatser för att främja vindkraftsutbyggnad. Av anslaget får högst 0,9 miljoner kronor användas för programanknutna kostnader såsom planering, administration, uppföljning och utvärdering av stödet hos Boverket och 2,5 miljoner kronor hos Energimyndigheten.

Regeringens förslag: Ett nationellt nätverk för vindbruk skapas för att sprida kunskap om naturresursen vind och säkerställa tillgången till information för att underlätta utbyggnaden av vindkraft samt understödja regionala initiativ av nationell betydelse.

Skälen för regeringens förslag: Den tidigare regeringen aviserade i propositionen *Miljövänlig el med vindkraft* – åtgärder för ett livskraftigt vindbruk (prop. 2005/06:143, bet. 2005/06:NU21, rskr. 2005/06:141) inrättandet av ett nationellt center för vindbruk. Med detta som utgångspunkt tillskapas ett nationellt nätverk för vindbruk där Energimyndigheten är knutpunkten. En central del i verksamheten är att stärka befintliga initiativ och bidra till att nya regionala nodpunkter kan bildas inom vindkraftområdet. Exempel på redan befintliga initiativ inom vindkraft är den verksamhet som bedrivs på Gotland respektive i Kalmar och Strömsund. På flera platser är en regional verksamhet under uppbyggnad ett sådant exempel är Halland. En viktig uppgift är också att samordna övriga myndigheter i arbetet med vindkraft framförallt Länsstyrelserna men även Boverket, Naturvårdsverket, Jordbruksverket m.fl.

Energimyndighetens uppdrag är att vara den myndighet som leder arbetet med vindkraft och som står för saklighet och kvalitet när det rör kunskap om vindkraft. Inte minst har myndigheten en central roll mot andra myndigheter inom vindkraftsområdet och har ett ansvar för kompetensuppbyggnad på regional och lokal nivå. En kompletterande satsning på ett nationellt nätverk för vindbruk är av betydelse för att tillvarata de möjligheter som en utbyggnad av

vindkraft innebär för lokal och regional utveckling.

Pågående och nytillkommande initiativ på vindkraftområdet bereds på detta sätt möjlighet att söka medel för sin verksamhet.

Syftet med satsningen är att den ska förstärka och komplettera de insatser som redan görs på vindkraftområdet såväl innehålls- som resursmässigt.

Regionerna har olika förutsättningar och inriktning för ett arbete med vindbruk. Vissa aktörer kan komma att söka ett nära samarbete med högskolor och universitet medan andra kan bli mer industriellt inriktade.

De satsningar som kan erhålla stöd ska uppfylla ett eller flera av nedanstående villkor:

- medverka till att bygga upp kunskap och utveckla, kvalitetssäkra och underhålla de informationsslag som respektive part förfogar över och som kan ha relevans för en fortsatt satsning på vindbruk
- förmedla ökad kunskap om vindbrukets regionala egenskaper i syfte att uppnå en ökad utbyggnad av vindkraftsanläggningar och en ökad acceptans
- medverka till en förbättrad samverkan med andra intressen på regional och lokal nivå
- tillvarata möjligheter till samordning med insatser inom ramen för den Europeiska regionala utvecklingsfonden
- bidra till förbättrade förutsättningar för utbyggnad av en lokalt förankrad, förnybar och långsiktigt hållbar elproduktion från vind, här också benämnt vindbruk
- medverka till utveckling regionalt och lokalt på landsbygden och därigenom kunna ge nya arbetstillfällen och öppna nya möjligheter för förstärkt lokalt entreprenörskap och företagande.
- understödja och komplettera Energimyndighetens arbete på vindkraftområdet

Regeringens överväganden

Regeringen föreslår att 50 miljoner kronor anslås för 2008 och 20 miljoner kronor för 2009.

Tabell 8.23 Härledning av anslagsnivån 2008–2010, för 35:8 Planeringsstöd för vindkraft m.m.

Tusental kronor			
	2008	2009	2010
Anvisat 2007¹	30 000	30 000	30 000
<i>Förändring till följd av:</i>			
Beslut	20 000	-10 000	-30 000
Överföring till/från andra anslag			
Övrigt			
Förslag/beräknat anslag	50 000	20 000	0

¹ Statsbudget enligt riksdagens beslut i december 2006 (bet. 2006/07:FiU10).

8.1.9 35:9 Stöd för energinvesteringar i offentliga lokaler

Tabell 8.24 Anslagsutveckling

Tusental kronor				
2006	Utfall		¹ Anslags-sparande	0
2007	Anslag	700 000	² Utgifts-prognos	638 349
2008	Förslag	700 000		
2009	Beräknat	300 000		
2010	Beräknat	0		

¹ Stödet har tidigare utbetalats genom kreditering på skattekonto.

² Inklusivt tilläggsbudget i samband med 2007 års ekonomiska vårproposition (bet. 2006/07:FiU21) och förslag på tilläggsbudget i samband med denna proposition.

Anslaget avser stöd för investeringar i energiefektivisering, konvertering till förnybara energikällor och installation av solcellsystem i lokaler som används för offentlig verksamhet. Av anslaget får högst 14 miljoner kronor användas för programanknutna kostnader såsom planering, administration, uppföljning och utvärdering av stödet under 2008.

Utgifterna uppgick under 2006 till 158,4 miljoner kronor vilket var 541,6 miljoner kronor under skattekrediteringsramen. Under samma period beviljades stöd till ett belopp av 504,2 miljoner kronor. Skillnaden mellan beviljade och utbetalade stöd beror främst på att tiden från beslut om bidrag till utbetalning sträcker sig över flera år eftersom de bidragsberättigade åtgärderna tar lång tid att genomföra.

Bemyndigande om ekonomiska åtaganden

Regeringen föreslås bemyndigas att under 2008 besluta om stöd som inklusive tidigare gjorda

åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 300 miljoner kronor under 2009.

Regeringens överväganden

Regeringen föreslår att 700 miljoner kronor anslås för 2008. För 2009 beräknas 300 miljoner kronor.

Tabell 8.25 Härlledning av anslagsnivån 2008 – 2010, för 35:9 Stöd för energiinvesteringar i offentliga lokaler

Tusental kronor			
	2008	2009	2010
Anvisat 2007¹	700 000	700 000	700 000
<i>Förändring till följd av:</i>			
Beslut		-400 000	-700 000
Överföring till/från andra anslag			
Övrigt			
Förslag/beräknat anslag	700 000	300 000	0

¹ Statsbudget enligt riksdagens beslut i december 2006 (bet. 2006/07:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut på tilläggsbudget under innevarande år.

Tabell 8.26 Särskilt bemyndigande om ekonomiska åtaganden 35:9 Stöd för energiinvesteringar i offentliga lokaler

Tusental kronor					
	Utfall 2006 ¹	Prognos 2007	Förslag 2008	Beräknat 2009	Beräknat 2010
Ingående åtaganden		770 000	900 000	300 000	0
Nya åtaganden		780 000	100 000	0	0
Infriade åtaganden		-650 000	-700 000	-300 000	0
Utestående åtaganden		900 000	300 000	0	0
Erhållet/föreslaget bemyndigande		900 000	300 000		

¹ Stödet har tidigare utbetalats genom kreditering på skattekonto. Det har därför tidigare inte funnits något behov av bemyndigande.

8.1.10 35:10 Stöd för konvertering från direktverkande elvärme m.m.

Tabell 8.27 Anslagsutveckling

Tusental kronor				
2006	Utfall		¹ Anslags-sparande	0
2007	Anslag	341 000	² Utgifts-prognos	196 415
2008	Förslag	330 000		
2009	Beräknat	330 500		
2010	Beräknat	280 500		

¹ Stödet har tidigare utbetalats som kreditering på skattekonto

² Inklusivt tilläggsbudget i samband med 2007 års ekonomiska vårproposition (bet. 2006/07:FiU21) och förslag till tilläggsbudget i samband med denna proposition.

Anslaget avser stöd för konvertering från direktverkande elvärme i småhus, flerbostadshus och bostadsanknutna lokaler. Anslaget får användas för utbetalning av stöd för konvertering från oljeuppvärmningssystem i bostadshus i ärenden som beslutats före den 1 mars 2007. Anslagets namn ändras till *Stöd för konvertering från direktverkande elvärme m.m.* Av anslaget får högst 7 miljoner kronor användas för programanknutna

kostnader som planering, administration, uppföljning och utvärdering under 2008.

Regeringens förslag: Del av anslaget 35:10, *Stöd för konvertering från direktverkande elvärme i bostadshus m.m.* ska användas för att betala ut stöd för konvertering från oljeuppvärmningssystem i bostadshus i ärenden som beslutats före den 1 mars 2007. Stödet för konvertering från oljeuppvärmningssystem ska lämnas som ett anslagsfinansierat bidrag fr.o.m. den 1 januari 2008. Lagen (2005:1247) om kreditering på skattekonto av stöd för konvertering från oljeuppvärmningssystem i bostadshus upphör att gälla vid utgången av 2007.

Skälen för regeringens förslag: Stöd för konvertering från oljeuppvärmningssystem infördes i januari 2006 för perioden 1 januari 2006 t. o. m. 31 december 2010. Den 1 mars 2007 ändrades reglerna, bl. a. förkortades genomförandeperioden till den 31 oktober 2007. I de ärenden som beslutats före den 1 mars 2007 gäller dock fortfarande äldre föreskrifter vilket innebär att utbetalning av stöd i sådana ärenden kommer att ske

till stödmottagare som genomför åtgärder t.o.m. år 2010. Dessa ärenden motsvarar ett belopp om cirka 3,5 miljoner kronor. Stödet har tidigare utbetalats genom kreditering på skattekonto. Av bland annat administrativa skäl kommer det att vara mindre lämpligt att genom kreditering på skattekonto betala ut de stödbelopp som kan komma i fråga för utbetalning under kommande år. Regeringen anser därför att stödet fr.o.m. den 1 januari 2008 ska utbetalas som ett anslagsfinansierat bidrag som ska finansieras genom anslag 35:10, *Stöd för konvertering från direktverkande elvärme m.m.* avseende ärenden som beslutats före den 1 mars 2007.

Ett lagförslag om upphävande av lagen (2005:1247) om kreditering på skattekonto av stöd för konvertering från oljeuppvärmningssystem i bostadshus redovisas i avsnitt 3.14 samt 5.9.2, *Förslag till statsbudget, finansplan m.m., vol. 1.*

Bemyndigande om ekonomiska åtaganden

Regeringen föreslås bemyndigas att under 2008 besluta om stöd som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 250 miljoner kronor 2009 och 170 miljoner kronor under 2010.

Regeringens överväganden

Regeringen föreslår att anslaget minskas med 11 miljoner kronor 2008 respektive 8,5 miljoner kronor 2009 och 2010. Samtidigt ökas anslaget 35:1 *Statens energimyndighet: Förvaltningskostnader* samt 35:13 *Energimarknadsinspektionen: Förvaltningskostnader* med 1 miljon kronor respektive 10 miljoner kronor år 2008 samt anslaget 35:13 *Energimarknadsinspektionen: Förvaltningskostnader* med 8,5 miljoner kronor 2009 respektive 2010. Syftet är att finansiera vissa övergångskostnader som uppkommer i samband med delningen av Energimyndigheten samt vissa tillkommande tillsynsuppgifter för Energimarknadsinspektionen. Sammanfattningsvis föreslår regeringen att 330 miljoner kronor anslås för 2008. För 2009 beräknas 330 miljoner kronor och för 2010 beräknas 280 miljoner kronor.

Tabell 8.28 Härlledning av anslagsnivån 2008 – 2010, för 35:10 Stöd för konvertering från direktverkande elvärme

Tusental kronor			
	2008	2009	2010
Anvisat 2007¹	353 000	353 000	353 000
<i>Förändring till följd av:</i>			
Beslut	-23 000	-22 500	-72 500
Överföring till/från andra anslag			
Övrigt			
Förslag/beräknat anslag	330 000	330 500	280 500

¹ Statsbudget enligt riksdagens beslut i december 2006 (bet. 2006/07:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut på tilläggsbudget under innevarande år.

Tabell 8.29 Särskilt bemyndigande om ekonomiska åtaganden 35: 10 Stöd för konvertering från direktverkande elvärme

Tusental kronor					
	Utfall 2006 ¹	Prognos 2007	Förslag 2008	Beräknat 2009	Beräknat 2010
Ingående åtaganden		0	350 000	420 000	170 000
Nya åtaganden		350 000	270 000	0	0
Infriade åtaganden		0	-200 000	-250 000	-170 000
Utestående åtaganden		350 000	420 000	170 000	0
Erhållet/föreslaget bemyndigande		350 000	420 000		

¹ Stödet har tidigare utbetalats som kreditering på skattekonto. Det har därför tidigare inte funnits något behov av bemyndigande.

8.1.11 35:11 Stöd för installation av solvärme

Tabell 8.30 Anslagsutveckling

Tusental kronor

2006	Utfall	¹	Anslags- sparande	0
2007	Anslag	10 000	² Utgifts- prognos	2 946
2008	Förslag	27 000		
2009	Beräknat	24 000		
2010	Beräknat	24 000		

¹Stödet har tidigare utbetalats som kreditering på skattekonto.

²Inklusive tilläggsbudget i samband med 2007 års ekonomiska vårproposition (bet. 2006/07:FiU21) och förslag till tilläggsbudget i samband med denna proposition. Beloppet avser anslaget 35:12 Stöd för installation av solvärme i kommersiella lokaler

Anslaget byter namn till *Stöd för installation av solvärme* för att bättre spegla anslaget ändamål. Anslaget avser stöd för installation av solvärme. Av anslaget får högst 1,1 miljoner kronor användas för programanknutna kostnader såsom planering, administration, information, uppföljning och utvärdering av stödet under 2008.

Bemyndigande om ekonomiska åtaganden

Regeringen föreslås bemyndigas att under 2008 besluta om stöd som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 10 miljoner kronor 2009 och 12 miljoner kronor 2010.

Regeringens överväganden

Det tidigare särskilda stödet för installation av solvärme i kommersiella lokaler samt solvärmestödet för bostadshus och bostadsanknutna lokaler samlas i ett stöd för installation av solvärme.

Tabell 8.32 Särskilt bemyndigande om ekonomiska åtaganden 35:11 Stöd för installation av solvärme

Tusental kronor

	Utfall 2006 ¹	Prognos 2007 ²	Förslag 2008	Beräknat 2009	Beräknat 2010
Ingående åtaganden		0	25 000	22 000	12 000
Nya åtaganden		25 000	17 000	0	0
Infriade åtaganden		0	-20 000	-10 000	-12 000
Utestående åtaganden		25 000	22 000	12 000	0
Erhållet/föreslaget bemyndigande		25 000	22 000		

¹Stödet har tidigare utbetalats som kreditering på skattekonto. Det har därför tidigare inte funnits något behov av bemyndigande.

²Beloppen avser 35:12 installation av solvärme i kommersiella lokaler samt del av 35:3 Teknikupphandling och marknadsintroduktion

Boverket har i sin rapport Ett fortsatt solvärmestöd (N2007/386/E) föreslagit ett fortsatt stöd för solvärme för såväl små- som storskaliga tillämpningar. I dag kan stöd ges för installation av solvärme i kommersiella lokaler, offentliga lokaler, bostadshus och bostadsanknutna lokaler samt vid konvertering från direktverkande elvärme. Boverket föreslår i sin rapport att samordning ska ske mellan de bidrag som ges för installation av solvärme. Boverkets rapport har remissbehandlats. Samtliga remissinstanser är positiva till Boverkets förslag om ett fortsatt solvärmestöd och inga skäl har framkommit för att inte samordna de olika stöden. Eftersom stöden för solvärme i offentliga lokaler och solvärme vid konvertering från direktverkande el ingår i pågående program tillsammans med stöd för andra åtgärder är det dock inte möjligt att slå samman samtliga fyra solvärmestöd i detta skede.

För stödet anslås 27 miljoner kronor för 2008. För 2009 beräknas 24 miljoner kronor och för 2010 beräknas 24 miljoner kronor.

Tabell 8.31 Härledning av anslagsnivån 2008 – 2010, för 35:11 Stöd för installation av solvärme

Tusental kronor

	2008	2009	2010
Anvisat 2007¹	10 000	10 000	10 000
<i>Förändring till följd av:</i>			
Beslut	5 000		
Överföring till/från andra anslag	12 000	14 000	14 000
Övrigt			
Förslag/beräknat anslag	27 000	24 000	24 000

¹ Statsbudget enligt riksdagens beslut i december 2006 (bet. 2006/07:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut på tilläggsbudget under innevarande år.

8.1.12 35:12 Stöd för installation av energieffektiva fönster m.m. i småhus¹

Tabell 8.33 Anslagsutveckling

Tusental kronor

2006	Utfall		Anslags-sparande	0
2007	Anslag	50 000	¹ Utgifts-prognos	44 193
2008	Förslag	50 000		
2009	Beräknat	0		
2010	Beräknat	0		

¹ Inklusivt tilläggsbudget i samband med 2007 års ekonomiska vårproposition (bet. 2006/07:FiU21) och förslag till tilläggsbudget i samband med denna proposition.

Anslaget avser stöd för installation av energieffektiva fönster i befintliga småhus och installation av bibränsleeldade uppvärmningssystem i nya småhus. Av anslaget får högst 1,5 miljoner kronor användas för programanknutna kostnader för planering, administration, uppföljning och utvärdering av stödet under 2008.

Regeringens överväganden

Regeringen föreslår att 50 miljoner kronor anslås för 2008.

Tabell 8.34 Härledning av anslagsnivån 2008 – 2010, för 35:12 Stöd för installation av energieffektiva fönster m.m. i småhus

Tusental kronor

	2008	2009	2010
Anvisat 2007	50 000	50 000	50 000
<i>Förändring till följd av:</i>			
Beslut		-50 000	-50 000
Överföring till/från andra anslag			
Övrigt			
Förslag/beräknat anslag	50 000	0	0

8.1.13 35:13 Energimarknadsinspektionen: Förvaltningskostnader

Tabell 8.35 Anslagsutveckling

Tusental kronor

2006	Utfall	¹	Anslags-sparande	0
2007	Anslag	²	Utgifts-prognos	0
2008	Förslag	81 219		
2009	Beräknat	80 975	³	
2010	Beräknat	82 727	⁴	

¹ Nytt anslag

² Inklusivt tilläggsbudget i samband med 2007 års ekonomiska vårproposition (bet. 2006/07:FiU21) och förslag till tilläggsbudget i samband med denna proposition.

³ Motsvarar 79 156 tkr i 2008 års prisnivå.

⁴ Motsvarar 78 818 tkr i 2008 års prisnivå.

Anslaget är avsett att finansiera Energimarknadsinspektionens förvaltningskostnader.

Energimarknadsinspektionen har uppgifter inom verksamhetsområdena elmarknadspolitik och övrig elmarknadspolitik, särskilt inom verksamhetsgrenarna elmarknad, tillsyn enligt naturgaslagen och utveckling av övriga energimarknader.

Budget för avgiftsbelagd verksamhet

Tabell 8.36 Offentligrättslig verksamhet vid Energimarknadsinspektionen

Tusental kronor

Offentlig-rättslig verksamhet	Intäkter till inkomsttitel (som inte får disponeras)	Intäkter som får disponeras	Kostnader	Resultat (intäkter kostnader)
Budget 2008	-	3 600	3 600	0

Energimarknadsinspektionen disponerar avgifter för tillsyn enligt naturgaslagen (2005:403).

Regeringens överväganden

Ett nytt anslag 35:13 *Energimarknadsinspektionen: Förvaltningskostnader* förs upp på statsbudgeten. Regeringen avser att inrätta Energimarknadsinspektionen fr. o. m. den 1 januari 2008.

Statskontoret gjorde på regeringens uppdrag en översyn av verksamheten inom Statens energimyndighets verksamhetsområde 2003. Statskontoret föreslog då en uppdelning av verksamheten i två separata myndigheter. Den dåvarande regeringen valde emellertid att i januari 2005 in-

rätta Energimarknadsinspektionen som en delvis fristående del av Energimyndigheten. Denna myndighetskonstruktion har dock visat sig innebära bl.a. oklara ansvarsförhållanden och besvärande roll- och mållkonflikter i verksamheten.

Regeringen föreslår att medel överförs från anslaget 35:1 *Statens energimyndighet: Förvaltningskostnader* motsvarande 71 miljoner kronor 2008, 72 miljoner kronor 2009 samt 74 miljoner kronor 2010.

Därutöver föreslås att anslaget ökas med 3 miljoner kronor under 2008 för att finansiera tillfälliga merkostnader för delningen av Energimyndigheten. Anslaget föreslås vidare ökas med 7 miljoner 2008 samt 8,5 miljoner kronor 2009 respektive 2010 för att finansiera de utökade tillsynsuppgifter för Energimarknadsinspektionen avseende elkvalitet och leveranssäkerhet samt tillkommande tillsynsuppgifter på fjärrvärme-marknaden. Samtidigt föreslås anslaget 35:10 *Stöd för konvertering från direktverkande elvärme m.m.* minskas med 10 miljoner kronor år 2008 och 8,5 miljoner kronor 2009 och 2010. Sammanfattningsvis föreslår regeringen att 81 miljoner kronor anslås för 2008. För 2009 beräknas 80 miljoner kronor och för 2010 beräknas 82 miljoner kronor.

8.2 Förslag avseende Affärsverket svenska kraftnäts verksamhet

8.2.1 Investeringsplan

Svenska kraftnät har redovisat sin treårsplan inklusive investeringsplan på koncernnivå för perioden 2008–2010 till regeringen.

Svenska kraftnäts förslag till investerings- och finansieringsplan för åren 2008–2010 för affärsverkskoncernen omfattar åtgärder i stamnätet inklusive utlandsförbindelserna och utrustning för telekommunikation. De planerade investeringarna under perioden beräknas till högst 4 190 miljoner kronor varav 1 080 miljoner kronor avser 2008. Investeringarna i stamnätet avser dels åtgärder i befintliga anläggningar, s.k. reinvesteringar om 1 155 miljoner kronor, dels nyinvesteringar om 3 035 miljoner kronor. Av nyinvesteringarna avser 20 miljoner kronor investeringar i utrustning för telekommunikation.

Efter att under en tioårsperiod sedan början av 1990-talet ha varit i en fas av förvaltning och låga investeringsnivåer har stamnätet nu övergått till

en fas av ombyggnad och utbyggnad. Det kommer att innebära en väsentligt ökad investeringsvolym under de kommande åren. Investeringsplaneringen inom Svenska kraftnät syftar främst till att upprätthålla en god drift- och personsäkerhet i stamnätet. Stamnätet i Sverige dimensioneras, liksom i övriga Norden, utifrån att alltid klara ett ledningsfel, transformatorfel eller fel på någon ställverkskomponent utan att det leder till avbrott i elförsörjningen (det s.k. n-1-kriteriet). Som en följd av störningen den 23 september 2003 som innebar att södra Sverige och Själland blev utan el upprättades bl.a. en förstärkt plan för förnyelse av transformator- och fördelningsstationerna i stamnätet. Planen innebär att två sådana stationer om året byggs om till en investeringskostnad om mellan 150–200 miljoner kronor per år. Vidare finns ett behov av omfattande åtgärder för att förstärka korrosionsskyddet i kraftledningsnätet och förnyelse av topplinor. Under 2005 inleddes en systematisk kartläggning av korrosionens omfattning i syfte att utforma en åtgärdsplan för förnyelse av ledningsbeståndet. Denna kartläggning kommer att färdigställas under 2007. Investeringskostnaderna för utbyte av topplinor beräknas till cirka 350 miljoner kronor för perioden 2008–2010.

Företagens omfattande planer på vindkraftsparker som för närvarande håller på att förverkligas innebär ett utökat behov av investeringar i stamnätet. Kostnaderna för investeringar ligger emellertid i huvudsak efter 2010.

Svenska kraftnät arbetar inom ramen för Nordel – samarbetsorganet för systemansvariga företag i Norden – med att identifiera flaskhalsar i överföringsnäten som kan vara begränsande för elhandeln och elöverföringen inom Norden. I juni 2004 presenterade Nordel ett paket med fem strategiska projekt som syftar till att förbättra förutsättningarna för den nordiska elmarknaden. Svenska kraftnät medverkar i genomförande av tre av dessa åtgärder.

Svenska kraftnät har påbörjat en ombyggnation av nuvarande 275 kV ledning till 400 kV (ny ledning) på sträckan Nea-Järpströmmen mellan Norge och Sverige. Ombyggnationen beräknas höja kapaciteten på förbindelsen med cirka 500 MW och planeras vara färdigställd 2009. Investeringskostnaden beräknas för svensk del uppgå till 265 miljoner kronor.

Projektering pågår även av en ny 400 kV ledning från Närke till Skåne. Genom ledningen

ökar driftssäkerheten och överföringsförmågan med 500 MW mellan Mellansverige och Sydsverige/kontinenten. Byggstart är planerad till 2008 och investeringskostnaden uppskattas till 1300-2000 miljoner kronor beroende på teknikval. Projektet förväntas kosta 360 miljoner kronor under treårsperioden.

En ny likströmsförbindelse mellan Sverige och Finland, Fenno-Skan 2, har även beslutats och beräknas vara färdigställd 2010. Förstärkningen förbättrar den nordiska elmarknadens funktionssätt genom att reducera före

komsten av flaskhalsar mellan länderna. Investeringen beräknas uppgå till 1 435 miljoner kronor, varav 1 300 miljoner kronor kommer att falla ut under perioden.

Utöver de större projekt som nämns ovan sker investeringar i en ny 400 kV ledning mellan Stenkullen och Lindome i syfte att säkra en tillförlitlig elförsörjning i Göteborgsområdet. Investeringens kostnaden beräknas till 120 miljoner kronor och ledningen beräknas vara färdigställd 2009. Vidare har beslut fattats om en ny 220 kV

ledning mellan Nacka och Gustavsberg i syfte att förbättra elförsörjningen i Stockholmsområdet. Kostnaden för Svenska kraftnät beräknas till 130 miljoner kronor. Därutöver sker en förnyelse av en 220 kV ledning i södra Norrland mellan Krångede och Horndal i Bergslagen. Investeringen beräknas till 150 miljoner kronor och bedöms vara slutförd till 2008.

En ny 400 kV ledning byggs mellan Hagby och Danderyd i Stockholm, delvis som luftledning, delvis som kabel i tunnel och mark. Investeringens kostnaden beräknas till totalt 640 miljoner kronor varav 380 miljoner kronor faller ut under perioden.

En ny 220 kV förbindelse planeras mellan Danderyd och Järva i Stockholm. Investeringens kostnaden beräknas till 180 miljoner kronor och faller inom treårsperioden.

En sammanfattande investeringsplan för Svenska kraftnät för budgetåren 2008–2010 redovisas i tabell 8.37. Planen stämmer överens med Svenska kraftnäts hemställen till regeringen.

Tabell 8.37 Investeringsplan

Miljoner kronor

	Total kostnad 2008 – 2010	Utfall 2006	Prognos 2007	Budget 2008	Beräknat 2009	Beräknat 2010
Investeringar exkl.	4 080	403	747	1 028	1 462	1 590
SwePol Link, Gasturbiner AB och optofiberutbyggnad						
SwePol Link	-	10	-	-	-	-
Optofiberutbyggnad	20	59	15	12	8	0
Gasturbiner AB	90	6	35	40	30	20
Summa investeringar	4 190	478	797	1 080	1 500	1 610
Amortering av externa lån, Svenska kraftnät	0	0	0	0	0	0
Amortering av externa lån, SwePol Link	300	82	100	100	100	100
Amortering av externa lån, Gasturbiner AB	0	0	0	0	0	0
Summa investeringar och amorteringar	4 490	560	897	1 180	1 600	1 710
Egen finansiering	2 485	0	697	720	730	1 035
Extern upplåning RGK	2 005	560	200	460	870	675
Summa finansiering	4 490	560	897	1 180	1 600	1 710

Regeringens förslag: Den investeringsplan som Affärsverket svenska kraftnät har föreslagit för perioden 2008–2010 godkänns.

Skälen för regeringens förslag: Regeringen anser att den nu redovisade investeringsplanen för Svenska kraftnäts verksamhetsområde för treårsperioden 2008–2010 ska godkännas. Investeringsverksamheten inom Svenska kraftnät kan därför planeras med relativt god framförhållning. Regeringen är medveten om att tidsmässiga förskjutningar, som kan påverka investeringsnivåerna de enskilda åren, kan förekomma. Regeringen har inget att erinra mot de överväganden och förslag om verksamhetens mål och inriktning som presenteras i Svenska kraftnäts treårsplan. Svenska kraftnät ska uppnå en räntabilitet på justerat eget kapital¹, efter schablonmässigt avdrag för skatt, på 6 procent och ska högst ha en skuldsättningsgrad² på 55 procent. Som riktlinje för utdelning och skattemotsvarighet gäller krav på 65 procent av årets resultat för affärsverkskoncernen. Kostnadseffektiviteten bör vara minst lika hög som i jämförbara företag.

Avgiftsinkomster

Svenska kraftnät finansierar sin nätverksamhet och balanstjänst genom avgifter. Svenska kraftnät är fr.o.m. den 1 juli 2005 även systemansvarig för naturgas och tar ut motsvarande avgifter för denna verksamhet. Dessutom tar Svenska kraftnät ut en avgift för att täcka kostnader för utfärdande och kontoföring av elcertifikat. Dessa prognostiseras för åren 2008–2010 i tabell 8.38.

Tabell 8.38 Avgiftsinkomster

Miljoner kronor					
	2006	2007	2008	2009	2010
	6 494	5 825	5 424	5 425	5 861

Beräknade inleveranser från affärsverk

Enligt Svenska kraftnäts verksamhetsplan för 2008–2010 förväntas utdelningen bli

399 miljoner kronor för 2008 baserad på 2007 års resultat vid ett avkastningskrav på justerat eget kapital, efter schablonmässigt avdrag för skatt, på 6 procent. Aktuellt års utdelning inlevereras nästkommande verksamhetsår. Det beräknade resultatet samt utdelningen och skattemotsvarigheten från Svenska kraftnät under budgetåren 2008–2010 redovisas i tabell 8.39 givet ett utdelningskrav på 65 procent av verksamhetsårets resultat.

Tabell 8.39 Beräknade inleveranser

Miljoner kronor (löpande priser)

	Utfall 2006	Prognos 2007	Beräknat 2008	Beräknat 2009	Beräknat 2010
Årets resultat	676	614	567	527	769
Utdelning och skattemotsvarighet ¹	1573 ²	439	399	368	342

¹ Inleverans nästföljande år.

² Inklusive extra utdelning om 1 000 miljoner kronor som inlevererades den

8.2.2 Finansiella befogenheter

Regeringens förslag: Regeringen bemyndigas att under 2008 teckna borgen för lån och lämna kreditgarantier intill ett belopp om 1 520 miljoner kronor till förmån för bolag i vilka Affärsverket svenska kraftnät förvaltar statens aktier.

Regeringen bemyndigas att för 2008 låta affärsverket Svenska kraftnät ta upp lån i och utanför Riksgäldskontoret till ett sammanlagt belopp om högst 1 500 miljoner kronor. Regeringen bemyndigas även att för 2008 låta Affärsverket svenska kraftnät placera likvida medel i och utanför Riksgäldskontoret.

Regeringen bemyndigas för 2008 att besluta om delägarlån om högst 300 miljoner kronor till förmån för bolag i vilka Affärsverket svenska kraftnät förvaltar statens aktier.

Regeringen bemyndigas för 2008 att besluta om förvärv och bildande av bolag som ska verka inom Affärsverket svenska kraftnäts verksamhetsområde intill ett belopp om 10 miljoner kronor samt avyttra aktier intill ett belopp om 10 miljoner kronor.

Skälen för regeringens förslag: Regeringen bemyndigas att teckna borgen för lån och lämna kreditgarantier till bolag där Svenska kraftnät

¹ Justerat eget kapital definieras som genomsnittet av in- och utgående bundna egna kapital samt 72 procent av det fria egna kapitalet.

² Med skuldsättningsgrad avses räntebärande skulder dividerat med justerat eget kapital inklusive minoritetsandelar.

förvaltar statens aktier intill ett belopp om 1 520 miljoner kronor. Bemyndigandet är avsett för större projekt, som t.ex. för borgensåtaganden och kreditgarantier för likströmslänken till Polen, vilken ägs av Svenska kraftnäts dotterbolag SwePol Link AB. Regeringen bemyndigade 1999 Riksgäldskontoret att ställa ut garanti för externa lån som SwePol Link AB tar upp för att finansiera Polenkabeln till ett belopp på högst 1 000 miljoner kronor. Regeringen gav i maj 2006 Riksgäldskontoret ett förnyat sådant bemyndigande till ett belopp om 1 000 miljoner kronor. Av bemyndigandet har regeringen tidigare även gett Svenska kraftnät själv rätten att fatta vissa beslut om att teckna borgen för lån till förmån för bolag i vilka Svenska kraftnät förvaltar statens aktier.

Regeringen föreslår att Svenska kraftnät ges rätt att ta upp lån i och utanför Riksgäldskontoret inom en sammanlagd ram om 1 500 miljoner kronor. Regeringen föreslår även att riksdagen bemyndigar regeringen att låta Svenska kraftnät placera likvida medel i och utanför Riksgäldskontoret i enlighet med nu gällande ordning.

Regeringen bemyndigas vidare att lämna delägarlån till bolag där Svenska kraftnät förvaltar statens aktier intill ett belopp om 300 miljoner kronor. Liksom tidigare avser regeringen att delegera denna rätt till Svenska kraftnät. Vid utgången av 2007 får dessa delägarlån uppgå till ett belopp om högst 300 miljoner kronor. Den största delen av ramen utgörs av delägarlån från affärsverket till Svenska Kraftnät Gasturbiner AB för finansiering av dess verksamhet. Svenska Kraftnät Gasturbiner AB reinvesterar bl.a. i kontrollanläggningar för samtliga gasturbiner till en total kostnad av 100 miljoner kronor under åren 2005–2009. Genom att finansiera investeringarna med lån från affärsverket kan räntekostnaderna för koncernen som helhet hållas nere.

För 2008 föreslås regeringen att kunna besluta om förvärv av aktier eller bilda bolag intill ett belopp om 10 miljoner kronor samt även avyttra aktier intill ett belopp om 10 miljoner kronor. Förvärv av aktier eller bildande av bolag ska ske inom ramen för Svenska kraftnäts verksamhetsområde. Regeringen avser liksom tidigare att för 2008 delegera denna rätt till Svenska kraftnät.

Regeringen kommer att kräva full ersättning för statens risk i samband med borgensteckning eller långivning.

8.3 Övriga förslag

8.3.1 Förlängning av lagen (2003:436) om effektreserv

Regeringens förslag: Giltighetstiden för lagen (2003:436) om effektreserv förlängs till och med den 15 mars 2011.

Regeringens bedömning: Svenska kraftnät bör vid upphandling av effektreserven följa de riktlinjer som det nordiska samarbetsorganet Nordel har tagit fram på området. Energi-marknadsinspektionen bör ges ett uppdrag att i samråd med Svenska kraftnät och Konkurrensverket utreda den framtida hanteringen av effektfrågan. Sverige bör i det nordiska samarbetet fortsätta att driva frågan om hur man bäst på nordisk nivå säkrar investeringar i topplastkapacitet och uppnår en mer flexibel elförbrukning.

Ärendet och dess beredning

Lagen (2003:436) om effektreserv trädde i kraft den 1 juli 2003 och upphör att gälla den 1 mars 2008. Enligt lagen ska Affärsverket svenska kraftnät upphandla en effektreserv om högst 2000 MW. I den dåvarande regeringens proposition (prop. 2002/03:85, bet. 2002/03:NU11, rskr. 2002/03:233) *Vissa elmarknadsfrågor* angavs att lagen skulle vara tillfällig och att en marknadslösning borde ha etablerats till dess att lagen upphör att gälla.

Regeringen gav Affärsverket svenska kraftnät (Svk) i uppdrag att analysera och föreslå en framtida hantering av effektfrågan. Svk angav i sin rapport (dnr M2006/1806/E) att en effektreserv behövs under ytterligare några år, dvs. även efter 2008 när nuvarande lag upphör att gälla. Svk förordar en modell som innebär att de balansansvariga företagen gemensamt ansvarar för att en effektreserv tillhandahålls. Finansieringen ska ske gemensamt av de balansansvariga företagen. Branschföreningen Svensk energi har i sin tur utarbetat en modell som innebär att berörda företag i branschen gemensamt upphandlar en effektreserv.

I en skrivelse från Konkurrensverket (dnr N2007/4710/MK) anger verket sin syn på Svensk energis modell. Verket rekommenderar regeringen att avstå från att initiera bildandet av

ett nytt branschgemensamt organ för upphandling av effektreserven. Till sin konstruktion bygger förslaget på en samverkan mellan konkurrerande företag som kan ifrågasättas utifrån målet att få en väl fungerande elmarknad. I avvaktan på att det bedöms finnas förutsättningar för en helt marknadsbaserad lösning bör Svenska kraftnät få ett fortsatt ansvar för upphandlingen av effektreserven anser verket.

Energimarknadsinspektionen har i en skrivelse till regeringen den 21 maj 2007 (dnr N2007/5179/E) föreslagit att lagen om effektreserv förlängs till och med den 15 mars 2011 mot bakgrund av att förutsättningar för en marknadslösning saknas i dag. Under tiden bör regeringen låta utreda incitament för ökad efterfrågeflexibilitet, ekonomisk incitamentsstruktur för balansavreglering, behov av effektreserv i framtiden samt nordiskt samarbete i frågan. Skrivelsen har remissbehandlats.

Lagrådet: Förslaget är av sådan enkel beskaffenhet att regeringen finner att Lagrådets hörande skulle sakna betydelse.

Remissinstanserna: 9 av 10 remissinstanser har inkommit med svar. 3 av remissinstanserna lämnar inga synpunkter. 5 remissinstanser är positiva till förslaget att förlänga lagen samt att en utredning sätts igång om en framtida marknadslösning av effektfrågan. Affärsverket svenska kraftnät motsätter sig inte förslaget att förlänga lagen (2003:436) om effektreserv, men befarar att det kommer att göra det svårare att åstadkomma en marknadslösning. Det måste finnas tydliga incitament för att en långsiktig marknadslösning på effektfrågan ska kunna förverkligas. Konkurrensverket, Svensk energi samt Oberoende elhandlare talar om vikten av samordning med övriga nordiska länder. Svenska kraftnät och Svensk energi påpekar att det är önskvärt att Nordels riktlinjer för hantering av effektreserver efterföljs framöver. Konkurrensverket, Svensk energi och Oberoende elhandlare anser att ökad förbrukarflexibilitet är en viktig förutsättning för en framtida marknadslösning.

Skälen för regeringens förslag och bedömning

Bakgrund

När elmarknaden avreglerades fanns det överkapacitet av elproduktion i Sverige. Produktionssystemet var anpassat för att klara mer eller mindre

extrema situationer utan problem. Kostnaderna för att hålla denna höga beredskap var hög och fördelades på samtliga aktörer. Sedan avregleringen har olönsam produktion lagts ned och samtidigt har elanvändningen ökat. Således har en situation uppstått där det kan bli brist på el vid ett givet ögonblick, s.k. effektbrist, t.ex. vid ogynnsam väderlek.

Eftersom marknaden inte ansågs redo att hantera en sådan situation själv gav den dåvarande regeringen Svenska kraftnät 2002 i uppdrag att upphandla en effektreserv. År 2003 trädde lagen (2003:436) om effektreserv i kraft. Under lagens giltighetstid skulle marknaden ges tid att anpassa sig till att hantera effektfrågan på egen hand.

Sedan lagen trädde i kraft har emellertid inte marknaden utvecklats i riktning mot att hantera effektbrist. Däremot har SvK förordat att balansansvariga företag tar ansvar för effekttillgången i linje med den modell som Svensk Energi har utvecklat i vilken berörda företag i branschen gemensamt upphandlar en effektreserv. Konkurrensverket har emellertid avrått regeringen från detta förslag eftersom det kan påverka elmarknadens funktionssätt negativt. Regeringen gör därför i likhet med Energimarknadsinspektionen bedömningen att effektfrågan behöver utredas ytterligare.

Framtida effektbalans

Enligt Svenska kraftnäts prognos över effektbalansen fram till vintern 2011/2012 är marginalen god en normalvinter, men under under en s.k. tioårsvinter är marginalen väsentligt lägre. Den ökning av produktionskapaciteten som planeras för de närmaste åren kommer att ha tydliga effekter på den svenska effektbalansen. Nordel presenterade i juni 2007 en rapport Energy balances 2010 and power balances 2010/11. Prognoserna i denna rapport visar att den nordiska elbalansen för effekt respektive energi kommer att förstärkas de närmaste åren, främst p.g.a. ökning i produktionsförmågan i Sverige och Finland samt nya likströmsförbindelser mellan Norge och Nederländerna samt Finland och Estland. Regeringen bedömer därför att effektsituationen kommer att vara väsentligt bättre år 2011 än idag, vilket kan underlätta möjligheten att finna en mer långsiktig lösning. En treårig förlängning ger rimliga förutsättningar för utredning av den fortsatta hanteringen av effektfrågan.

Ansvar för effektbalansen

I ellagen (1997:857) finns inte någon bestämmelse som ger ett direkt ansvar för någon aktör att långsiktigt tillförsäkra att produktionen och importen motsvarar konsumtionen och exporten vid varje tänkbar tidpunkt. Däremot har Svenska kraftnät ett ansvar för att balans inom hela eller delar av landet kortsiktigt upprätthålls mellan produktion och förbrukning av el. Det kan finnas skäl att se över ansvarsförhållanden och incitament i regelverket avseende fysisk leverans av el vid varje given tidpunkt.

Förbrukarflexibilitet

Det är viktigt att effektbalansen långsiktigt kan lösas med åtgärder både på tillförselsidan och på användarsidan. Att utnyttja elförbrukarnas flexibilitet är betydligt billigare och i många fall även miljövänligare än att bygga nya produktionsanläggningar. En förutsättning för att ett system med förbrukarflexibilitet ska fungera är att de som reducerar sin elförbrukning får tydliga ekonomiska fördelar av sina åtgärder. En förutsättning för att mindre hushållsförbrukare ska kunna komma ifråga för förbrukarflexibilitet är att mätning av elförbrukning sker tillräckligt ofta. Enligt förordningen (1999:716) om mätning, beräkning och rapportering av överförd el ska måndsvis avläsning av elförbrukning ske fr.o.m.

den 1 juli 2009. På längre sikt bör inriktningen vara mätsystem som klarar timmätning, avbrottsregistrering, effektstyrning och andra utvecklade tjänster.

Marknadslösning

En marknadslösning innebär att prisbildningen på den öppna elmarknaden ger incitament till en tillfredsställande elförsörjning även vid extrema situationer. Regeringen anser att en sådan lösning är att föredra men bedömer att det bör analyseras om en offentligt upphandlad effektreserv helt kan upphöra om nya incitament för att upprätthålla effektbalansen kommer till stånd.

Nordiskt perspektiv

Sverige bör också i det nordiska samarbetet fortsätta att driva frågan om hur man bäst på nordisk nivå säkrar investeringar i toppplastkapacitet och uppnår en mer flexibel förbrukning av el. Nordel (det nordiska samarbetsorganet för stamnätsoperatörer) presenterade i februari 2007 ett förslag till gemensamma nordiska riktlinjer för reglering av effektarrangemang i syfte att minimera de negativa effekter som reglering av effektbalansen kan få på marknaden. Regeringen bedömer att Svenska kraftnät bör följa Nordels riktlinjer för effektarrangemang i sin fortsatta roll som ansvarig för effektreserven.